

Møte tirsdag den 14. februar 2012 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 53):

1. Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse
2. Interpellasjon fra representanten Dagfinn Høybråten til utenriksministeren:

«Det norske forbudet mot alkoholreklame er under press fra EU. Det såkalte TV-direktivet og det konsoliderte direktivet, 2010/13, som erstatter TV-direktivet, vurderes innlemmet i EØS-avtalen. Direktivet hindrer medlemslandene i å begrense reklame i sendinger fra andre medlemsland. EØS/EFTA-landene har unntak fra dagens regelverk. Opprettholdelsen av et helhetlig og medienøytralt alkoholreklameforbud er viktig for å unngå uthuling og press på reklameforbudet. Et forbud mot alkoholreklame på TV er avgjørende fordi erfaring viser at reklame gir mer salg og flere alkoholrelaterte skadevirkninger for enkeltmennesker, familier og samfunn.

Hvordan vil regjeringen sørge for at norsk politikk på dette området kan videreføres, og hvordan vil Stortinget bli involvert i den videre behandlingen av saken?»

3. Interpellasjon fra representanten Ingjerd Schou til samferdselsministeren:

«En moderne infrastruktur binder landet sammen og gjør hverdagen enklere for reisende. Togtilbudet er en sentral del av transportsystemet. For å være en kilde til konkurransekraft må fremtidens jernbane kunne tilby høy komfort og kvalitet til en konkurransedyktig pris. Da kreves det en skikkelig satsing på jernbane. Kapasitet og kvalitet må gå hånd i hånd. Regjeringen skal ha ros for å ha økt bevilgningene til jernbane. Penger er imidlertid ikke alt. Mye må gjøres før vi kan klare å skape verdens beste skinnesystem i Norge. Vi blir nødt til å tenke mer helhetlig. Vi blir nødt til å se på nye metoder for utbygging og organisering. Forsinkelsene i utbyggingen av dobbeltsporet Oslo–Ski viser at vi fortsatt har en vei å gå.

Hvilke metoder ønsker statsråden å ta i bruk for å sørge for maksimal utnyttelse av de midlene som bevilges til jernbaneformål?»

4. Interpellasjon fra representanten Bjørn Lødemel til miljø- og utviklingsministeren:

«Eit samrøystes storting vedtok nytt rovviltforlik 17. juni 2011. Forliket frå 2004 hadde som målsetjing å ta omsyn både til beitenæringa og til rovdyra, såkalla delt målsetjing. Denne sameksistensen har ikkje fungert, og konfliktane har vore aukande. Det har òg vore aukande mistillit til forvaltninga, og det er mange som meiner at det er ein av hovudgrunnane til at rovviltforliket frå 2004 har feila. No er det svært viktig at det nye forliket blir gjennomført på ein slik måte at det både skaper respekt for dei som bur og oppheld seg i rovviltbelasta område, og at det tek vare på Noreg sine plikter når det gjeld rovdyr. Det er avgjerande at regjeringa følgjer opp dei signala og forventningane som

Stortinget har til det nye rovviltforliket, og rettar på dei manglane som var ved forliket frå 2004.

Korleis vil statsråden gjennomføre rovviltforliket i praktisk politikk?»

5. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Ambjørgh Sælthun*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Ambjørgh Sælthun døde 2. januar – 89 år gammel.

Ambjørgh Sælthun kom fra Ål i Hallingdal, men bosatte seg i Lærdal i Sogn og Fjordane etter at hun giftet seg med gårdbruker Olaf Sælthun i 1945. Før dette hadde hun tatt husmorskolen og var sjukepleierelev ved Ullevål sykehus i krigsårene.

I politikken ble Ambjørgh Sælthun en foregangskvinne på mange vis, både lokalt og rikspolitisk. Hun ble med i lokalpolitikken i 1959, og da var det kampen mot sentraliseringen av skolene som var viktigste sak.

Sælthun var historisk fordi hun var den første kvinnen fra Sogn og Fjordane på Stortinget. I 1969–1973 kom hun inn som vararepresentant da John Austrheim ble samferdselsminister i Korvald-regjeringen. I årene 1973–1985 var hun fast representant og medlem av kirke- og undervisningskomiteen, sosialkomiteen og forsvarskomiteen.

På Stortinget var hun aktiv i mange debatter. Hun var en varm tilhenger av folkehøgskolene, opptatt av sjukepleiernes vilkår og var blant de første som tok til orde for omsorgslønn. I Senterpartiet var hun med i landsstyret i Senterkvinnene i en årrekke og leder for organisasjonen i seks år. På slutten av 1970-tallet tok hun initiativet til en av de største politiske aksjonene her til lands, den store, tverrpolitiske kvinneaksjonen mot pornografi.

Ved siden av vervet som stortingsrepresentant var hun aktiv på mange felt i hjemfylket. Bondelaget, Bondekvinnelaget og Norges Vel var blant dem hun gjorde en aktiv tjeneste for. Innsatsen resulterte i æresmedlemskap i Sogn og Fjordane Bondekvinnelag og Norges Bondekvinnelag.

Ambjørgh Sælthun var en tydelig stemme i mannsbastioner. Hun var eneste kvinne i Senterpartiets stortingsgruppe i 1973–1977 og en av to kvinner i forsvarskomiteen. Gjennom hele sitt virke var hun opptatt av å få med kvinner i styre og stell og var av mange regnet for å være en «kvinnesakskvinne», også for kvinner på bygda. For sitt engasjement ble hun også tildelt Senterkvinnenes høyeste utmerkelse, «Såkvinn», i 1988.

I takknemlighet lyser vi fred over Ambjørgh Sælthuns minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representantene Arne Sortevik, Harald T. Nesvik, Øyvind Vaksdal og Svein Roald Hansen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

De innkalte vararepresentantene, for Oslo Khalid Mahmood og for Vestfold fylke Lars Egeland, har tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Stine Renate *Håheim* fra og med 14. februar og inntil videre
- fra representanten Anders B. *Werp* om omsorgspermisjon fra og med 14. februar til og med 27. februar

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Buskerud fylke: Elizabeth *Skogrand* 14.–16. februar

For Oppland fylke: Espen Granberg *Johnsen* 14. februar og inntil videre

Presidenten: Elizabeth Skogrand er til stede og vil ta sete.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Sak nr. 1 [10:05:08]

Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:05:40]: Finanskrisen som startet i 2007/2008, går videre i faser, den setter dype spor, spesielt tett på oss – i Europa og i USA. Vi ser først og fremst konsekvenser for mennesker og samfunn gjennom voksende arbeidsledighet, redusert velferd og krevende omstillinger. Noen land opplever politisk ustabilitet og innskrenket handlefrihet i innenrikspolitikken – og, som en følge, også i utenrikspolitikken. Krisens virkninger endrer grunnlaget for makt, innflytelse og fremme av interesser.

Interesser er viktig for utenrikspolitikken. Det er en historisk erfaring at utenrikspolitikken gjennomslag også påvirkes av økonomiens tilstand på hjemmebane. Hvis økonomien ikke er sterk og stabil, hvis landet ikke evner å løfte seg gjennom kunnskap, nyskaping og vitalitet, da svekkes også gjennomslaget for utenrikspolitikken. Om økonomisk krise leder til sosial og politisk uro og ustabilitet – ja, da svekkes gjennomslaget ytterligere.

Men vi må nyansere dette bildet: Krisestemning i det som fortsatt oppfattes som Vesten, må ses sammen med teknologisk og økonomisk utvikling, vekst og optimisme i land i Asia, Sør-Amerika og Afrika. Sterkere enn før merker vi globaliserings realiteter: den gjensidige avhengigheten, markedene som henger sammen, veksten som forskyves til andre kontinenter, teknologien som opphever så mange avstander. På kort tid kan grunnlaget for produksjon og arbeid flyttes fra en del av verden til en annen.

Vi erfarer også hvordan kommunikasjonsteknologien fører til globalisering av følelser og engasjement. Sinne og frustrasjon kan tenne en ild og anspore til demonstrasjoner

i lokal sammenheng og i en helt annen geografi – nesten samtidig. Vi opplever en demokratisering av stemmer og uttrykk – en sterk, men ikke alltid entydig kraft for endringer nedenfra som særlig utfordrer autoritære styresett. Vi er vitne til en globalisering av forventninger – til politiske ledere, om økt frihet og verdighet – forventninger om jobb, helse, utdanning, velferd, muligheter.

Med dette som bakteppe opplever vi også at makt flyttes. Og aldri har det hendt at ikke stater eller organisasjoner veksler inn økonomisk og teknologisk styrke i økt politisk innflytelse – og omvendt: Når krisen rammer dypt og strukturelt, svekkes også fundamentet for politisk gjennomslag.

Makt flyttes også når unge generasjoner reiser seg og tvinger til side autoritære ledere som svikter i å sørge for arbeid, velferd, økonomisk utvikling, frihet og grunnleggende menneskerettigheter. Makt flyttes når land med dype statsfinansielle underskudd må kutte i velferd, forsvar og ressurser til utenrikspolitisk aktivitet og nærvær. Makt flyttes når nye vekstdrevne økonomier vinner nye markedsandeler og med økt selvtillit og styrke gjør seg gjeldende – med sine interesser og sine politiske og kulturelle verdier – i internasjonale organisasjoner og i bilaterale forhold.

Jeg vil i denne redegjørelsen komme nærmere inn på følgene av noen av disse endringene – både for internasjonal politikk, for norske interesser og for de utfordringer og muligheter som avtegrer seg for vår utenrikspolitikk. For samlet sett byr denne tiden av endringer også på nye muligheter for norsk utenrikspolitikk og for ivaretagelsen av norske interesser dersom vi utøver dem strategisk, langsiktig og forankret i våre verdier.

Vi er og vi oppfattes som en økonomisk og politisk overskuddsnasjon. Det gir muligheter. Og det forplikter.

Det står bra til med norsk økonomi. Tilstanden skiller seg meget positivt ut blant de land vi normalt sammenligner oss med. Like fullt må vi være forberedt på at krisen får ringvirkninger hos oss. Vi minnes da om dette: En ansvarlig økonomisk politikk som holder vårt hus i orden, er viktig for trygge arbeidsplasser og velferd – og: Det er viktig for en forutsigbar utenrikspolitikk.

En hovedoppgave for moderne utenrikspolitikk er å gjøre innenrikspolitikken mulig. Utenrikspolitikken må bidra til å støtte opp om norsk økonomi og velferd og støtte norske bedrifter, kunnskapsinstitusjoner og verdiskaping.

La meg trekke fram fire sider ved hvordan den økonomiske krisen påvirker innretningen av utenrikspolitikken i dag.

For det første: Betydningen av å ta godt vare på vårt forhold til Europa.

Det er for tiden berettiget fokus på de nye markedene i sør og øst. Norsk næringsliv må kjenne sin besøkelsestid der. Men det er verdt å minne om at den dominerende forbindelsen fortsatt går til Europa. Norge er EU-landenes femte største handelspartner, større enn India, større enn Japan. For Norge er og forblir EØS-markedet det suverent viktigste. Om lag tre fjerdedeler av vår samhandel med utlandet går dit. Vi er helt avhengig av økonomisk stabilitet

i Europa, og derfor også av den politiske utviklingen i EU-landene og EU-samarbeidet. Derfor er det en prioritet for utenrikspolitikken å bidra til at norsk næringsliv sikres likeverdige, forutsigbare og langsiktige rammebetingelser i Europa.

Krisen i EU-landene er i første rekke en statsfinansiell krise med store utfordringer for den felles valuta, euro. Desto viktigere er det å sikre at markedet ikke synker ned i en tilstand av ytterligere tilbakeslag og tiltakende proteksjonisme. Regjeringen vil gjennom en fortsatt aktiv europapolitikk prioritere arbeidet med å sikre norske bedrifter og andre norske aktører i disse markedene den likebehandling og forutsigbarhet som EØS-avtalen og Norges avtaler med EU gir.

For det andre: Vi må være oss bevisst at også Norge har ansvar for å bidra til at Europa kommer seg videre og ut av dagens krisetilstand. La meg fremheve noen viktige bidrag fra vår side i den sammenheng:

Norges tilbud om å stille ytterligere 55 mrd. kr i lån til disposisjon for Det internasjonale valutafondet, som ledd i en større internasjonal innsats, er et tydelig signal og et tilbud som blir verdsatt. Tilbudet er gitt med forbehold om Stortingets samtykke. Videre: EØS-midlene, hvor Norge bidrar betydelig – totalt med om lag 13,7 mrd. kr i perioden 2009–2014 – til velferd, støtte til sivilsamfunn, demokrati, rettsstat og ikke minst miljøprogrammer i Europa. Vi har nå sluttført avtaleforhandlingene med 13 av de 15 mottakerlandene. Det handler om satsinger på prioriterte samfunnsområder, som under de rådende omstendigheter med økonomisk krise er under press, f.eks. det sivile samfunn, hvor støtten over EØS-midlene er på vel 1 mrd. kr i femårsperioden. Norge tar med nettopp disse bidragene et tydelig og solidarisk medansvar.

Så er det også et viktig bidrag at Norge er en langsiktig, stabil olje- og gassleverandør til de europeiske markedene. Denne forutsigbarheten har betydning. Regjeringen legger vekt på en aktiv energidialog med europeiske land: om fornybarsatsingen, som nå er et EØS-anliggende, om gassens rolle som energiressurs og om nye visjoner for norsk vannkraft som en del av den bredere omleggingen av energistrukturene i Europa.

Endelig har Norge et betydelig engasjement i mange europeiske land gjennom de langsiktige investeringene til Statens pensjonsfond utland.

Så hører det også med at det i 2011 var registrert nesten 289 000 utenlandske arbeidstakere fra EØS-området i Norge. Det illustrerer at integrasjonen gjennom EØS-avtalen gir fordeler og muligheter begge veier. Vår velferdsøkning de siste årene ville ikke ha funnet sted med samme styrke uten denne arbeidsinnvandringen. Samtidig har norsk eksport til de baltiske og sentraleuropeiske land økt mer enn eksporten til resten av EU de siste årene.

Mitt tredje punkt om hvordan vi berøres i denne omtalen av finanskrisens utenrikspolitiske ringvirkninger, når EU-landene skal utforme en mer felles utenrikspolitikk, med et felles apparat, handler om styrken i denne politikken. Det verdi- og kulturfellesskap, det økonomiske interessefellesskap som vi deler med EU-landene, er av avgjørende betydning for norsk utenrikspolitikk, økonomi og

velferd. De europeiske land er både våre nærmeste partnere og våre meningsfeller i de aller fleste saker – og den europeiske stemme er viktig.

Finanskrisen slår ulikt ut i Europa. Mest dramatisk er situasjonen for Hellas, der oppryddingen etter år med høy gjeld og høye underskudd setter det nasjonale politiske systemet på prøve. Vi ser hvordan krisen rammer de sosiale strukturene i mange europeiske land. Vi ser urovekkende eksempler på at minoriteter blir mer utsatte. Samtidig ser vi at inntektsforskjellene i OECD-området har økt betydelig de siste årene, parallelt med at den sosiale mobiliteten og omstillingsevnen svekkes.

Norge er her et sjeldent unntak – vi har relativt små forskjeller i vårt land. Vi blir derfor minnet om denne siden ved den norske samfunnsmodellen, den avgjørende betydning av arbeid til alle og politikk som sikrer rettferdig fordeling. Det har betydning – for innenrikspolitikken og evnen til omstilling. Og som en konsekvens: også for utenrikspolitikken.

Endringer og nye etapper i europeisk samarbeid har alltid kommet som følge av ytre og indre behov for endringer – ofte som følge av økonomiske utfordringer, slik vi så det fra 1980-tallet. I dag er det et sammensatt bilde av økonomiske utfordringer som krever handling, men vi opplever mindre folkelig og politisk støtte for de nye, omfattende integrasjonsskritt som omtales. I flere land er EUskepsis en tydelig stemme i innenrikspolitikken.

Vi må vente at EU-landene fortsatt vil og må bruke betydelig politisk energi på interne forhold, både i hvert lands håndtering av økonomiske utfordringer og mellom EU-landene med hensyn til videreutvikling av samarbeidet, ikke minst håndteringen av euroen. Dette kan bety et mindre utadvendt EU i forhold til de bredere utenrikspolitiske oppgavene.

Poenget mitt er at alt tyder på at økonomiske spørsmål vil stå øverst på den internasjonale agendaen i lang tid fremover – for utenrikspolitikere i Europa som for andre.

Krisen i EU, og all den energi lederne må bruke på indre forhold og intern opprydding, risikerer å svekke EUs stemme og autoritet i viktige internasjonale spørsmål. Dette er ikke godt nytt for Norge, for EU-landene er våre tradisjonelt nærmeste partnere i de aller fleste utenrikspolitiske spørsmål.

USA er på sin side opptatt av innenrikspolitikk i presidentvalgkampen, kombinert med klare begrensninger i kapasiteten til aktivitet verden over. Fokus er i dag på nasjonsbygging hjemme, ikke nasjonsbygging ute, som president Obama har uttrykt det.

I sum vil dette kunne endre fokus på høyt prioriterte utenrikspolitiske spørsmål – virkelige globale spørsmål som handel, klima, nedrustning og bærekraftig energitilgang til alle. Vi opplever mer krevende kår for multilaterale løsninger og handlekraft.

G20-landene har her et særlig ansvar. Til helgen har det mexicanske G20-formannskapet invitert utenriksministrene i G20 til en konferanse om håndteringen av de største felles utfordringene og håndteringen av dem. Til dette møtet er også Norge invitert, og vi tar sikte på å delta aktivt.

Mitt fjerde punkt følger av de tre første, og det hand-

ler om hvordan regjeringen nå arbeider for å styrke norsk utenrikstjenestes arbeid for å fremme norsk næringsliv i utlandet. De fleste regjeringer handler slik – ja, i EU-landene blir dette en stadig mer sentral del av utenrikstjenestens virke i lys av at mer av utenrikspolitikken skal utføres av den felles utenrikstjenesten EEAS som er under oppbygging i Brussel.

Vi styrker nå vår kapasitet til å gi ekstra drahjelp fra utenrikstjenesten, i samarbeid med bl.a. Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og andre organisasjoner og virkemiddelaktører, som Norges sjømatråd og INTSOK. For å illustrere fra én relevant sektor: Vi tar mål av oss til å være verdens fremste sjømatnasjon. I 2011 eksporterte Norge sjømat for 53 mrd. kr, hvorav nesten 60 pst. til EU. Norge er nå hovedleverandør av sjømat til Europas befolkning.

Som vi vet, har USA nylig besluttet å fjerne ekstratollen på 26 pst. mot norsk laks, som ble innført for mer enn 20 år siden. Det er gledelige nyheter, både for norsk lakseeksport og for det ellers meget gode handelspolitiske forholdet mellom Norge og USA.

Vi vil nå trappe opp samarbeidet med næringslivets og arbeidslivets organisasjoner og med bedriftene. Det vil også bli lagt økende vekt på næringslivskompetanse i utenrikstjenesten.

En viktig side av dette er vårt arbeid for sterkere regler og normer for anstendige arbeidsforhold og bedriftenes samfunnsansvar. Vi opplever press på begge deler i den stadig mer globale økonomien – hjemme som ute. Vi prioriterer arbeidet med dette i Den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO, og i vår påvirkning overfor Det internasjonale valutafondet, IMF, Verdensbanken og WTO i deres politikkutforming. Vi setter dette på dagsordenen når norsk samfunnskompetanse etterspørres av utviklingsland, slik LO og NHO var med på å prege våre møter med myndigheter og det sivile samfunn under mitt besøk i Myanmar i januar.

La meg til sist i denne europeiske omtalen fremheve den betydning Den europeiske menneskerettskonvensjon utgjør for det felleseuropeiske verdigrunnlaget. Domstolen i Strasbourg skal sikre at statene overholder sine forpliktelser. Men nå står domstolen overfor store utfordringer med en stadig voksende og mer u håndterlig saksmengde. Det er urealistisk at flertallet av medlemsstatene vil gå med på å tilføre domstolen flere ressurser. Det er avgjørende at det treffes egnede tiltak som kan bidra til å løse domstolens utfordringer på sikt. Målet er og blir at den kan bidra effektivt til å sikre menneskerettighetene i alle Europarådets medlemsstater. Vi skal gjøre vårt for at dette kan skje.

Ved min utenrikspolitiske redegjørelse i februar i fjor var verdens øyne rettet mot de folkelige opprørene og omveltningene i Midtøsten og Nord-Afrika – den såkalte arabiske våren. Situasjonen i dag gir grunn til både håp og bekymring for fremtiden.

Økonomiske realiteter spiller en betydelig rolle som drivkraft også her. Misnøye med manglende utvikling og høy ledighet var viktige, underliggende årsaker til opprørene. Det understreker igjen hvor grunnleggende økono-

misk politikk, organisering og fordeling er for stabilitet og for politiske systemers legitimitet.

Kontrastene er store. Fjoråret viste at der lederne tyr til militære virkemidler mot eget folk, der ender lederne selv med å falle. Om misnøye med økonomien kan tenne en ild, så er det rikelig med andre gnister til å spre opprøret: korrupsjon, systematiske brudd på menneskerettighetene, nepotisme og manglende demokrati.

Vi må legge dette til grunn: Vi står ved begynnelsen av den store Midtøsten-regionens omforming, ikke ved slutten. Drøye 20 år etter Berlinmurens fall lever vi i Europa fortsatt med etterdønningene fra denne historiske omveltningen. Dyptgripende forandringer av makt og styresett er ingen rettlinjert prosess og følger ingen angitt timeplan.

Hvordan svarer vi så på disse endringene? Hva bør være Norges linje?

Den grunnleggende holdningen må være gjennomgående støtte til demokrati og menneskerettigheter og støtte til folkenes rett til selvbestemmelse, slik FN-pakten fremhever. Bare land som respekterer grunnleggende menneskerettigheter, kan over tid medvirke til å danne en stabil, internasjonal rettsorden.

Når folk reiser seg mot autoritære ledere og krever reformer og universelle rettigheter, bør de få vår støtte. Slik støtte kan ikke avfeies som innblanding i indre anliggender. I en tid der økonomien er global, må vi holde fast ved at disse grunnleggende verdiene også er universelle.

Det betyr samtidig ikke at alle svar og reaksjoner kan være like, til det er omstendighetene for forskjellige, sammenhengene for unike og underliggende konfliktlinjer mellom sosiale, politiske og religiøse grupperinger for særegne.

Bruk av militær makt utenfra er det mest dramatiske virkemidlet. I de fleste sammenhenger må bruk av makt være i kategorien siste utvei, etter at alle andre muligheter er utprøvd.

Det forelå en mulighet til å hindre omfattende overgrep mot sivilbefolkningen i Libya gjennom militær inngripen fra det internasjonale samfunnet. Det hadde regionens støtte fra Den arabiske liga og det avgjørende grønne lyset fra FNs sikkerhetsråd. Norge bidro i tråd med en lang linje i norsk utenrikspolitikk til å støtte gjennomføring av vedtak fra Sikkerhetsrådet.

Det største dramaet utspiller seg nå i Syria – et land som samtidig er en sentral brikke i mange slags maktbalanser i Midtøsten. Konflikten internt er allerede i ferd med å få overtoner langt inn i mange andre spenningsfylte situasjoner i regionen, der statsdannelser fortsatt er skjøre konstruksjoner. Dette kan antenne konflikter i vidt omfang og bidra til å omforme en hel region.

Det må ikke herske noen tvil om det ansvaret som påhviler det syriske regimet for de overgrepene som er utført mot sivile, og som FNs høykommissær for menneskerettigheter har omtalt som forbrytelser mot menneskeheten. Vi tar skarp avstand fra og fordømmer disse handlingene og holder lederne i Damaskus ansvarlig.

Den arabiske liga og naboland som Tyrkia har engasjert seg for å få en slutt på overgrepene mot sivilbefolkningen, men Assads regime har ikke gitt etter for det politiske pres-

set. Landene i FNs sikkerhetsråd har så langt ikke kommet til enighet om tydelige reaksjoner, hvilket er sterkt beklagelig. Etter Russlands og Kinas veto i Sikkerhetsrådet er det nå av avgjørende betydning at det internasjonale samfunnet viderefører sitt engasjement for å finne fram til en bred, samlende tilnærming for å løse konflikten i Syria.

Denne prosessen må ha de arabiske land i førersetet. Vi legger betydelig vekt på hvordan landene i regionen vurderer situasjonen, og særlig den rollen som Den arabiske liga spiller. Ligaens møter sist helg oppfordret på nytt til støtte for den arabiske fredsplanen, uttrykte ønske om et samarbeid med FN for å få på plass en utvidet observatørstyrke og krevde omgående humanitær adgang til de mest konfliktrammede syriske byene.

Dette er alle viktige forslag som bør vurderes nøye. Regjeringen vil hilse velkommen initiativet om å opprette en bred og inkluderende sammensatt kontaktgruppe for å drøfte løsninger på den syriske krisen. Forslaget fra tunisiske myndigheter om å etablere en vennegruppe for Syria i Tunis den 24. februar 2012 kan være et viktig skritt på veien videre. Gruppen bør være inkluderende. Sentralt i drøftingene bør være den arabiske fredsplanen om en fredelig og syrisk ledet maktoverføring.

Norge følger situasjonen i Syria nøye. Til dette er nærværet av vår ambassade i Damaskus av stor betydning. Det er i krisetider vi virkelig trenger diplomatisk nærvær. Sikkerheten for ambassadens personell er en prioritet. Vi koordinerer her tett med våre nordiske naboer.

Om Syria er det mest dramatiske kapittel, så er utviklingen i Egypt, araberverdenens største land, også av fundamental betydning. Her står mye på spill. Lederen har falt, et nytt parlament er valgt, men et nytt styre har ikke tatt form, og spenningene i det politiske Egypt stiger. Vi bør aktivt engasjere nye politiske grupperinger, dele erfaringer og tydeliggjøre hvilket ansvar som følger av universelle menneskerettigheter.

Stor spenning utspiller seg også lenger øst i regionen, i og omkring Iran og i særdeleshet når det gjelder usikkerheten om hensikten med landets atomprogram. I bunnen ligger også spenningene internt i landet, der et autoritært og brutalt regime undertrykker sin egen befolkning. Iran skaper frykt i mange nabostater gjennom sine maktambisjoner og tydelige inngripen i mange av regionens konflikter.

Det er Irans eget ansvar å fjerne usikkerheten om atomprogrammet. Ingen bestrider landets rett til å utvikle sivil kjernekraft, men det må være full åpenhet om de faktiske hensiktene. Åpenheten har manglet, og hovedansvaret påligger Iran. Det er stadig flere indikasjoner på at lederskapet tar systematiske skritt mot å kunne bli en kjernevåpenmakt.

Det er denne utfordringen det internasjonale samfunnet står overfor. Situasjonen vanskeliggjøres av gjensidig mangel på tillit mellom Iran og store deler av verdenssamfunnet. Det er dypt urovekkende at en meningsfull dialog er så å si fraværende. Reaksjoner og motreaksjoner forsterker hverandre. Sanksjoner hardner handlingene fra regimet, som på sin side – gjennom atomprogrammets utvikling og militære markeringer ved Hormuzstredet – bidrar til ytterligere å øke presset for nye sanksjoner.

I denne situasjonen må døren stå åpen for forhandlinger. Samtidig må det internasjonale samfunnets holdninger være konsekvente når bindende pålegg brytes og tilliten mangler. Dette er bakgrunnen for de nye og skjerpede reaksjonene mot Iran. Norge tar del i EUs sanksjonsregime, og vi slutter oss også til EUs skjerpede tiltak, som ble vedtatt 23. januar 2012. Vi gir samtidig støtte til EUs linje, som tydelig tar til orde for forhandlinger. Det finnes ikke noen militær løsning på konflikten om atomprogrammet.

På et mer overordnet plan møter vi en annen utvikling i den store Midtøsten-regionen som krever et gjennomtenkt svar. En realitet i regionens omforming er den økte betydningen av politisk islam. Det er til de islamistiske partiene flertallet av velgerne nå vender seg når de slipper til ved valgurnene. De gjør sine valg av sammensatte årsaker. De ønsker bedre livsvilkår, og de tar oppgjør med gamle makteliter. Det finnes en religiøs motivasjon, men også at valg knyttes til identitet og nærhet til tradisjoner og folks hverdagsliv.

Hva skal være vår holdning? Vi kan ikke vende ryggen til flertallets valg. Det ville bryte med våre egne demokratiske prinsipper, og det ville skape inntrykk av at Vesten opererer med doble standarder. Samtidig må vi være tydelige på hvilke verdier og normer som gjelder i det internasjonale samfunnet, og uttrykke klare forventninger om å respektere menneskerettighetene og demokratiske spilleregler.

Skal nye ledelser møte befolkningenes behov, kreves politiske og økonomiske reformer med åpen deltakelse i regionalt og internasjonalt samarbeid. For eksempel er det helt klart at utenlandske investeringer – noe som er helt avgjørende – uteblir dersom det ikke ryddes opp i korrupsjon og vilkårlighet, og det ikke skapes forutsigbarhet. Organisasjoner som Verdensbanken og IMF og andre må stille kunnskap og kompetanse til rådighet for å gjennomføre slike reformer, slik at økonomien kommer folket til gode. Og vi må i aktiv dialog med dem som nå får politisk makt. Norge har allerede en sterk plattform og et nettverk siden vi gjennom år har hatt kontakter med de delene av sivilsamfunnet som nå kommer i maktposisjon i Midtøsten. Det vil vi bruke. Slik dialog er ikke et uttrykk for at vi deler synet på politikken. Det er gjennom slike kontakter vi kan formidle tydelige budskap, også der vi ikke deler deres holdninger. I våre kontakter vektlegger vi hvordan fundamentale verdier i vår egen demokratitradisjon – de universelle menneskerettighetene og moderne samfunnsorganisering – sammen kan utvikle demokratiet.

Vi har lang tradisjon for å støtte organisasjoner som markerer seg i det sivile samfunnet for moderne, demokratiske rettigheter. Eksempler er støtte til ungdomsorganisasjoner, medier, menneskerettighetsorganisasjoner, støtte til valgforberedelser og opplæring. I Egypt, f.eks., støtter Norge demokratiltak gjennom ulike kanaler med om lag 36 mill. kr.

Et særlig fokus er satt på beskyttelse av kvinners rettigheter. Spesielt viktig er det å stille krav til nytt lovverk, ikke minst til nye grunnlover. Beskyttelse av marginaliserte grupper og enkeltmennesker som utsettes for diskriminering, er selve lakmustesten på en stats vilje og evne

til å sikre menneskerettighetene. Beskyttelse av seksuelle minoriteter er et av de klareste eksemplene. Vi nedlegger et stort arbeid for å bidra til beskyttelse av denne sårbare gruppen, både i FN og på landnivå, og dette vil bli videreført i 2012.

Vår satsing i Midtøsten-regionen bygger på vårt faste, brede engasjement for å fremme menneskerettighetene. I 2012 er Norges prioriterte områder følgende:

For det første, som jeg har vært inne på, støtte til demokratibyggning, rettsstat og folkelig deltakelse, spesielt i stater i overgangsprosesser, som i Midtøsten.

For det andre, beskyttelse av menneskerettighetsforkjempere og ytringsfrihet. Vi vil prioritere å støtte talsmenn og -kvinner som gir stemme til sårbare grupper mot undertrykkelse og forfølgelse. Vi ser dem i nyhetsbildet hver dag. Retten til fritt å kunne ytre seg er en forutsetning for alt slikt arbeid. Menneskerettighetsforkjempere skal kunne utføre sin funksjon uten å bli utsatt for hindringer, angrep eller trusler.

Vi vil fortsette støtten til opplæring av journalister som dekker valg og demonstrasjoner i land som det siste året har gjennomgått store politiske omveltninger. Vi støtter opplæring i menneskerettigheter og hvordan et rettsoppgjør etter en voldelig konflikt best kan foregå. Vi støtter dialogprosjekter mellom journalister i land med stor muslimsk befolkning og vestlige land, og mellom journalister i Midtøsten hvor målet er å motvirke hatefull rapportering.

For det tredje kampen mot dødsstraff – en uverdig straffeform som bryter den meste grunnleggende rett av alle, nemlig retten til liv.

Regjeringen vil lede an i arbeidet mot dødsstraff fram mot den neste Verdenskongressen mot dødsstraff i Madrid i 2013. Gjennom en tverr-regional kjernegruppe av land skal vi mobilisere høy politisk deltakelse, også fra land som ikke har avskaffet dødsstraff. I oktober overtar Norge presidentskapet i støttegruppen til Den internasjonale kommisjonen mot dødsstraff. Dette skal vi bruke aktivt som plattform for innsatsen fremover, i nært samarbeid med sivilsamfunn og frivillige organisasjoner.

For det fjerde – et arbeidsfelt som også griper inn i mange andre områder – beskyttelse av minoriteter. Minoriteter er utsatt, ikke minst i politisk urolige tider og ved økonomisk og sosial uro. Dette er ikke bare en erfaring landene i Midtøsten og Nord-Afrika gjør nå. I Europa har vi våre egne uhyggelige erfaringer, historiske, men vi ser også i dag sterkt polariserte samfunn og minoriteter under press.

Jeg annonserte i november 2011 at vi ville sette i gang et eget minoritetsprosjekt for å fordype vårt arbeid, både i de multilaterale organisasjonene og gjennom profil og tiltak på landnivå. Det er nødvendig. I vår kontakt med politiske bevegelser i Egypt har vi f.eks. tatt opp situasjonen for den koptiske minoriteten, både overfor myndighetene og det muslimske brorskapet som nylig vant valgene.

I forrige uke hadde jeg et første møte med engasjerte organisasjoner i Norge og fikk mange gode innspill til hvordan vi kan ta arbeidet med minoritetsprosjektet videre. Deres engasjement er høyt verdsatt.

I innretningen av dette arbeidet må vi samtidig legge til grunn at minoriteter er en sammensatt kategori. Vi vil fo-

kusere på de områder der utfordringene er særlig store, og der engasjementet her hjemme er bredt.

Beskyttelse av livssynsminoriteter er ett slikt område. Mange i Norge er opptatt av kristne minoriteters situasjon i Midtøsten og i land som Pakistan. Også regjeringen er opptatt av de kristnes situasjon i disse urolige tider. Vi ser med bekymring på en utvikling der mange kristne som har bodd i Midtøsten i generasjoner, har sett seg tvunget til å utvandre.

Samtidig er det ikke bare kristne som møter vanskeligheter. Vi ser daglig voldsbruk også mellom muslimske grupper, som sunnimuslimer og sjiamuslimer i Irak. Bahaiene i Iran og ahmadiyyaene i land som Pakistan og Indonesia er andre eksempler på religiøse grupper under harde kår.

Når vi jobber med å beskytte minoriteter, må vi også være varsomme så vi ikke utsetter dem for mer fare ved å løfte dem fram og definere dem som en gruppe. Utgangspunktet må være å fremme utviklingen av rettsstater som sikrer respekt for menneskerettighetene for alle personer – både majoritet og minoritet.

Press på minoriteter skjer i de fleste regioner, også i Europa. Merkelappene kan være religion og livssyn, etnisk tilhørighet, kjønnsidentitet eller helt andre, sammensatte faktorer. Vi styrker nå vår bevissthet om historiske forhold, lokalkunnskap og kompetanse for å kunne gi ordentlige bidrag. Organisasjoner som FN, OSSE og Europarådet er sentrale arenaer å bruke for å følge opp dette minoritetsinitiativet.

FNs menneskerettighetsråd står nå foran sin andre runde med landgjennomganger. Vi vil her ta opp religiøse minoriteters situasjon i utvalgte land og i generelle innlegg når landsituasjoner drøftes i rådet. Våre utenriksstasjoner kartlegger situasjonen i enkeltland, og på bakgrunn av dette, og i samarbeid med norske og internasjonale organisasjoner og kunnskapsmiljøer, vil vi utforme vårt engasjement og våre tiltak.

Før jeg forlater omtalen av Midtøsten-regionen, la meg kort ta opp situasjonen i den kanskje meste sentrale konflikten – mellom Israel og Palestina. Det er ikke oppløftende nyheter å dele. Bildet av en fastlåst situasjon er ytterligere forankret; det er som om det snarere dannes steilere motsetninger internt hos begge parter enn utvikling mellom dem. Konfliktens grunnleggende kjerne består, okupasjonen videreføres og fordypes gjennom bosettinger og fordrivelse av palestinere fra eget land. Samtidig forblir palestinerne splittet, til tross for ulike budskap om forsoning, men det synes å være et langt stykke å gå.

Giverlandsgruppen, AHLC, som Norge leder, konkluderte i fjor med at de palestinske selvstyremyndighetene kvalifiserer til å styre en selvstendig stat. Robuste, palestinske institusjoner leverer tjenester til det palestinske folk som ikke står tilbake for hva tilsvarende institusjoner i andre land yter sine borgere. Palestina tilfredsstiller dermed sentrale krav til selvstendighet, selv om det finnes uløste spørsmål.

Norge støttet palestinernes legitime rett til å legge sin sak fram for FN høsten 2011, og Norge sier seg rede til å anerkjenne Palestina som stat. Det er regjeringens syn

at anerkjennelse skal handle om realiteter – altså at staten er funksjonsdyktig. Vi legger til grunn, slik det palestinske lederskapet til president Abbas også gjør, at utestående spørsmål løses gjennom forhandlinger. Å komme i gang med forhandlinger haster derfor. Hele visjonen om tostatsløsningen er nå i fare. Mangel på fremgang gjør at både palestinere og israelere mister håpet om fred. Dette styrker ekstreme krefter på begge sider. Det er partene som har hovedansvaret, men det internasjonale samfunn må fortsette å spille en tydelig rolle. Norge vil støtte all innsats for å få til en bevegelse i månedene som kommer.

Den palestinske regjeringen står her overfor store utfordringer. De økonomiske hindre som følge av okkupasjonen vedvarer, samtidig som bidraget fra givernes synker. En økonomisk krise kan sette hele selvstyremyndigheten i fare, og det vil ramme lokalbefolkningen i Gaza særlig hardt.

Som leder av AHLC vil Norge bistå palestinske selvstyremyndigheter i å videreføre statsbyggingsprosjektet. Norge skal lede det neste givermøtet i Brussel om en måned i samarbeid med EUs utenriksansvarlige Catherine Ashton.

Palestinske forsoning er en nødvendig forutsetning for en levedyktig palestinsk stat og en varig fredsløsning. Dette er president Abbas' mål. Det må ikke herske tvil om at han forhandler på vegne av hele det palestinske folket. Vi forventer av enhver palestinsk regjering at den respekterer allerede inngåtte avtaler, herunder Oslo-avtalen, som forpliktet partene til å finne en fredelig løsning på konflikten og anerkjenne Israel.

La meg gå videre til en landsituasjon i utkanten av den regionen jeg nå har omtalt, østover i Det indiske hav, som av den amerikanske forfatteren Robert Kaplan er fremhevet som det 21. århundres sentrum i internasjonal politikk. Det er nå berettiget håp om en lysere fremtid for Myanmar, eller Burma, som er et viktig land i denne regionen, med lang kyst og strategisk beliggenhet mellom India, Kina og Thailand.

Endringene i landet har vært bemerkelsesverdige. Det har skjedd raskt og kommet til dels uventet. Frigivelsen av flere hundre politiske fanger, løslatelsen av Aung San Suu Kyi, hennes og National League for Democracys beslutning om å stille til det kommende suppleringsvalget i april, de tydelige steg mot pressefrihet, forsamlingsfrihet og organisasjonsfrihet, revisjon av arbeidslovgivningen i tråd med ILOs krav – ja, alt dette illustrerer en utvikling uten sidestykke. Og vi kan legge til våpenhviler i flere av de pågående og langvarige konfliktene med landets etniske grupper.

Dette er en prosess som i motsetning til den arabiske våren er igangsatt fra toppen, fra den sivile regjeringen som fulgte den militære – sivil, men med stort sett tidligere militære i førersetet.

Hvorfor skjer dette? Jeg tror vi igjen må søke forklaringer i økonomiske realiteter. Det er klart at et militært ledet styre under internasjonale sanksjoner ikke kan svare på befolkningens behov. Styresettet var rett og slett ikke bærekraftig. Endringene skiller seg fra opprørene i Midt-

østen. Men like fullt er fremskrittene skjøre vare. Det finnes motkrefter, og det kan komme tilbakeslag.

Nettopp derfor er det rett å engasjere seg – om man har forutsetninger til å kunne gjøre en forskjell. Det har Norge. Inntil nylig var det bare Norge av de vestlige land som gjennomførte politiske besøk til Myanmar. Norge tok en pådriverrolle for internasjonalt engasjement, samtidig som vi la vekt på å arbeide koordinert med våre nærmeste samarbeidspartnere, især EU og USA. Nær dialog er også ført med flere asiatiske land.

Norge har nå tillit hos myndighetene i Myanmar, og vi har tillit og nær kontakt også med en rekke miljøer som kjemper for demokratiet. Dette fikk jeg bekreftet under mitt besøk i januar. Vi har lagt vekt på at reformene og de tydelige skritt mot demokrati må møtes med oppmuntringer. Den 14. januar i år fjernet regjeringen den særnorske oppfordringen fra 1997 til nordmenn og norske bransjeorganisasjoner om ikke å handle med eller investere i Myanmar. Vi mener nå at norsk næringsliv kan bidra positivt i landets økonomiske utvikling, men vi forutsetter også at etiske standarder overholdes.

De europeiske sanksjonene, som også Norge er en del av, består. Utsiktene til at de kan heves, bør oppmuntre myndighetene til å holde fast ved reformkursen, ikke minst ved at valgene i april gjennomføres fritt og rettfærdig. Om det skjer, bør det åpnes for at sanksjonene lettes eller fjernes. Dette synes å være rådende holdning i EU og USA.

Norge vil – på oppfordring fra myndigheter og opposisjon – legge til rette for at landets myndigheter får tilgang til relevant kompetanse og kunnskap innen de politikkområdene der dette mangler. Norge vil aktivt støtte forsoningsprosessen med de etniske gruppene.

Våpenhvile er bra, men bare et første skritt. Oppfølgingen er enda mer krevende. Det gjenstår omfattende behov for rettferdighet og forsoning. Folk skal se at fred lønner seg, og at deres liv forbedres. Norge kan noe om dette, og vi vil finne egnede former for å bidra.

Vi har også reist spørsmål om hvordan det internasjonale giversamfunnet best kan organisere seg for å bistå Myanmar og reformkreftene på en effektiv måte, slik at det ikke blir kaotiske tilstander når næringsliv, giverorganisasjoner og diverse interessenter melder seg utenfra.

Den arabiske våren og åpningen i Myanmar har gitt muligheter for Norges freds- og forsoningsarbeid. Oppbygd tillit og nettverk gjennom flere år har gitt oss kunnskap om politiske landskap og muligheter for å støtte konkrete prosjekter til fremme av demokrati, reformer og brobygging.

I fjorårets redegjørelse orienterte jeg om tilstanden i vårt politiske forhold til Kina etter tildelingen av Nobels fredspris i 2010. Dette forholdet er fortsatt preget av at kinesiske myndigheter langt på vei har valgt å fryse de politiske forbindelsene til Norge. Samlet sett gikk samhandelen opp i 2011. Men deler av vår eksportnæring opplever problemer i handelen med Kina.

Som jeg tidligere har gitt uttrykk for, er ikke dagens tilstand normal, og den bør derfor endres. Norge beklager den situasjonen som nå preger de politiske forbindelsene. Vi er godt kjent med kinesiske myndigheters holdning, vi

merker oss deres syn på både fredsprisen og prisvinneren og har tatt dette til etterretning. Vi ønsker fra vår side å komme videre – sammen med kinesiske myndigheter. Vi ønsker ikke å se at slik nedfrysing skal forekomme i fremtiden. Potensialet – og områdene – for samarbeid mellom våre to land er betydelig. Vi ønsker å arbeide for at naturlige møteplasser med Kina igjen blir virksomme.

Regjeringen ser bl.a. fram til en konstruktiv politisk dialog om arktiske og andre viktige spørsmål av interesse for våre to land. Norge har støttet og støtter fortsatt at Kina blir permanent observatør til Arktisk råd. Dette ønsker vi en dialog om, slik vi gjennomfører dialog med andre kandidatland.

Vi strekker ut en åpen hånd og vektlegger at begge stater har et felles ansvar for å komme videre i gjensidig respekt og til nytte for begge land. Denne tilnærmingen ligger fast, og vi er rede til å ta vårt ansvar.

Stortinget vil få en bred redegjørelse om situasjonen i Afghanistan og det norske engasjementet der i måneds-skiftet mai/juni. Jeg vil kort gi noen overordnede vurderinger og oppdateringer.

Fortsatt pågår væpnede angrep, fortsatt er sikkerheten en kritisk faktor, fortsatt preger store spenninger afghansk politikk, og fortsatt får vi tydeliggjort spenninger i forholdet mellom Afghanistan og omverdenen. Likefullt er det et tegn i tiden at politiske løsninger står langt mer i fokus. Konflikten kan ikke løses militært. Den må finne en politisk løsning.

Det mest slående ved dagens situasjon er fremgangen i de politiske kontaktene med Taliban. Alt tyder nå på at Taliban vil opprette et kontor i Qatar som skal tilrettelegge kontakt og samtaler mellom afghanske myndigheter og det internasjonale samfunn. Trolig vil dette i sin tur åpne for direkte fredssamtaler med Taliban. Hvordan dette skal skje, og med hvilket innhold, gjenstår å se.

Regjeringen hilser velkommen erkjennelsen av at det må en politisk løsning til. Samtidig er det grunn til realisme og nøkternhet. En vellykket politisk prosess er bl.a. avhengig av at alle etniske grupper, sivilsamfunnet og afghanske kvinner inkluderes i prosessen. En inkluderende prosess er nødvendig, både for å bygge tillit mellom grupperinger – som ofte er preget av mistenksomhet til hverandre – og for å meisle ut posisjoner som ivaretar interessene på tvers av tidligere skillelinjer. Fra norsk side gjør vi det vi kan for å støtte opp om en slik prosess.

Fremtidige fredssamtaler vil bare lykkes dersom prosessen er afghansk eiet. Men vi må også se i øynene at det vil være behov for en eller annen medvirkning fra det internasjonale samfunn og fra nabolandene. Det er spesielt viktig at Pakistan og Iran spiller en konstruktiv og støttende rolle. Ingen land kan gi seg selv et slags veto i forhold til en ønsket afghansk politisk prosess. Historien har så altfor mange ganger vist at dette har vært tilfellet. Det må ikke skje igjen.

Norge vil også fortsette å arbeide aktivt med afghanske myndigheter i deres ønske om et styrket regionalt samarbeid. Spirene ble lagt på Istanbul-konferansen i november i fjor og vil bli fulgt opp på ministerkonferansen i Kabul i juni. Lykkes vi med et styrket regionalt samar-

beid, vil dette være positivt for stabiliseringen av Afghanistan.

Under Afghanistan-konferansen i Bonn i desember hadde jeg et eget møte med det afghanske kvinnenettverket. Jeg forpliktet meg til at Norge skal fortsette et aktivt engasjement for å støtte deres rettigheter og deres rettsmessige plass i det afghanske samfunn. Vi har løpende og god dialog med nettverket for å kartlegge hvordan denne norske støtten skal meisles ut for å ha størst mulig effekt. Vi bygger bl.a. på alt arbeidet med oppfølgingen av FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, som er et stort, prioritert arbeidsfelt i norsk utenrikspolitikk.

På militær side i Afghanistan er vi i gang med å overføre sikkerhetsansvaret til afghanske myndigheter på en ryddig og ordentlig måte. Dette er i tråd med vedtaket fra NATOs toppmøte i Lisboa i desember 2010 om at den internasjonale stabiliseringsstyrken, ISAF, skal trekkes helt ut innen utløpet av 2014. Denne utviklingen er ønsket av den afghanske regjering.

Igjen er stikkordet afghansk eierskap, et eierskap som må omfatte ansvaret for å stabilisere landet, tilrettelegge en politisk dialog med Taliban og videreføre sosial og økonomisk utvikling. Overføringen av sikkerhetsansvaret til de afghanske sikkerhetsstyrkene går som planlagt. Våre egne planer går ut på at de norske styrkene skal være ute av Faryab-provinsen innen sommeren 2013.

De afghanske sikkerhetsstyrkene – hæren og politiet – er bygd opp med internasjonal bistand. En videreføring av den økonomiske støtten er nødvendig for at styrkene skal opprettholdes. Norge er beredt til å ta sin del av dette ansvaret. Dagens planer om en styrke på mer enn 350 000 personell synes like fullt å være altfor ambisiøse. Det må legges vekt på kvalitet snarere enn kvantitet.

Videreføringen av støtten til de afghanske sikkerhetsstyrkene vil bli en av hovedsakene på NATOs toppmøte i Chicago i mai. På Bonn-konferansen i desember bekreftet 85 land at de vil videreføre den sivile innsatsen også etter at ISAF er trukket ut. Afghanistan vil med andre ord ikke bli stående alene når ISAF-operasjonen er avsluttet. Dette var i Bonn et viktig politisk signal å gi til den afghanske regjering og våre samarbeidspartnere.

På det planlagte givermøtet i Tokyo i juli vil de politiske signalene fra Bonn om fremtidig bistand konkretiseres. Jeg vil komme tilbake til innretningen på og omfanget også av bistanden i min redegjørelse om Afghanistan for Stortinget i mai/juni.

Jeg hadde samtaler i januar i USA med min amerikanske kollega og med andre politiske miljøer og med en rekke representanter for forskning, teknologi og næringsliv – ikke minst for å styrke det nære, gode forholdet mellom Norge og USA, noe også kongeparets besøk bidro til sist høst.

Ett tema i mine samtaler var sikkerhet og NATO. NATO-toppmøtet i Chicago i mai vil trekke opp de politiske rammene for alliansens virksomhet de nærmeste årene. Bakteppet for dette toppmøtet vil være den alvorlige økonomiske situasjonen som mange av våre allierte står overfor. Flertallet kutter nå betydelig i sine forsvarsbudsjet-

ter. USA alene, som har en andel på om lag 75 pst. av NATOs forsvarsutgifter, skal kutte 487 mrd. dollar de neste ti årene. Det skjer i en situasjon hvor forsvarsbudsjettene styrkes betydelig i land som Russland og Kina.

Finanskrisens innvirkning på forsvarsbudsjettene spiller altså rett inn i NATO. I tillegg kommer den nylige amerikanske beslutningen om redusert permanent styrkenærver i Europa og dreining av amerikansk oppmerksomhet mot Asia.

USAs sikkerhetspolitiske orientering vestover er forståelig. Det er ingen grunn til å omtale disse utviklingstrekkene som dramatiske. De transatlantiske forbindelser er bunnsolide og har i mange tiår knyttet USA og Europa tett sammen i et nært verdi- og interessefellesskap. Det er vår vurdering at slik vil det også forbli. Men det krever innsats fra alle parter.

Etter vedtaket av det nye strategiske konseptet arbeides det i NATO-kretsen nå med å meisle ut politiske vedtak som bl.a. skal bidra til en modernisering og effektivisering av NATO-samarbeidet gjennom endringer i alliansens kommandostruktur og operative evne. Det innebærer at det vil bli truffet vedtak som vil knytte de såkalte partnerlandene enda nærmere NATO, noe Norge støtter. Vi støtter også tettere kontakt med bl.a. Den afrikanske union og Den arabiske liga, noe som vil være en tilleggsdimensjon til samarbeidet NATO allerede har med FN og EU.

I samsvar med Soria Moria-plattformen vil det være et skritt i riktig retning å få tilslutning til at det skal legges mindre vekt på kjernevåpnenes betydning i NATO. Det er positivt at vi også merker økt tilslutning blant NATO-landene til vårt ønske om å få fjernet de korttrekkende kjernevåpnene i Europa.

Utfordringen her er at det er Russland som har de langt største arsener og lagre av disse våpnene, samtidig som Russland så langt ikke har vist vilje til å redusere eller avskaffe dem. I første omgang arbeider vi for å få på plass mekanismer og retningslinjer som vil bidra til økt åpenhet, noe som i sin tur kan legge til rette for fremtidige reduksjoner.

Alt dette er en ambisiøs agenda. Vi venter da heller ikke å komme i mål på alle områdene innen toppmøtet i Chicago i mai. Regjeringen er opptatt av at toppmøtet skal stake ut kursen for et videre arbeid langs disse sporene og med en ambisjon om mindre avhengighet av kjernefysiske våpen. En verden fri for kjernevåpen er det vi og andre allierte streber etter, noe som også var perspektivet president Obama la til grunn i sin mye omtalte Praha-tale i april 2010.

Til tross for betydelige fremskritt på Vest-Balkan er dette fortsatt et område av Europa preget av spenninger og i visse tilfeller av intern uro – et område hvor også NATO-alliansen har vært engasjert. Jeg tenker i første rekke på situasjonen i Bosnia-Hercegovina og de skjøre forbindelsene mellom Serbia og Kosovo.

Norge anerkjente tidlig Kosovo som selvstendig stat, og vi har i dag et godt sivil engasjement i landet. Den politiske dialogen er også tett, og vi hadde senest statsminister Thaci i Norge rett før jul som et ledd i arbeidet med å styrke forbindelsene og samarbeidet.

Vårt forhold til Serbia er godt og historisk forankret. Vi har tette bånd til serbiske myndigheter på ulike plan, og vi opplever en stadig utdyping av samarbeidet innenfor justissektor, politi, forsvar og en rekke andre sektorer. Serbias reforminnsats har på mange områder forberedt landet på tettere EU-integrering.

Vi ser fram til den dagen Serbia og Kosovo finner en løsning på sitt forhold – og som særlig er knyttet til hvordan behovene til den serbiskdominerte befolkningen i Nord-Kosovo skal ivaretas på best mulig måte. Spørsmålet kan bare løses gjennom et aktivt engasjement fra de to land, og hvor det internasjonale samfunn har et ansvar for å støtte initiativer som kan bidra til en stabil løsning som åpner for styrket utvikling og videre EU-integrering for begge parter. I lys av de tette bånd vi selv har til Serbia og Kosovo, er Norge beredt til å yte den hjelp vi kan for å bringe bevegelse i en slik politisk prosess.

La meg avslutte i nord. I november i fjor la regjeringen fram en melding om nordområdepolitikken i et bredt perspektiv, Meld. St. 7 for 2011–2012 – Visjon og virkemidler. Stortinget har i forrige uke avholdt høring, og jeg ser fram til debatten om dette store og viktige temaet i denne sal i april.

På vegne av regjeringen vil jeg også uttrykke anerkjennelse for det sterke parlamentariske engasjementet som finner sted i de regionale samarbeidsfora knyttet til nordområdene. Dette styrker Norges stemme og er et eksempel på en god norsk tradisjon om å samarbeide der vi har felles mål og strategi.

En av visjonene som er omtalt i meldingen, er utviklingen av en ny europeisk energiregion i nord. Dette er en visjon som kan bli virkeliggjort med de nye funnene som er gjort, og med avklaringen av delelinjen mellom Norge og Russland, en avtale Stortinget ga sitt samtykke til for ett år siden. Vi ser økende fremtidsoptimisme i nord.

Mange av de nye mulighetene som åpnes opp, kan realiseres gjennom et godt samarbeid med Russland. Vi prioriterer løsninger som tjener begge lands interesser. At samarbeidet er tett på mange plan, kan illustreres med det forhold at grensepasseringene ved Storskog har økt fra 8 000 i 1990 til 107 000 i 2005, og var nesten 195 000 i 2011, hvor ny månedsrekord ble satt i desember 2011 med 22 700 personer som krysset denne norsk-russiske grensen. Det sier sitt.

Regjeringen følger utviklingen i Russland nøye. Vi verdsetter og støtter den brede kontakten som er etablert mellom alle norske og russiske aktører innenfor det sivile samfunn og organisasjonsliv, kultur, akademisk, offentlige institusjoner og andre. Kontaktflatene er flere enn noen gang. Det er samarbeid på stadig nye områder. Og der det er motsetninger, evner vi å finne løsninger.

Vi ønsker at disse kontaktene utvides, og at vi styrker vår egen kunnskap om Russland. Derfor etablerer UD gjennom Norges forskningsråd et bredt anlagt forskningsprogram om Russland som over de neste fem årene vil gi oss verdifull innsikt.

Vi har i etterkant av parlamentsvalget i desember vært vitne til en politisk oppvåkning i den russiske middelklassen som jeg tror er sunn for det russiske samfunnet.

Dette er noe den russiske politiske ledelsen må forholde seg til. Gjennomføringen av presidentvalget om noen uker vil være en viktig indikator for hvilken vei utviklingen vil gå. Som sagt tidligere i redegjørelsen: Valg er selve lakmustesten på demokratiet.

Rapporten fra OSSEs og Europarådets valgobservatører i desember peker imidlertid på en rekke svakheter. Vi forventer – og det russiske folk forventer – at presidentvalget nå vil gjennomføres i samsvar med Russlands internasjonale forpliktelser.

Som nær samarbeidspartner av Russland forholder vi oss aktivt til utviklingen i landet: Vi støtter opp om positive trender og sier fra om det vi ser av negative trender. I en tid med politisk turbulens på russisk side – og i en tid med globale maktforskyvninger – er det viktig at vi holder fast ved vår langsiktige engasjementspolitikk. Engasjement er eneste virkemiddel for å kunne påvirke samhandlingen med Russland i tråd med våre interesser. Norge skal være forutsigbar, gjenkjennelig og tydelig i sine møter med russiske motparter.

Fram til oktober 2013 har Norge formannskapet i Barentsrådet, og vårt hovedfokus er næringsutvikling og ressurser. Arbeidet med miljøproblemene i Nordvest-Russland forsterkes, og det lages en klimahandlingsplan med vekt på tilpasning. Folk-til-folk-kontaktene videreføres, og vi vil løfte samarbeidet mellom urfolk, noe som også er viktig når det gjelder demokrati og menneskerettigheter i Russland. Neste år skal resultatene fra 20 års samarbeid i regionen markeres med et statsministtermøte.

Et annet viktig organ, Arktisk råd, vil følge opp avtalen om søk og redning fra 2011 med en ny avtale, denne gang om oljesøl. Arbeidet med tilpasning til klimaendringer vil bli høyt prioritert, i tillegg til styrkingen av rådets virksomhet, inkludert etablering av det permanente sekretariatet i Tromsø.

Norge har formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2012, der ett hovedfokus er de utfordringer velferdsstaten står overfor i Norden. Arbeidet med fornying og effektivisering av Ministerrådet vil fortsette gjennom året. Den styrkede interessen for et fordypet samarbeid i Norden er et godt utgangspunkt for det norske formannskapet. Her er Thorvald Stoltenbergs rapport fra 2009 stadig en viktig kilde til inspirasjon. Enda tettere samarbeid mellom de nordiske utenriktjenestene og nordisk samlokalisering av ambassader og stasjoner står fremst på dagsordenen nå. Planen er at det skal treffes vedtak i løpet av året om et knippe av steder hvor vi kan gå videre med planlegging av fellesnordiske ambassader.

I tillegg samarbeider vi på samfunnssikkerhetsområdet, herunder digital sikkerhet. Etablering av et nordisk nettverk mot digitale angrep vil være et viktig skritt i konkretisering av den nordiske solidaritetserklæringen.

2012 tegner til å bli nok et aktivt år for norsk utenrikspolitikk. Forankring av politikken verdigrunnlag, prioriteringer og mål gjennom løpende dialog med Stortinget styrker utenrikspolitikken gjennomslag. Derfor ser jeg fram til den kommende debatten om denne redegjørelsen.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksminis-

terens utenrikspolitiske redegjørelse legges ut for behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [10:55:09]

Interpellasjon fra representanten Dagfinn Høybråten til utenriksministeren:

«Det norske forbudet mot alkoholreklame er under press fra EU. Det såkalte TV-direktivet og det konsoliderte direktivet, 2010/13, som erstatter TV-direktivet, vurderes innlemmet i EØS-avtalen. Direktivet hindrer medlemslandene i å begrense reklame i sendinger fra andre medlemsland. EØS/EFTA-landene har unntak fra dagens regelverk. Opprettholdelsen av et helhetlig og medienøytralt alkoholreklameforbud er viktig for å unngå uthuling og press på reklameforbudet. Et forbud mot alkoholreklame på TV er avgjørende fordi erfaring viser at reklame gir mer salg og flere alkoholrelaterte skadevirkninger for enkeltmennesker, familier og samfunn.

Hvordan vil regjeringen sørge for at norsk politikk på dette området kan videreføres, og hvordan vil Stortinget bli involvert i den videre behandlingen av saken?»

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:56:14]: Norges forbud mot alkoholreklame ble innført i 1975. Det er en av de viktige bærebjelkene i vår nasjonale politikk for å dempe drikkepress og redusere omfanget av alkoholrelaterte sykdommer, ulykker og vold. Denne politikken bygger på forskning som grundig dokumenterer sammenhengen mellom alkoholbruk og folkehelse. Forbudet mot alkoholreklame har derfor gjennom mer enn tre tiår hatt bred og stabil politisk støtte. Jeg tar det for gitt at regjeringen vil gjøre alt som står i dens makt for å hindre alkoholreklame på norske tv-skjermer. Det er ikke etterspurt av det norske folk.

Norges forbud mot alkoholreklame ble videreført da vi inngikk EØS-avtalen i 1994, ved at vi fikk unntak fra rådsdirektivet om fjernsynsreklame. Dette ble juridisk nedfelt gjennom et tillegg til artikkel 15 i direktivet. Unntaket har siden gitt Norge nødvendig hjemmel til å hindre alkoholreklame også i sendinger rettet mot det norske markedet, selv om de sendes fra tv-stasjoner som er lokalisert utenfor Norge.

Ved å tette det smutthullet som såkalt rettede sendinger kunne utgjøre, har vi i praksis også fjernet grunnlaget for framstøt for å tillate alkoholreklame ut fra likebehandlingshensyn mellom tv-stasjoner. Det viser at saken har langt større og bredere betydning enn det den ved første øyekast kan se ut til.

I EU har alkoholpolitikken tradisjonelt blitt betraktet mer som næringspolitikk enn som helse- og sosialpolitikk. Det har sammenheng med at mange EU-land er store produsenter av vin og andre alkoholprodukter. Dette har sine konsekvenser. Europa har verdens høyeste alkoholkonsum og høyest andel av sykdom og tidlig død som følge av alkohol. Hvert år dør 600 000 europeere av alkoholskader, ifølge Verdens helseorganisasjon.

Blant fagfolk som jobber med folkehelse, vakte det der-

for en viss optimisme da EU-kommisjonen i juni 2006 la fram den mest omfattende rapporten som er laget om alkoholforbruk og alkoholskader i Europa. Mer enn 7 pst. av alle sykdommer og for tidlig død i EU-landene kan relateres til alkohol, ifølge denne rapporten. Skadevirkningene rammer også andre enn dem som selv drikker. Eksempelvis dør 10 000 mennesker hvert år i trafikken på grunn av andres fyllekjøring. De som er hardest rammet, er likevel barna. Om lag 9 millioner barn lever i frykt og utrygghet fordi en av dem de er mest glad i, drikker.

Forskningen har også påvist noen klare sammenhenger: Jo større totalkonsumet av alkohol er i befolkningen, jo flere høykonsumenter og risikofylte drikkesituasjoner er det, og jo større er omfanget av alkoholrelaterte sykdommer, skader og problemer.

EU-kommisjonens rapport ga håp om økt forståelse for betydningen av tiltak som faktisk demper kjøpepresset, drikkepresset og forbruket av alkohol – kort sagt: en mer kunnskapsbasert alkoholpolitikk.

Behandlingen av det nye mediedirektivet er blitt en prøvestein for EU i denne sammenheng. I løpet av fjoråret kom det ulike signaler om EUs holdning til en videreføring av det norske unntaket innen rammen av EUs nye mediedirektiv. Fra norsk side har det vært argumentert konsekvent og tydelig om betydningen av dette, og det er bra. Men i midten av august kom et svar fra EU-kommisjonen som var meget skuffende. EU-kommisjonen ville ikke gi Norge noe unntak fra det nye direktivet.

Jeg merket meg at daværende statssekretær Lahnstein i Utenriksdepartementet kommenterte dette slik:

«Dette er rene ord for pengene. EU sier det er hensynet til det indre markedet som veier tyngst, ikke norske folkehelseargumenter.»

Igjen fikk vi en demonstrasjon av at markedshensyn går foran helsehensyn i EU-kommisjonens prioriteringer.

Det er kjent at EU-kommisjonen i en brevveksling med norske myndigheter har anført at Norge – i stedet for å fastholde sitt unntak – kan gjøre som Sverige og inngå avtaler med andre europeiske land for å sikre at disse ikke tillater alkoholreklame i tv-sendinger rettet spesielt mot den norske befolkning.

EUs ambassadør til Norge, János Herman, sa i fjor sommer at

«hvis Norge implementerer direktivet om audiovisuelle tjenester, vil det ikke skape problemer for den nåværende ordningen med reklameforbud».

Jeg merket meg at en slik vurdering den gang raskt ble avvist av Utenriksdepartementet politiske ledelse. Daværende statssekretær Lahnstein sa det slik:

«EUs ambassadør forsøker å selge dette som at EU har gitt Norge viktige konsesjoner. Men det er ikke mulig for oss å se det.»

Jeg deler den vurderingen. Så langt vi er kjent med situasjonen i Sverige, har den linjen EU-kommisjonen viser til, ikke ført fram til målet, dvs. hindret alkoholreklame i tv-sendinger rettet mot Sverige – snarere tvert imot. Nye tall fra vårt naboland viser kraftig økning i alkoholreklame via de seks tv-kanalene som sender fra Storbritannia. Alkoholprodusentene kjøpte tv-reklame for

366 mill. kr på svensk tv i 2010, noe som ifølge rusorganisasjonen IOGT-NTO er nesten en fordobling på to år. Dette skjer til tross for at Sverige – liksom Norge – har et generelt lovforbud mot å sende alkoholreklame på tv.

Det er mot denne bakgrunn svært skuffende at EU-kommisjonen vil kjøre igjennom det nye tv-direktivet på en måte som åpner for mer alkoholreklame på fjernsynsskjermene i norske hjem. Det ville være like skuffende dersom regjeringen skulle gi etter for EU-kommisjonens syn og gi opp det norske regelverket, som Norge fikk aksept for å beholde ved inngåelsen av EØS-avtalen. Jeg vet det er unødvendig å minne om at videreføring av det alkoholpolitiske regimet var en viktig forutsetning for Kristelig Folkepartis avgjørende støtte til det grunnlovsmessige flertallet som skulle til for at EØS-avtalen kunne vedtas i denne sal.

En slik oppgivelse ville – for igjen å sitere Utenriksdepartementets politiske ledelse – innebære at:

«Vi går fra en situasjon der vi har et 100 prosent robust vern, til en situasjon der vi er usikre på hvor effektivt vi vil kunne verne oss mot alkoholreklame på TV.»

Jeg er klar over at markedsføring av alkohol kan skje gjennom forskjellige medier, og at Internett byr på nye utfordringer, men det må ikke brukes som argument for å bagatellisere fjernsynets reklamekraft eller til å omgå det som er temaet i dagens debatt. Det er selvfølgelig en grunn til at alkoholindustrien bruker store ressurser på tv-reklame.

Striden står nå om alkoholreklame i «de særskilt rettede tv-sendinger» mot Norge. Oppgir vi denne skansen, kan det bli første skritt i en negativ retning. En fersk rapport, som Vårt Land offentliggjorde i går, dokumenterer hvor stort presset allerede er mot det norske reklameforbudet i andre medier.

Økt alkoholpress gjennom tv er det siste Norge trenger. Kristelig Folkeparti har konsekvent framholdt at Norge må fastholde det unntaket vi lenge har hatt. Det er mulig at det finnes alternative måter å gjøre dette på, men så langt vi kan se, er bruk av reservasjonsretten mot denne delen av direktivet nå den sikreste juridiske vei for å unngå alkoholreklame på norsk tv.

Retten til å unnlate å implementere direktiver – eller, nærmere, avgrensede deler av dem – er en del av EØS-avtalen. Det unntaket vi har, kan selvsagt ikke fjernes uten samtykke fra Norge. Hvis det blir alkoholreklame på tv i Norge, skyldes det i så fall ikke EØS-avtalen som sådan, men eventuelt en manglende politisk vilje i regjeringen til å stå fast på dagens regelverk.

Det er mot denne bakgrunnen jeg har reist denne interpellasjonen, og det er minst tre sentrale spørsmål som jeg håper utenriksministeren vil belyse i sitt svar.

For det første: Vil regjeringen fastholde det unntak Norge har hatt siden EØS-avtalen ble inngått, og som gir Norge rett til å forby alkoholreklame i tv-sendinger rettet mot Norge fra utlandet?

For det andre: Hva er regjeringens vurdering av den type avtaler som EU-kommisjonen henviser til som mulig erstatning for dagens unntak? Og rent konkret: Har regjeringen undersøkt nærmere hva Sverige har oppnådd av slike avtaler med andre land, og i hvilken grad dette har

hindret alkoholreklame i sendinger rettet mot Sverige, fra f.eks. Storbritannia?

Og for det tredje: Ser regjeringen andre, fullgode løsninger som kan gi et like sikkert og effektivt forbud mot alkoholreklame på norsk fjernsyn som dagens unntak i EØS-avtalen gir oss?

Fra Kristelig Folkepartis side er det ikke noe mål i seg selv å bruke reservasjonsretten – men det er heller ikke noe mål å la det være. Hvis man skal foreta en politisk vurdering av hensiktsmessigheten av å bruke reservasjonsretten i en sak som denne, er det vår vurdering at denne saken er stor nok for Norge til å gjøre det, og at den er liten nok for EU til at det neppe vil ha noen negative konsekvenser av betydning for Norges forhold til EU gjennom EØS-avtalen om vi benytter oss av denne reservasjonsretten.

Men som sagt: Det er ikke noe mål i seg selv. Hvis utenriksministeren kan komme opp med andre og bedre metoder som garanterer at vi unngår alkoholreklame på norske tv-skjermer – for det tror jeg et stort flertall, både i det norske folk og her i salen, ønsker å unngå – så vil vi gjerne lytte til slike overbevisende argumenter.

Jeg tar det for gitt at det er et bredt ønske om å opprettholde våre nasjonale regler, og jeg håper vi fortsatt kan stå sammen om å si nei til å svekke det vern vi til nå har hatt mot alkoholreklame, også når det gjelder de spesielt rettede tv-sendinger mot Norge.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:05:37]: Regjeringen ønsker å videreføre en restriktiv linje for alkoholreklame. Det er verdt å minne om ved inngangen til denne debatten at det norske totalforbudet mot alkoholreklame ligger fast – med sin langvarige sosiale og folkehelsefaglige begrunnelse. Det betyr at ingenting ved det som nå er foreslått, vil rukke ved dette hovedprinsippet som gjelder i Norge.

I vurderingen av EUs direktiv om audiovisuelle medietjenester har regjeringen også lagt vekt på muligheten for å opprettholde et forbud mot alkoholreklame, også når det gjelder å motvirke den muligheten for reklame som oppstår i såkalt rettede sendinger fra utlandet.

Først litt om innholdet i dette direktivet: Det setter rammer for fjernsynsvirksomhet og skal sikre uendret videreføring av fjernsynssendinger innenfor EØS-området. Direktivet fastsetter minimumskrav til reklame. Det betyr at det ikke hindrer land i å ha strengere bestemmelser nasjonalt. Derfor vil Norges totalforbud mot reklame for alkohol i alle medier under norsk jurisdiksjon være i samsvar med direktivet og bli videreført.

Reklameforbudet er et viktig virkemiddel i regjeringens arbeid for å motvirke skadelig konsum av alkohol. Regjeringens holdning er at dette prinsipielle synet gjelder alle typer alkoholreklame. Ved innlemmelsen av direktivet i EØS-avtalen legger vi derfor til grunn at også forbudet mot alkoholreklame i rettede sendinger fra utlandet kan bestå.

I kontakten med EU-siden fant Norge det naturlig at

dette ble bekreftet gjennom en videreføring av det skriftlige unntaket vi har etter dagens tv-direktiv. Det ville tydeliggjort de rettslige rammene. Vi må imidlertid konstatere at dette ikke lot seg gjennomføre. EU-siden insisterte for sin del på prinsippet om et likt regelverk for hele EØS-området – ikke ukjent argumentasjon fra den kanten.

Det er naturlig å sette dette inn i et bredere perspektiv: De siste 20 årene har vi opplevd en teknologisk utvikling som har skapt helt nye forhold i det internasjonale mediebildet. Vi kjenner realiteten: Bilder, budskap og inntrykk krysser grenser på måter som var uante bare for noen år siden. Ja, de var vel ganske uante da vi hadde vår debatt her tidlig på 1990-tallet. Det er i seg selv en utfordring på mange områder i forhold til nasjonale myndigheters mulighet til å regulere innenfor området for egen nasjonal jurisdiksjon.

Det er en kjensgjerning at disse realitetene skaper betydelige utfordringer. Vi kan i dag i en norsk bladkiosk kjøpe internasjonale tidsskrifter med alkoholreklame – rett over gaten for denne sal. Det er altså alkoholreklame tilgjengelig i det norske mediemarkedet. Vi får også denne utfordringen gjennom satellittsendt fjernsyn. Fra den store himmelen har et betydelig antall husstander i Norge tilgang på mange titalls kanaler som sendes via satellitt. Blant disse er det en god del som sender alkoholreklame.

Nå må vi sette dette i perspektiv. Jeg vil ikke mene at dette fundamentalt truer forbudet mot alkoholreklame innenfor norsk jurisdiksjon. Som sagt, gjelder det totalforbud mot reklame i Norge, og det er da også en realitet i nær sagt alle sammenhenger. Men utviklingen utfordrer oss til å tenke nytt og kreativt. Vi må ta debatten og engasjementet for å begrense omsetningen av alkohol til arenaer utenfor Norge. Der er interpellanten og jeg helt enige. Vi trenger å få våre partnere med på en diskusjon om alkohol, om tiltak for å begrense alkohol, om reklamens betydning for omsetning og tilgjengelighet, for å nevne noe. Denne diskusjonen må tas i Europa og internasjonalt. Det er, som interpellanten sier, mange motkrefter. Men regjeringen mener at dette er en sak av viktighet, særlig når vi ser hen til de helse- og sosialfaglige mål som de aller fleste europeiske land har satt seg når det gjelder å begrense alkoholomsetning – og la meg si: med begrenset suksess fordi omsetningen og forbruket vokser til tross for gjeldende virkemidler.

Etter en samlet vurdering legger regjeringen opp til at Norge går inn for å innlemme direktivet om audiovisuelle medietjenester i EØS-avtalen. Regjeringen legger til grunn at Norge kan videreføre forbudet mot alkoholreklame i rettede sendinger selv om det skriftlige unntaket faller bort.

Slik vi ser det, vil dette ikke være i strid med direktivets innhold. Direktivet åpner for at strengere nasjonale regler også kan gis anvendelse på sendinger fra andre land dersom sendingene i det vesentlige er rettet mot Norge. Vårt generelle forbud hviler på solid helsepolitisk grunnlag. Det er også i samsvar med utviklingen i EU og internasjonalt for øvrig, hvor hensynet til folkehelsen står stadig sterkere.

Flere EU-land har en restriktiv holdning til alkoholre-

klame. Rundt 20 land har nasjonale bestemmelser om alkoholreklame som er mer restriktive enn direktivets minimumskrav. Disse bestemmelsene varierer fra forbud, som i Sverige og i Frankrike, til mindre omfattende restriksjoner. Svenske myndigheter er i sitt syn på fjernsynsreklame for alkohol langt på vei på linje med oss. De vurderer nå hvordan denne linjen mest effektivt kan håndheves.

Det bærende prinsipp i AMT-direktivet er senderstatsprinsippet. Utgangspunktet er at reklame skal kunne sendes i hele EØS-området dersom reklamen er i samsvar med direktivets krav og senderstatens nærmere reguleringer. Som utgangspunkt er det bare senderstaten som har jurisdiksjon over tilbydere av medietjenester. Hovedregelen etter direktivet er derfor at mottakerstaten vil være forpliktet til å ta i mot sendingene og videreføre disse på sitt territorium.

AMT-direktivet åpner imidlertid for unntak fra denne hovedregelen. AMT-direktivet fastlegger minimumsharmonisering av medlemsstatenes regler for audiovisuelle medietjenester. Det fremgår av direktivets artikkel 4 nr. 1 at medlemsstatene har adgang til å fastsette strengere regler for tilbydere av medietjenester underlagt statens egen jurisdiksjon på områder omfattet av direktivet. Det forutsettes imidlertid at eventuelle strengere regler er i samsvar med generelle EU- og EØS-rettslige prinsipper.

Norges generelle forbud mot alkoholreklame er ikke i strid med EØS-forpliktelsene. EFTA-domstolen har uttalt at den ikke har noen grunn til å tvile på at det ligger tungtveiende sosiale og helsemessige hensyn til grunn for den norske alkoholpolitikken generelt og forbudet mot alkoholreklame spesielt.

Det norske alkoholreklameforbudet er både egnet og nødvendig for å oppnå den beskyttelse av folkehelsen som Norge ønsker. Direktivets minimumskrav vil, etter regjeringens vurdering, ikke i tilstrekkelig grad kunne beskytte folkehelsen på samme måte, som jeg har pekt på.

Forbudet mot reklame for alkohol i alle medier under norsk jurisdiksjon vil således, etter regjeringens vurdering, være i samsvar med AMT-direktivet. Direktivet åpner for at strengere nasjonale regler også kan gis anvendelse på sendinger fra andre stater, dersom sendingene i det vesentlige er rettet mot Norge, såkalt særskilt rettede sendinger.

Det vil undergrave medlemsstatenes mulighet og adgang til å fastsette strengere reguleringer dersom de nasjonale reguleringer ikke kan gjøres gjeldende overfor særskilt rettede sendinger. Beskyttelsesbehovet er det samme, uavhengig av om alkoholreklamen sendes fra Norge eller et annet EØS-land.

Dersom fjernsynsselskap etablert utenfor Norge sender rettede sendinger med alkoholreklame og har til hensikt å omgå den norske lovgivningen, kan Norge iverksette tiltak for å håndheve de norske reglene etter bruk av de prosedyrer og på de vilkår som er fastsatt i direktivet.

Direktivet legger opp til en konsultasjonsmekanisme som sikrer at det tas hensyn til senderstatsprinsipper og tilfeller hvor en rettet sending er i strid med en strengere nasjonal lovgivning, og nasjonale myndigheter i mottakerstaten ønsker å iverksette håndhevelse. Senderstaten vil da ha plikt til å anmode fjernsynsselskapet om å

opptre i samsvar med de berørte reglene i mottakerstaten.

I tilfeller hvor Norge mener at en sending er i strid med norsk lovgivning, og det er snakk om forsøk på omgåelse, må derfor senderstatens myndigheter først konsulteres. Dersom en anmodning fra senderstaten ikke fører fram, skal ESA underrettes om de tiltak som norske myndigheter ønsker å innføre.

Når det gjelder håndhevelse av alkoholforbudet, vil mulige sanksjoner for brudd på alkoholforbudet være pålegg om retting, tvangsmulkt, bøter og fengselsstraff. Sanksjonene er hjemlet i alkoholloven, kringkastingsloven og tilhørende forskrifter. Under det tidligere fjernsynsdirektivet har det norske unntaket, som hjemlet forbud mot alkoholreklame i rettede sendinger, blitt håndhevet ved skriftlig henvendelse fra Helsedirektoratet til de aktuelle selskapene med informasjon om alkoholreklameforbudet, samt en anmodning om at selskapene retter seg etter norsk lov. Selskapene har tidligere rettet seg etter en slik anmodning. Det har derfor ikke vært nødvendig å iverksette ytterligere håndhevelsestiltak.

Helsedirektoratet vil etter innlemmelsen av AMT-direktivet i EØS-avtalen, fortsatt henvende seg til selskaper som bryter det norske alkoholreklameforbudet, og anmode selskapene om å rette seg etter norsk lovgivning. Vi legger til grunn at de fortsatt vil følge denne anmodningen. Dersom en slik anmodning ikke følges, vil det være nødvendig å følge de prosedyrene som direktivet legger opp til, før en direkte håndheving iverksettes.

Direktivet om audiovisuelle medietjenester vil ventelig innlemmes i EØS-avtalen i løpet av 2012, etter at de nødvendige forberedelser til beslutning i EØS-komiteen er gjennomført. Ettersom gjennomføringen av direktivet krever endringer i norsk lovgivning, kringkastingsloven, må Stortingets samtykke deretter innhentes og de nødvendige lovendringer vedtas. Det er først når disse prosedyrene er gjennomført, at direktivet vil gjelde for Norge.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:15:07]: Utenriksministerens svar er både forventet og oppsiktsvekkende – forventet fordi det er helt konsistent med den linjen regjeringen har fulgt i prosessen til nå, nemlig å stå opp mot presset fra EU om endringer i det norske regelverket som følge av endringer i direktivene i EU, og overraskende fordi regjeringen velger bort det alternativet som kunne stilt oss helt utenfor denne delen av EU-regelverket, nemlig en reservasjon, men velger klart og tydelig å definere det norske regelverket som innenfor de nye reglene i EU.

Fra Kristelig Folkepartis side vil vi si at vi 100 pst. står bak en regjering som ønsker å slåss for regelverket slik det er, og som ønsker å håndheve regelverket slik det er, med alle de virkemidler som ligger i norsk lov. Det skal ikke herske noen tvil om det. Derfor er vi fra Kristelig Folkepartis side fornøyd med at utenriksministeren så tydelig og klart markerer regjeringens vilje til det her i dag. Det ser vi på som en seier for saken. Vi har ikke tenkt å opptre på noen måte som kan svekke den posisjonen regjeringen der har inntatt.

Men regjeringen påtar seg et stort ansvar med den er-

klæring og den sterke posisjonering som utenriksministeren har valgt å innta til saken her i Stortinget i dag, for nå må man faktisk også levere. Dette betyr at regjeringen har tatt ansvar for at det norske forbudet mot tv-reklame i sin helhet kan videreføres og skal følges nøye opp av norske myndigheter, om nødvendig av den norske regjering, overfor andre land, de såkalte senderstater, og overfor EU. Vi vil, som regjeringen, da legge til grunn at det er slik, som utenriksministeren sier. Vi er helt enig i at det er slik at det norske forbudet er solid helsefaglig begrunnet, vi er helt enig i at det er egnet og nødvendig for å gjennomføre en folkehelsepolitikk i samsvar med den kunnskapen vi har om alkoholens og reklamens virkninger, og vi er også helt enig i at den politikken må videreføres. Vi er forventningsfulle til regjeringens videre oppfølging av det.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:18:28]: Politikk blir til gjennom politisk arbeid, opposisjoner som kan utfordre gjeldende tilstand, der mye av debatten i Norge rundt lovgivning handler om å utbe seg garantier. Jeg tror de fleste som engasjerer seg i denne sal, vet at politikk ikke bare handler om garantier. Det handler om politisk arbeid og å legge til rette for at man får gjennomslag for syn som kanskje ikke alle i utgangspunktet deler, men som over tid, hvis man tror nok på det og det er godt begrunnet, kan vinne fram. Jeg mener dette er et slikt område som egner seg for den typen politisk arbeid.

Jeg står ikke her og kan avgi garantier om hva de ulike organene kommer til å mene om de ulike direktivene og gjennomføringen av dem, men jeg står her på vegne av en regjering som har en sterk tro på den linjen, som representanten Høybråten her sier, med å bruke vidtgående virkemidler for å hindre reklame av alkohol som en hovedstrategi for å begrense alkoholforbruket. Jeg tror at dette over tid vil være noe som også gjør seg gjeldende i EU-landene.

Representanten var inne på det høye forbruket i EU-området – det er altså det området i verden der det drikkes mest alkohol, hvor helseskadene og tidlig død forårsaket av alkohol er høyest i verden, og hvor ulike virkemidler ikke har vist seg egnet til å nå de målene man har satt. Ulike former for markedsføring av alkohol, inkludert annonsering i tradisjonelle media og markedsføring gjennom film og annen reklame, har innvirkning på når unge begynner å drikke, og påvirker drikkemønsteret til unge negativt. Vi har registrert at EU har satt mål om å redusere skadevirkningene av alkoholforbruk, redusere og begrense reklame rettet mot barn og unge, og har en strategi som løper ut i 2012, og går løs på en ny debatt om hvordan de skal møte dette videre. Derfor er det et egnet tidspunkt for oss å si at vi legger direktivet til grunn og opprettholder vår lovgivning – ikke for å beskytte en norsk markedsaktør, ikke for å bryte prinsipper om det indre marked, men for å nå helsepolitiske faglige mål. Og så får vi stå i den striden og argumentere godt sammen med de mange landene og grupperingene som deler vår oppfatning. Det vil være regjeringens holdning.

Uten å gå veldig inn på det tror jeg at vi på denne måten vil komme i et langt mer aktivt innspill med politis-

ke endringskrefter i Europa enn om man hadde valgt reservasjonsretten, som i realiteten hadde satt denne saken på siden, og så kunne skapt komplikasjoner lenger fram som hadde satt oss i en mye mer passiv rolle i forhold til det å påvirke.

Vi får ta de utfordringene som her kommer, i trygg forvissning om at vi har en god sak. Og så får vi kjempe den med de midlene som det norske demokratiet har til rådighet.

Steinar Gullvåg (A) [11:21:42]: Jeg vil først få lov til å takke interpellanten for å ta opp et viktig spørsmål, og enda større takk til utenriksministeren for å ha gitt et bekreftende svar på den viktige utfordringen som interpellanten har stilt. Svaret er kort og godt: Det er ikke aktuelt å oppheve det norske alkoholreklameforbudet. Og: Vi akter å håndheve det.

Jeg følger dessuten at det er grunn til å understreke det ganske innlysende i at innføringen av alle EU-direktiver er gjenstand for særskilte stortingsvedtak. Det gjelder også i denne saken. Jeg har vanskelig for å se at denne forsamlingen, med den sammensetningen den nå engang har, skulle komme til den konklusjon at det norske alkoholreklameforbudet skulle kunne oppheves.

Direktivet i seg selv legger ingen føringer for hvordan Norge regulerer alkoholreklame i tv-kanaler som er underlagt norsk jurisdiksjon. De aller fleste EU-landene har regulering av alkoholreklame. Noen har reguleringer som går lenger enn direktivet. Fire land har et generelt forbud mot alle former for alkoholreklame på tv. Det gjelder Frankrike, Slovenia, Sverige og Litauen. EØS-retten anerkjenner at beskyttelsen av folkehelsen kan gi grunnlag for unntak fra prinsippene om fri bevegelighet for varer og tjenester, og landene har en stor grad av frihet til å bestemme hvilket beskyttelsesnivå de ønsker å ha for å beskytte folkehelsen. Vi står altså på at Norge vil benytte denne muligheten, og direktivet slår fast at Norge kan iverksette tiltak mot aktører som etablerer seg i et annet land for å omgå et strengere regelverk i Norge.

Det er liten tvil om alkoholskadenes omfang. Det er også hevet over tvil at reklameforbudet har klare helsepolitiske begrunnelser. Dermed skulle det være helt i tråd med direktivets intensjoner når vi opprettholder et alkoholreklameforbud. EUs posisjon i denne saken er etter min oppfatning ganske forunderlig. Spørsmålet er da: Skulle det føre til at vi skulle oppheve vårt forbud mot alkoholreklame?

Nå er det selvfølgelig neppe mulig å skjerme norske forbrukere helt fra å bli eksponert for slik reklame – det være seg på Internett, i utenlandske publikasjoner som importeres til Norge, eller i utenlandske tv-sendinger som kan tas inn direkte av norske forbrukere over satellitt. I dette tilfellet dreier det seg om såkalt rettede tv-sendinger.

Utenriksministeren har gitt oss en klar anbefaling. Han ønsker å implementere direktivet og opprettholde forbudet. Så er det min anbefaling at vi sitter ganske stille i båten.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:26:14]: Hver eneste dag og hver eneste helg utsettes vi for alkoholreklame. Hver helg når vi setter oss ned nå i vinterhalvåret og ser på internasjonale sendinger knyttet til skirenn, og når vi om sommeren setter oss ned og ser på Formel 1 eller andre bil-sportsaktiviteter, blir vi utsatt for alkoholreklame – hver eneste gang. Når vi går på butikken eller i kiosken og kjøper magasiner, har vi fullt ut mulighet til å kjøpe magasiner der alkoholreklame er tillatt. Når vi åpner datamaskinene eller iPad-ene våre, kan vi når som helst laste ned publikasjoner, sendinger etc. som har alkoholreklame.

Det store spørsmålet i denne saken som interpellanten reiser, knyttet til direktivet om audiovisuelle tjenester, er hvorvidt man kan ta ut og opprettholde det særskilte forbudet som Norge har knyttet til tv. Det dreier seg om hvorvidt vi fortsatt skal kunne være med og bestemme hva andre land tillater sendt mot Norge, og hvorvidt vi kan opprettholde det forbudet. La meg bruke et eksempel, for jeg er nok ikke like konkluderende som statsråden her. Dersom f.eks. en sportskanal som sender til flere land, velger å sende fra et arrangement, kommer man med en gang opp i en situasjon der man kan diskutere: Er denne sendingen spesielt rettet mot Norge, eller er dette en generell sportsending eller et generelt arrangement som medfører at man ikke kan hevde at dette er spesielt rettet mot Norge? Ergo vil man allerede da kunne få den første saken inn mot ESA. Det som er helt åpenbart, er at når vi først implementerer et direktiv og man ikke bruker reservasjonsretten – hvis det er det som er ønskelig – er det mye vanskeligere å komme tilbake i ettertid, når man er dømt av ESA, og si: Nei, vi har fortolket det annerledes. – Da er reservasjonsretten ikke brukt.

Undertegnede og Fremskrittspartiet er ikke spesielt redde for at dette direktivet blir implementert. Det man må gjøre – og det tror jeg er viktig – er å jobbe internasjonalt for å få et ens regelverk, fordi vi hele tiden kommer i skjæringspunktet for hvorvidt den ene eller den andre kanalen kan sende forskjellige typer reklame eller innslag som vi ikke ønsker i Norge. Jeg er ikke redd for disse tingene.

Man bruker EU-landene som eksempel på land som har det høyeste alkoholforbruket og de største skadene knyttet til alkohol. EU-landene er ikke de eneste landene på denne jordkloden som har alkoholreklame. Det har man faktisk svært mange plasser i verden, også plasser som har et moderat forbruk av alkohol sett i forhold til det vi har her i Vesten.

Jeg tror ikke vi kommer til å legge denne ballen død nå, for denne saken kommer til å komme tilbake igjen i en eller annen form. Nå frykter jeg ikke den store skadevirkningen av om vi får se den alkoholreklamen som blir sendt ut over norske tv-skjermer fra utlandet. For når jeg slår på tv – jeg er veldig glad i fotball – og f.eks. ser en Carlsberg-reklame i forbindelse med engelske fotballag og andre fotballklubber, er det også tv-reklame. Men jeg tror ikke denne regjeringen eller andre vil prøve å nekte norske tv-seere å se f.eks. Liverpool på tv-skjermene, selv om det kanskje kunne ha vært greit.

Representanten Gullvåg var inne på at det gjelder å sitte stille i båten. Jeg tror ikke det spiller noen rolle om vi sitter

stille i båten – eller hva vi gjør. Jeg tror denne saken kommer til å komme tilbake. Det jeg er interessert i å høre fra statsråden, er hvilke vurderinger man har gjort seg i forkant dersom man, etter å ha implementert direktivet, kommer i en situasjon der man er uenig i fortolkningen, og hvilke muligheter man da har for komme tilbake i ettertid.

Bent Høie (H) [11:31:29]: Jeg takker interpellanten for å ha tatt opp et viktig tema. Det norske forbudet mot alkoholreklame er et viktig virkemiddel i den norske alkoholpolitikken når det gjelder å holde forbruket av alkohol nede og dermed sikre folkehelsen, sammen med regulering av tilgang og regulering av pris.

Høyre støtter også den linjen som utenriksministeren redegjorde for i sitt svar, nemlig en kombinasjon av å være tydelig på opprettholdelse av det norske forbudet, samtidig som en aktivt jobber mot de andre landene for å finne en best mulig løsning for å begrense skadevirkningen eller mulighetene for rettede tv-sendinger.

Vi er jo i den situasjonen at EU-landene på mange måter beveger seg i Norges retning når det gjelder virkemidlene i alkoholpolitikken. EU er ikke bare et system, EU består av land, og EU består av mennesker som ser nøyaktig de samme utfordringer som vi ser i Norge med hensyn til de folkehelsemessige konsekvensene av et for høyt alkoholforbruk. Mange av disse landene ser at de virkemidlene de har brukt til nå ikke har hatt de ønskede resultatene. De ser at både Norge og Sverige er land som har lyktes med å holde alkoholforbruket nede på et mer moderat nivå – med de virkemidlene som Norge og Sverige spesielt har tatt i bruk, i kombinasjonen med reklameforbud, regulert tilgang og avgifter.

Vi er jo faktisk i den situasjonen at en rekke EU-land går i vår retning. Det betyr at vi her har en god sak, for dette er synspunkter som flere og flere av våre kollegaer i Europa deler.

Høyre vil støtte opp om den linjen som regjeringen har lagt seg på når det gjelder å jobbe for å opprettholde det norske forbudet, og samtidig jobbe politisk med å finne gode løsninger. Det vil ikke være å sitte stille i båten, men å jobbe aktivt med et viktig spørsmål for Norge.

Kjersti Toppe (Sp) [11:34:22]: Alkohol er jo det rusmidlet som fører til flest helseskadar og dei største sosiale problema. Verdask helseorganisasjon definerer alkohol som den tredje viktigaste årsaka til tidleg død og uføre på verdsbasis. Eg synest ut frå dette at det eigentleg er eit paradoks at det norske storting i dei heile må diskutera ei sak om vi skal tillata tv-reklame for alkohol eller ikkje. Det er ikkje det same for tobakk, for der har vi heilt andre haldningar, og det er aksept for den helseskaden tobakken påfører befolkninga.

EU har forsøkt å pressa Noreg til å gi opp det 36 år gamle forbudet mot alkoholreklame gjennom det nye direktivet for audiovisuelle medium, og at ein ikkje skal få vidareføra unntaket. Det var jo ein god grunn til at Noreg har halde på ei restriktiv alkoholpolitisk line. Folkehelsen har blitt prioritert framfor frislepp av sal og reklame. Barns rett til å leva skjerma frå alkohol i det offentlege

rom har vore ei riktig prioritering. Så er det òg eit demokratisk problem når det ikkje er det norske folk, den norske offentlegheita eller eit politiske fleirtal som tek initiativ til å endra ein god, ønskt og villa alkoholpolitikk. Det er heller ikkje sånn at det å få alkoholreklame på norske skjermar er så viktig for andre land og andre folk, men påtrykket for endring har kome som følgje av den rettsleggjeringa og liberaliseringa som er sjølv grunnmuren i EU-systemets såkalla fire fridomar. Ein dynamisk EØS-avtale overprøver dermed nok ein gong det norske demokratiet.

Saka om alkoholreklame er også eit eksempel på at garantiar i EØS-avtalen, svært ofte viser seg å vera skjøre. Då EØS-avtalen blei inngått, understreka regjeringa at forbudet mot alkoholreklame, som hadde vore eit vanskelig spørsmål i forhandlinga om avtalen, kunne videreførast. Det blei varsla at forbudet kunne bli teke opp til fornya behandling i 1995, men i stortingsproposisjonen blei det skrive:

«Resultatet av spørsmålet om alkoholreklame er at EFTA-landene kan nekte videresending i kabelnett av reklameinnslag for alkohol. (...) I 1995 vil dette unntaket bli tatt opp til fornyet behandling. Dersom det ikke oppnås enighet på dette punktet, vil nåværende bestemmelser løpe videre.»

Det har vist seg at Stortingets forsikring ved inngåinga av EØS-avtalen har møtt motstand i EØS-systemet. Vinmonopolets einereitt til import og engrossal blei det gitt forsikringar om, men allereie året etter at avtalen tredde i kraft, fall importmonopolet for vin og brennevin. Seinare tapte Noreg ei retts sak for EFTA-domstolen om såkalla rusbrus. Frå 1. juli 2009 blei forbudet mot privatimport av alkohol oppheva, og det blei lovleg å bestilla alkohol frå utlandet til privat bruk – alt etter press frå ESA.

Eg er glad for utanriksministerens utgreiing og den tydelege budskapet om at det norske forbudet mot tv-reklame skal videreførast, også mot andre sendarstatar.

Forbudet er solid helsefagleg grunnlagt. Senterpartiet har heile tida vore klar på at vi ikkje kan akseptera ei ordning som gjer at vi får alkoholreklame på norske tv-skjermar. Vi er ikkje mot AMT-direktivet i seg sjølv, men kan altså ikkje akseptera den konsekvensen at vi må akseptera alkoholreklame på norske tv-skjermar.

Så blei det teke opp i debatten at vi har eit reklameforbod i Noreg i eigne media. Det er sant. Eg har vore oppteken av at dette reklameforbudet òg er ein grunn til å sjå på korleis det blir praktisert. Blå Kors la fram ein rapport på måndag, som viser at det er ein del skjult reklame i norske medier som òg fører til at alkoholforbruket kan auka i befolkninga. Det er ein debatt i seg sjølv, men som eg meiner vi òg må ta ved ei seinare anledning.

Laila Dāvøy (KrF) [11:39:18]: Daglig ser vi de skadelige konsekvensene av alkoholbruk – både i Norge og i resten av verden. Europa har verdens høyeste alkoholkonsum og høyest andel av sykdom og tidlig død som følge av alkohol.

Det er en klar sammenheng mellom totalkonsum av alkohol i befolkningen og omfanget av alkoholrelaterte skader og problemer. Det er derfor høyst nødvendig å begren-

se tilgangen og forbruket av alkohol. Da er ikke reklame for alkohol veien å gå.

Reklame virker. Reklame får oss til å kjøpe mer, og alkoholreklame får oss til å drikke mer. En studie fra 2007, lagt fram av SIRUS i 2010, viser en klar sammenheng mellom reklameutgifter og salg av brennevin, dvs. at brennevinssalget økte i takt med økte reklameutgifter.

En annen studie fra 2010 belyser hvilken betydning det har for unge menneskers alkoholkonsum å bli eksponert for reklame og markedsføring. Ikke særlig overraskende konkluderte denne studien med at alkoholreklame øker sannsynligheten for at unge mennesker begynner å drikke, og at de som allerede drikker, vil drikke mer. Dette, kombinert med at kunnskap om alkoholens skadelige virkninger er mangelfull i store deler av befolkningen, bør være et klart og tydelig varsku om at alkoholreklamen kan gi uante konsekvenser.

Et stort flertall i helse- og omsorgskomiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti var i budsjettinnstillingen enige om at

«hovedlinjene i alkoholpolitikken må ligge fast med fokus på begrensning av tilgang og forbruk».

Dette er positivt, men da er økt alkoholpress gjennom tv direkte motstridende til Stortingets intensjoner i alkoholpolitikken.

Striden står nå om alkoholreklame skal komme rett inn i stuene våre gjennom utenlandske sendinger. Dette er negativt, ikke minst med tanke på barn og unge, som ofte er lettere påvirkelige for reklame enn voksne. Vi må være villige til å ta upopulære grep. Vi vet det er en sterk sammenheng mellom bruk av restriktive virkemidler på den ene siden og alkoholforbruk på den andre. De tiltakene som virker her, er ofte upopulære. Det er der alkoholpolitikken er strengest at forbruket er lavest.

Endring er mulig. Vi har kunnskapen, og vi kjenner tiltakene. Dersom vi jobber kunnskapsbasert nasjonalt og samarbeider internasjonalt, kan vi redde liv og helse for mange. Norge, Europa og verden trenger politikere som klart og tydelig velger side for dem som lider på grunn av rusmiddelmisbruk.

Kristelig Folkeparti mener at Norge burde være tøff nok til å fastholde det unntaket vi lenge har hatt. Dessverre er det næringspolitikk som har førsteprioritet i EU – foran den helse- og sosialtenkingen Norge har – og har hatt – når det gjelder alkoholreguleringer. Men i økende grad er også EU-politikere fra ulike land opptatt av alkoholpolitikk i et helseperspektiv. Dette fikk helse- og omsorgskomiteen oppleve på sitt møte i Brussel i slutten av januar i år.

Europakommisjonens forslag til nytt helseprogram 2014–2020 er lagt frem og skal behandles i Europaparlamentet under det danske formannskapet. Det har faktisk lagt økende vekt på forebygging. Det er interessant at Finland, som et annet nordisk land, allerede har påpekt at det er for liten vekt på bekjempelse av livsstilsfaktorer, og de nevner særlig tobakk og alkohol. Dette er verdt å merke seg, og det kan gi håp for en bedre alkoholpolitikk også i EU i fremtiden.

Til sist må jeg si at bare tiden vil vise om regjeringens løsning vil være god nok. Men jeg er glad for at regjeringen har kommet Kristelig Folkeparti i møte et godt stykke på vei ved å si at selv om man implementerer direktivet, vil man like fullt opprettholde det norske reklameforbudet.

Svein Roald Hansen (A) [11:44:00]: Denne debatten bekrefter den brede enighet det er i denne salen om betydningen av å opprettholde forbudet mot alkoholreklame i alle medier og – må vi legge til – så langt det er mulig.

Det har vært – og er – hull i forbudet, som mange har pekt på. Vi kan kjøpe internasjonale aviser og blader med reklame, og parabolantenner representerer en kanal som går rundt reklameforbudet. Det kan vi ikke regulere. Men det er ikke noe argument for å åpne opp for reklame også i rettede sendinger eller, generelt sett, reklame i norske aviser eller på norsk fjernsyn.

Til det representanten Nesvik pekte på, tror jeg det er forskjell på å se en plakat med et navn for et ølmerke på en fotballbane, eventuelt et reklameskilt i en by når du ser Tour de France, og det å ha et reklameinnslag. Det er en vesentlig forskjell.

Jeg synes regjeringen har funnet en god måte å håndtere direktivet på, og jeg er glad for interpellantens positive reaksjon på det. Dette bør få bred oppslutning. Når det gjelder spørsmålet om å benytte reservasjonsmulighetene i denne saken, er jo utgangspunktet at det er senderstaten som har jurisdiksjon over tilbyderne av medietjenestene. Så det ikke å implementere dette direktivet vil neppe være et virkemiddel som kunne verne oss mot alkoholreklame i rettede sendinger. Det er de norske bestemmelsene som i et samarbeid med tv-selskapene og det land sendingene sendes fra gjennom den konsultasjonsmekanismen direktivet foreskriver, som kan gi oss den virkning vi er ute etter.

Europa-utredningen, som nettopp har kommet, sier at etter den vurderingen de gir, er handlingsrommet for tilpasninger større enn vi kanskje har trodd og har benyttet oss av, men – sier de – det forutsetter at man jobber innenfor systemet og ikke mot systemet. Det vi nå gjør, er å implementere direktivet, og vi kan da bruke direktivets konsultasjonsmekanismer. Hadde vi ikke implementert direktivet, hadde vi satt oss utenfor, og mulighetene for å oppnå det vi skulle, ville i dette tilfellet kanskje ikke blitt enklere, men tvert imot vanskeligere.

Så sa interpellanten Høybråten i sitt første innlegg at om vi brukte reservasjonsmuligheten, ville det ikke skade vårt forhold til EU. Jeg har lyst til å kommentere dette uttrykket, fordi det fra andre enn interpellanten for tiden er en viss iver etter å benytte denne reservasjonsretten. I Politisk kvarter i dag hadde jeg en debatt med Senterpartiets leder, Navarsete, som brukte uttrykket at hun ikke trodde EU ville svarteliste Norge om vi brukte reservasjonsretten i f.eks. vikarbyrådirektivet. Når jeg nevner det, er det fordi det er viktig at vi i debatten rundt dette legger den type tenkning og begreper til side, for det handler ikke om det. Det handler ikke om å skade vårt forhold til EU. Det handler ikke om at EU vil svarteliste oss eller gå til mottiltak. Det handler om det som er regulert i EØS-avtalen. Vi har reservasjonsmuligheter, foreskrevet prosedyre to gan-

ger seks måneder osv., og hvis man – Norge, Island eller Liechtenstein – fortsatt står på at man ikke vil ta direktivet inn, ja, så skal det området direktivet gjelder, settes ut av kraft. Det handler ikke om svartelisting, og det handler ikke om dårlig forhold. Det handler om å følge avtalen. Det blir et hull i avtalen. Vi har to store hull i avtalen: landbrukspolitikk og fiskeripolitikk. Vi kan få et tredje eller fjerde hull hvis vi reserverer oss. Det er helt ryddig og greit. Men jo mer hullete avtalen blir, jo flere områder er det som ikke er beskyttet av regelverket i det indre marked. For det handler ikke bare om at vi slipper å ha EUs regelverk i Norge, det handler om at norske bedrifter på de områdene der avtalen er satt ut av spill, ikke er beskyttet av det felles regelverket når de eksporterer. Jeg kan bruke et eksempel: Fordi fiskeripolitikken ikke er omfattet av EØS-avtalen, har EU kunnet herje med oss med dumpinganklager når det gjelder laks. Det ville de ikke kunne gjort om fisk hadde vært omfattet av EØS-avtalen og regelverket hadde beskyttet lakseeksportørene.

Det er på siden av innholdet i debatten og innholdet i interpellasjonen, men jeg tror det er viktig at vi i tiden framover holder orden i hva en reservasjon innebærer, og hva den ikke innebærer, selv om det ikke er tema å benytte det i denne saken.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:49:06]: Jeg skjønner utmerket godt representanten Hansens behov for å holde en forelesning om de spørsmål han berørte i siste delen av sitt innlegg, men den hører vel, med respekt å melde, mer hjemme i et internseminar blant regjeringspartiene enn i stortingssalen akkurat under denne sakens behandling. Av den grunn var det synd at de to regjeringspartiene som dette innlegget hadde adresse til, ikke var til stede under representantens innlegg. Det hadde de sikkert hatt glede av.

Tilbake til saken: Jeg synes det har vært en god runde. Jeg har sjelden hørt en representant for denne regjeringen tale så klart og utvetydig om betydningen av en restriktiv alkoholpolitikk og om en oppfølging av de alkoholpolitiske virkemidlene Norge har, som vi har god erfaring med, og som vi er stolte av, men som ikke alltid har vært praktisert og fulgt opp like bra, og som var dokumentert i rapporten som Vårt Land presenterte på mandag. Derfor er denne debatten viktig i seg selv. Det er også viktig at regjeringen nå varsler en internasjonal, eller i hvert fall europeisk, offensiv når det gjelder en mer restriktiv alkoholpolitikk, fordi det faktisk er et av de mest virksomme ting vi kan gjøre for å bekjempe en av de viktigste årsakene til sykdom og tidlig død, ikke minst på vårt eget kontinent. Det har virket før. I 2005 tok Bondevik II-regjeringen et slikt initiativ gjennom Nordisk Ministerråd og fikk med seg de nordiske land på en offensiv inn mot Verdens helseorganisasjon, som resulterte i at vi i dag har en ny og skjerpet alkoholstrategi i WHO, underskrevet av alle verdens land. Det som også skjedde i ettertid, var at EU, som også var gjenstand for det nordiske framstøtet, har vedtatt en alkoholstrategi i 2007. Den er ganske svak, men det er første gang EU har en alkoholstrategi som handler om helse, ikke bare om næringspolitikk og handel. Så det nytter. Derfor vil jeg sterkt oppmuntre utenriksministeren til å ta opp dette arbeidet,

som han nå har varslet med stort alvor. Det skal få stor støtte fra Kristelig Folkeparti.

Til spørsmålet om reklame: Det er ikke noe sært det Norge har. Et forbud mot reklame og markedsføring av sprit finnes i elleve EU-land. Frankrike, Sverige og Norge har alle et forbud mot reklame for alkoholholdige drikker, for øvrig i en del medier. 17 land har tidsavgrensede forbud. Det er med andre ord et virkemiddel som har ganske bred tilslutning i EU selv. Derfor er det viktig at vi står fast, at vi holder fast på vårt regelverk. Så får regjeringen nå, etter å ha forpliktet seg så sterkt til å følge opp dette, vise at den i praksis også klarer det.

Til slutt: Siden jeg ser jeg kan utnytte skifte av president et øyeblikk, vil jeg si at jeg er veldig fornøyd med Høyres klare støtte til denne linjen. Det er viktig for fremtiden.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:52:41]: Også jeg vil takke for en god debatt, og jeg vil takke for det som jeg egentlig oppfattet å være en samstemt holdning i denne sal. Jeg klarte ikke å se noe veldige avvik her, og det er positivt.

Som gammel sjømann vil jeg forbli i min partikollega representanten Gullvågs metafor – hvorvidt det er riktig å sitte stille i båten. Det er klokt når man går ut i krevende farvann. Men jeg tror vi skal forberede oss på at vi skal det. Vi skal ut i farvann hvor det blåser, hvor det er motstridende interesser, og hvor det stilles krav til båten, både til hvordan vi rigger fartøyet, og til hvilken kurs vi setter.

Det er riktig som representanten Høybråten sier, at vi må tenke europeisk. Men vi må også tenke globalt. I morgen legger regjeringen for første gang fram stortingsmeldingen om global helse. Den tror jeg får en interessant oppfølging her i salen. Jeg vet at interpellanten kommer til å engasjere seg i oppfølgingen av denne meldingen. Jeg kommer til å starte i kveld, i en middag med lederen av Verdens helseorganisasjon som er i Oslo, med å diskutere disse sakene. Så det er helt åpenbart at dette er et politikk-område i utvikling. Noen vil kunne hevde at det vi gjør nå, er dristig, men vi må være dristige på noen områder hvis vi ønsker å være med og forme og prege en utvikling.

For ikke bare å ha et seminar, som representanten Høybråten advarte mot, heller jeg vel mot representanten Hansen, ved å si at vi kunne påvirket denne lovgivningen mer effektivt ved å innrette vårt samarbeid i Europa på en annen måte. Men det er altså ikke en sak her i dag. Vi får arbeide så godt vi kan i den nåværende situasjonen.

Til sist vil jeg si til representanten Nesvik, som var opp-tatt av at han så Liverpool med alkoholreklame på ryggen, at det tror jeg han kommer til å fortsette å gjøre, i tippes-kamper, i midten av norske aviser og i andre medietilfang. Denne verden blir ikke perfekt ut fra en forestilling om at man ikke skal se noen tegn på alkoholreklame noen steder. Slik er det ikke mulig å innrette seg. Men det er mulig å argumentere folkehelsepolitisk for alkoholforbudets betydning for å begrense omsetning. Det er ikke et protek-sjonistisk tiltak, det er ikke et særnorsk tiltak, men det er

et erfaringsmessig argument som vi kan ta inn i debatter, og hvor vi har mange medspillere. Jeg velger å tro at den debatten EU skal ha når de fornyer sin politikk på dette området, vil ta til seg mange av de merknadene vi har.

Så ble det stilt spørsmål til meg: Hva om vi så skulle oppleve å få tommelen ned, at det blir rettssaker av den ene eller den andre karakter, og at det blir vurderinger i ESA og i EFTA-domstolen? Vel, vi får ta de utfordringene hvis og om de kommer. Vi er heller ikke handlingsløse eller alternativløse i en slik situasjon. Det er altså i denne sal vi ved-tar norske lover, og vi får vurdere hvilken ramme vi gjør det innenfor for å nå de målene som jeg blir oppløftet av å oppleve at alle som har hatt innlegg her, egentlig er enige om.

Presidenten: Da er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [11:55:38]

Interpellasjon fra representanten Ingjerd Schou til samferdselsministeren:

«En moderne infrastruktur binder landet sammen og gjør hverdagen enklere for reisende. Togtilbudet er en sentral del av transportsystemet. For å være en kilde til konkurransekraft må fremtidens jernbane kunne tilby høy komfort og kvalitet til en konkurransedyktig pris. Da kreves det en skikkelig satsing på jernbane. Kapasitet og kvalitet må gå hånd i hånd. Regjeringen skal ha ros for å ha økt bevilgningene til jernbane. Penger er imidlertid ikke alt. Mye må gjøres før vi kan klare å skape verdens beste skinnesystem i Norge. Vi blir nødt til å tenke mer helhetlig. Vi blir nødt til å se på nye metoder for utbygging og organisering. Forsinkelsene i utbyggingen av dobbeltsporet Oslo–Ski viser at vi fortsatt har en vei å gå.

Hvilke metoder ønsker statsråden å ta i bruk for å sørge for maksimal utnyttelse av de midlene som bevilges til jernbaneformål?»

Ingjerd Schou (H) [11:57:05]: Vi vil at jernbanen skal være så attraktiv at den blir det naturlige førstevalget for hele landet der det er mulig, både for reisende og for næringslivet. Vi må gjøre jernbanen så bra at bilen blekner i sammenligning, at toget er førstevalget, og at det blir en god opplevelse hvor du som kunde virkelig føler at du er midtpunktet!

Togtilbudet er en viktig del av transportsystemet, og jernbanen er et miljøvennlig alternativ med høy kapasitet. Det er i dag mange som har toget som en fast følgesvenn til og fra arbeid, studier og annet. Derfor er det viktig at vi klarer å gjøre jernbanen til det naturlige førstevalget for reisende – i større grad enn i dag. Ellers tror jeg at fremtidens jernbane har liten sjanse i konkurranse med andre transportmidler.

Passasjerene i 2012 har svært høye krav til standard – til regularitet, hyppige avganger, enkel billetthåndtering, tilstrekkelig med sitteplasser og komfort. For å gjøre jernbanen attraktiv for fremtiden er det om å gjøre å utnytte de

ressursene som går til jernbanen over statsbudsjettet, best mulig.

Men det å skulle gjennomføre en togrevolusjon med dagens organisering av jernbanesektoren er som å pusse opp et hus uten først å utbedre kjente vannskader og sopppforekomster.

Vi må erkjenne at strukturen i jernbanen er tilpasset 1900-tallet. Vi trenger en nyorganisering, en oppbygging som får oss til å prioritere helhetlig planlegging, finansiering og kvalitet i tilbudet.

Jeg mener to metoder kan få oss på rett spor. Den ene er konkurranseutsetting, og den andre er en reorganisering av jernbanesektoren.

Først til konkurranseutsetting. Vi har en jernbane i Norge som er konkurranseutsatt: Gjøvikbanen. Gjøvikbanen transporterer mange reisende hver eneste dag og binder Hadeland tettere til Oslo og Oslo tettere til Hadeland.

Denne jernbanen ble konkurranseutsatt av den forrige borgerlige regjeringen som et forsøksprosjekt. Transportøkonomisk institutt evaluerte konkurranseutsettingen i november i fjor, i 2011.

Konklusjonene er klare, og jeg siterer fra TØI-rapport 1104/2010:

«Rapporten konkluderer med at mange av målene med konkurranseutsettingen ble nådd. Dette gjelder målene om å redusere kostnader, kombinert med et bedre togtilbud og høyere passasjertall. Gevinstene er oppnådd uten at ansattes arbeidsbetingelser har blitt forverret. Reduserte kostnader, bedre togtilbud og høyere passasjertall er i tråd med europeiske erfaringer. Potensialet for offentlig styring kan også sies å være styrket, siden Samferdselsdepartementet har fått økt kunnskap og kompetanse om jernbane som følge av prosessen og dermed har bedre forutsetninger for å stille krav til utformingen av persontransport med tog.»

Hva kan man si til dette? Jo, Høyre-politikk virker. Det er ikke tilfeldig at det er Gjøvikbanen som er den strekningen der NSB har startet med å selge billetter gjennom en «app» på mobiltelefonen! Konkurranseutsetting gir et togselskap et sterkt incentiv til forretningsutvikling. Private selskaper vet at kundetilfredshet må stå i fokus. Dessuten viser dette at NSB kan. Vi vant Gjøvikbanen.

Hva vil dette bety for de reisende? Jo, det kan bety trimvogn fra Halden til Bodø, eller helgevogn med førskolelærer for barn som skal til og fra mor og far. Vi kan bare se til Danmark. Fra Århus til København går det slike tog. På folkemunne kan man bare tenke seg hva et slikt tog blir kalt. Uansett: Dette er et svar på behov som sikrer barna en god opplevelse og et trygt og sikkert tilbud, noe alle skilte foreldre leter etter gode løsninger på. Dansk jernbane har funnet det. Man må heller ikke glemme alle dem som lengter etter en restaurantvogn med hvite duker, skikkelig meny og hyggelige samtaler over middagsbordet på Bergensbanen mens det blåser kaldt over Hardangervidda utenfor. Det kan også bety superrask Internett-tilgang. Det kan bety større punktlighet, mer stabil drift og mange andre egenskaper.

Konkurranseutsetting betyr at regjeringen får anledning til å stille sylskarpe krav til leverandøren, noe som

kan gi oss alle et enda bedre togtilbud og mer igjen – ikke bare mer igjen for pengene, men også mer igjen for de reisende.

Min utfordring til samferdselsministeren er altså: Hvorfor kan ikke vi la selskap som Deutsche Bahn, Statens Järnvägar, Veolia eller andre solide og interesserte jernbaneeksperter få lov til å forsøke å drive togene våre bedre?

Så til reorganisering: Den første metoden var konkurranseutsetting, neste metode er reorganisering av norsk jernbane. Selv om det kanskje er tidlig å konkludere, ser det ut som at Sverige har hatt stor suksess med etableringen av Trafikverket. Her ble detaljansvaret flyttet over til én etat, som selv kunne organisere og planlegge utbygginger, ta opp lån osv. Selvsagt har Trafikverket overordnede mål satt av politikere, men de står fritt til mest mulig effektivt å utnytte ressursene sine.

Høyre vil vurdere å dele Jernbaneverket i to selskaper. Hvordan kan så dette gjøres? Én mulighet er å danne et storselskap, et statlig aksjeselskap, og la dette stå for administrering, utvikling og drift av jernbanens infrastruktur – med betydelig prioriteringsfrihet, slik at det frigis fra Stortinget og departementets detaljstyringstyranni.

Stortinget vedtar selvfølgelig de overordnede retningslinjene, men detaljstyrer altså ikke prioriteringene. Og storselskapet tar hånd om skinner og stasjoner. I tillegg kan man f.eks. skape et uavhengig sikkerhetstilsyn som ser til at driften på skinnene og kvaliteten på infrastrukturen tilfredsstiller sikkerhetsmessige krav.

Min utfordring til samferdselsministeren blir: Er hun villig til å organisere jernbanesektoren på en mer effektiv måte?

Mye går bra i Norge, men vi er likevel nødt til å ruste oss for større utfordringer i fremtiden. Høyre er opptatt av å trygge den norske velferden ved å satse mer på kunnskap og konkurransekraft. For å løfte Norge inn i fremtiden trenger vi en mer moderne jernbane. Da må vi også være villige til å tenke nytt.

For øvrig vil jeg nevne at Høyre har startet arbeidet med en ny jernbanestrategi fram mot valget i 2013. Her vil vi tørre å ta de grepene som regjeringen ikke våger å ta. Det er på høy tid at vi får startet en veloverveid utvikling av togmonopolet ved å sette flere jernbanestrekninger ut på anbud. Slik kan vi bygge et mangfoldig, kraftfullt og kunnskapsrikt jernbanemiljø i Norge.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:05:18]: Punktlegheita i togtrafikken aukar. Ho nærmar seg no målsetjinga for 2013 om ni av ti tog i rute. Passasjertalet aukar, og regjeringa har gjort mykje for å utvikla eit godt togtilbod for dei reisande. Vi forsterkar innsatsen år for år, og å bruka ressursane best mogleg ligg sjølv sagt til grunn for alle dei vala vi tek i ulike saker. Denne regjeringa satsar på jernbanen. Det vil eg gjerne få seia noko om her.

For kort tid sidan inngjekk Samferdselsdepartementet og NSB ein ny seksårig rammeavtale for perioden 2012–2017 om kjøp av persontransport med tog. Avtalen legg opp til betring i både kvaliteten og kapasiteten. Nye og moderne tog blir sette i drift i 2012 og 2013, både til erstatning for gammalt utdatert materiell og for å auka togka-

pasiteten. Det vil bli betringar i rutetilbodet frå desember 2012, ikkje minst når den nye grunnruta for austlandsområdet kjem på plass frå 2014. Då blir det innført fleire og meir føreseielege avgangar på faste tider kvar time.

I trafikkavtalen er det lagt inn mekanismar som skal gjera det attraktivt for NSB å frakta flest mogleg passasjerar. Ved å leggja kvalitetsmål og krav inn i avtalen vil NSB ha endå større grunn til å yta god service til togpassasjerane.

Eit godt og kapasitetssterkt togtilbod er sjølvstykkt avhengig av ein driftssikker infrastruktur. For eit par år sidan viste infrastrukturen seg å vera i dårlegare stand enn kva Jernbaneverket tidlegare hadde rekna med. Regjeringa har satsa betydeleg på drift og vedlikehald av jernbaneinfrastrukturen, langt utover det beløpet som var planlagt brukt i Nasjonal transportplan 2010–2019.

I tillegg kjem løyvingar til det omfattande fornyingsarbeidet som ligg i Osloprosjektet. Her blir det gjennomført ei totalfornyng av jernbaneinfrastrukturen i eit område der feil gjev store negative ringverknader for store delar av jernbanenettet.

Samstundes blir det lagt til rette for auka kapasitet og kvalitet ved ei modernisering av jernbanen.

I 2011 opna vi tre store jernbaneanlegg:

- Vestkorridoren, sjølvse foresetnaden for etableringa av ny grunnrutemodell frå 2014
- nytt dobbeltspor mellom Barkåker og Tønsberg på Vestfoldbanen
- Gevingåsen tunnel på Trønderbanen

I 2012 vil tre store investeringsprosjekt vera i gang samstundes. Det gjeld

- dobbeltspor Holm–Nykirke og Farriseidet–Porsgrunn på Vestfoldbanen, og
- dobbeltsporparsellen Langset–Kleiverud på Dovrebanen

Utbyggingane skal leggja til rette for ein meir driftssikker jernbane med redusert reisetid. Slik blir det òg mogleg å auka togkapasiteten i togtilbodet i intercitykorridorane.

Eg er rimeleg trygg på at ein må langt tilbake i jernbanehistoria for å finna at det skjer så store anleggsinvesteringar i jernbanesektoren samstundes som under denne regjeringa.

Toglina og togmateriell har stor påverknad på kvarandre og avgjer kvaliteten på det togtilbodet dei reisande får. Slik er jernbanedrift. Organisering, ansvar og oppgåvedeling er viktige tema. Sektoren består no av fleire aktørar enn for berre få år sidan. Ikkje minst gjeld dette togselskap som har fått løyve til å driva med godstrafikk på det norske jernbanenettet. God samordning for å sikra god regularitet og punktlegheit er i dag minst like viktig som før. Dei seinaste åra har difor Jernbaneverket fått i oppgåve å ta eit tydelegare ansvar for heilskapen i drifta av tungtrafikken på jernbanenettet vårt. Jernbaneverket set no krav til, og dei følgjer opp, togselskapa i mykje større grad enn det som har vore vanleg tidlegare.

Det vi er i ferd med å gjennomføra av fornyng og modernisering av jernbaneverksemnda i Noreg, ber frukter, sjølv om utbetringa av jernbanen ikkje kan gjennomførast over natta.

Representanten Schou er oppteken av at ein skal tenkja heilskapleg. Det er eg hjartans samd i. Jernbanen er eit integrert system der infrastrukturen og togtilbodet heng tett saman enn i dei andre transportsektorane. Difor er eg i retningslinene for etatane og Avinor sitt arbeid med planforslaget til Nasjonal transportplan for 2014–2023 oppteken av å sjå utviklinga i infrastrukturen og togtilbodet i samanheng. Betydinga av dette er ytterlegare forsterka i jernbanegruppa sin rapport som eg mottok i november i fjor. For å få mest mogleg igjen for infrastrukturinvesteringane som blir gjennomførde, må dei kunna utløysa betringar i togtilbodet for dei reisande så raskt som mogleg.

Om to dagar vil eg ta imot ei konseptvalutgreiing for intercitystrekningane frå Jernbaneverket. Dette er ei uvanleg stor utgreiing. Det har òg vore meininga. Slik kan vi sjå desse strekningane under eitt og få fram dei konseptuelle vala som ligg føre. Eg har òg bedt Jernbaneverket om å gje råd for val av utbyggingsstrategi. Utviklinga av togtilbodet må vera førande for val av gjennomføringsstrategi. Intercitytrafikken må hengja saman med nærtrafikken, langdistansetrafikken og godstrafikken og utgjera ein heilskap på desse togstrekningane.

I førebuingane til rulleringa av Nasjonal transportplan er det gjort ei rekkje utgreiingar med tydelege grenseflater mot dei ulike togstrekningane og eksisterande infrastrukturane. Det har vore viktig for meg å understreka at utgreiingane blir godt koordinerte for å vareta heilskapen i framtidige planar for utbygging av jernbanenettet.

Ein annan tydeleg bodskap frå jernbanegruppa er å definera tydelegare kor vi vil satsa på toget som framtidig transportmiddel. Kva som skal prioriterast fyrst, vil bli ei hovudoppgåve i arbeidet med den nye transportplanen som regjeringa vil leggja fram for Stortinget tidleg i 2013.

Heilskap og effektivitet har òg samanheng med korleis vi planlegg infrastrukturprosjekt i Noreg. Plansystemet skal og må ta omsyn til ei rekkje viktige demokratiske verdiar og rettar. Det er likevel i dag ei utfordring at planlegginga av store infrastrukturprosjekt innanfor veg- og jernbanesektoren ofte tek lang tid.

Stortingsdebatten i samband med statsbudsjettet for 2012 viste at det er semje om at noko må gjerast for å få ned den lange planleggingstida. Eg varsla då at eg ville setja ned ei arbeidsgruppe som fekk til oppgåve å laga forslag til konkrete effektiviseringstiltak. Arbeidsgruppa skal etter planen levera rapporten sin til meg innan 1. april i år. Eg ser fram til at gruppa vil koma med konstruktive forslag til korleis vi kan arbeida smartare og meir effektivt i alle fasar samstundes som vi tek vare på dei viktige demokratiske verdiane i plansystemet vårt.

Lat meg elles understreka at for dei samferdsleprosjektane som blir sette i gang, er det viktig at desse blir gjennomførte så kostnadseffektivt som mogleg, ut frå krav til standard og kvalitet på anlegget. Det betyr at det m.a. må leggast opp til ein mest mogleg rasjonell anleggsperiode i gjennomføringa av prosjektet.

Når det gjeld diskusjonane om prosjektfinansiering eller alternativ finansiering, viser eg til at regjeringa i samband med inneverande transportplan valde ei løysing med å oppretta egne postar på statsbudsjettet for store, høgt

prioriterte prosjekt. Innafor jernbanen er planlegging og utbygging av Follobanen vald ut som eit slikt prosjekt. Førreseieleg finansiering er sjølvstøtt heilt avgjerande for å starta opp eit slikt stort jernbaneprojekt. I arbeidet med rulleringa av Nasjonal transportplan er eg open for å vurdere alternative finansieringsløyser. Ein viktig føresetnad er at alternativa i tilfelle må gje raskare og billigare utbygging enn med ordinære løyvingar over statsbudsjettet. Eg har difor bedt om ei eiga utgreiing om alternative finansieringsformer for transportinfrastruktur for å ha eit godt fagleg grunnlag for å vurdere dette nærare.

Når det gjeld organiseringa av t.d. Jernbaneverket, er det mi vurdering at den organiseringa vi har i dag, er den enklaste så lenge heile finansieringa av infrastrukturen kjem frå staten, og ingen andre er villige eller i stand til å betala for utbygging av jernbanen i Noreg. Jernbaneverket har i dag òg mange andre forvaltningsoppgåver enn det å planleggja og byggja ut jernbanenettet i Noreg. Erfaringar frå andre land er viktige å ta med i vurderinga. Det var jo ingen openberr suksess det som vart gjort i England. Danmark prøvde seg med ei selskapsløyser av infrastrukturforvaltaren med blanda erfaringar. Banedanmark vart på ny ein del av staten med same organisering som i det norske systemet.

Eg har peikt på at regjeringa har gjort mykje for å betra situasjonen for jernbanen, og vi kjem til å stå på vidare for eit endå betre togtilbod. Organisering og finansiering er berre ein del av ein større heilskap, der hovudspørsmålet er: Kva for rolle vil vi at jernbanen skal ha i den norske transportmarknaden framover?

Ingjerd Schou (H) [12:15:48]: Jeg vil takke statsråden for tilbakemeldingen på mitt innlegg. Det er svært gledelig at statsråden følger opp det som har vært Høyres budskap over lang tid, nemlig at vi må se på plansystemet, og dermed setter ned en arbeidsgruppe – for å vite hva regjeringen skal mene etter det. Signalene er gode.

Det er heller ikke overraskende at statsråden er opptatt av å fortelle hva regjeringen får til. Det synes jeg er veldig bra, for ikke noe av det som nå skjer innen norsk jernbane – med nye tog, en rutetabell, som jo skulle ha kommet minst i fjor, flest mulig passasjerer, og at man skal ha en tempooøkning når det gjelder nye spor – er Høyre uenig i. Spørsmålet som er brakt til torgs, er: Hvilken ambisjon har man for norsk jernbane videre? Når det gjelder å ha flest mulig passasjerer på samme tog, tror jeg mange pendlere i dag vil si: Ja, vi står som sild i tønne allerede. Utfordringen er nok å få større komfort, sitteplass og valuta for den togbilletten man betaler for.

At statsråden ønsker å snakke om det regjeringen har fått til, er ikke overraskende, men ambisjonene videre er utfordringen. Gods går i dag mer på vei – og ikke omvendt. Det går altså i feil retning. Ambisjonene må være mer enn utelukkende å peke på de strekningene som nå har blitt utbygd. Sånn sett er jeg veldig glad for alt som blir forbedret når det gjelder jernbanen, men det kreves – sammenlignet med det vi ser i Europa og kundenes krav til komfort og utvikling innenfor jernbane – nye tiltak, nye løft og nye ambisjoner.

Det er viktig at togutbyggingen også må koordineres med utbygging av kollektivtilbud ellers i landet, særlig rundt de store byene, for å få en full utnyttelse av potensialet. Jeg viser i så henseende til den kollektivplanen som Høyre har laget på egen kjøp.

Det er også viktig at vi har flerårig budsjettering som gir forutsigbarhet. Dette er noe Høyre ønsker å se nærmere på, og vi har sånn sett ikke konkludert entydig på dette enda. Det er viktig at man ikke bare følger det enkelte års statsbudsjett, men at man evner å se traseer fra start til slutt. Og, for å sitere én av de mest sentrale i Jernbaneverket: Det er en forventning til politikere at man klarer å sette en dato for når traseen skal være ferdig, og at man kan jobbe deretter.

Vi er opptatt av at vi skal vedlikeholde jernbanen og sikre en infrastruktur, som også statsråden var opptatt av i sitt innlegg. Derfor har vi også foreslått å opprette et vedlikeholdsfond for både vei og jernbane, på 50 mrd. kr. Da ville man fått et fast rammeverk for å gi gode tilskudd til vedlikehold av infrastrukturen.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:19:07]: Min ambisjon er å få eit tipp topp moderne hovudveg- og jernbanenett innan 20 år. Det betyr at vi må løyva meir pengar, vi må planleggja raskare, og vi må byggja smartare.

Min ambisjon på kort sikt er å sikra eit langt betre togtilbod i og omkring dei største byområda, og her er det jo austlandsområdet som peikar seg ut. Eg er veldig glad for at det no er betre plass i sporet. Det er kjøpt inn 50 nye togsett, som blir fasa inn i tur og orden. Det gjev altså rom for – dei nærmaste åra – inntil 26 pst. fleire togpassasjerar. Det betyr at det blir betre plass, her blir det betre ruter, i den forstand at folk skal sleppa å sjå på klokka, det blir betre komfort, og punktlegheta er allereie betre i 2012 enn mange torde håpa på.

Så blir kollektivtilbodet totalt sett eit svært tema i neste nasjonale transportplan. Etatane – i det forslaget dei legg fram den 29. februar – er bedne om å fremja forslag til korleis staten kan medverka i sterkare grad enn i dag. I departementet har vi omorganisert, slik at vi har eit eige kollektivprosjekt, der ein følgjer opp dette.

Det har vore krevjande, må eg seia, å bruka så mykje tid og krefter på å få opp ein betre infrastruktur – få til betre skjenegang. Eg er veldig fornøgd med at dei som jobbar i Jernbaneverket, i NSB og i andre togselskap har snudd seg rundt og stått på i staden for å gje opp. Her er det ein kultur for at dette skal vi klare, og det er òg – målbart – langt fleire fornøgde passasjerar.

Så er det kjekt for meg å nytta høve som dette til å seia kva vi har fått til. Eg forstår jo veldig godt at Ingjerd Schou snakkar lite om kva dei gjorde for jernbanen då dei sat i regjering.

Siri Hov Eggen (A) [12:22:30]: Høyre skal for det første ha ros for at de er engasjert i skinnegående transport, og jeg har sansen for visjonen representanten Schou delte med oss, da hun sa at førstevalget for brukerne skal være å tenke: Når går toget?

Tog er framtidsrettet og er ryggraden i kollektivtilbu-

det. Som togpendler hver dag er jeg glad for at togene nå er mer i rute enn det de var for noen år siden. Det kommer av at den rød-grønne regjeringen har tredoblet investerings- og driftsmidlene til jernbaneformål. Det merkes. Da må nok opposisjonen i denne salen finne seg i at vi danser litt, i selvsкрыtets gode navn. Vi tåler å slippe løs jubelen for at det nå er blitt bedre, spesielt vi som tar toget nær Oslo.

Arbeiderpartiet har to landsmøtevedtak om prosjektfinansiering av store infrastrukturtiltak. Det vil vi selvfølgelig drøfte og ta med oss inn i NTP-arbeidet, for vi vil at også store prosjekter skal kunne realiseres. Men 18 mrd. kr til strekningen Oslo–Ski er mye, og det krever en egen runde på hvordan vi skal gjøre det.

Så mener jo Høyre, som vanlig, at løsningen er konkurranseutsetting, og de lister opp alle behov som kan dekkes med et framtidig godt togtilbud. Selvfølgelig er det morsomt med kafévogner, men jeg tror nok at pendlere har enda mer behov for tog i rute. Vi har behov for at toget går når det skal, og at det kommer dit det skal. Debatten om organisasjonsform er besnærende. Alt snakket om effektivitet er veldig besnærende for Arbeiderpartiet, men hvis vi slår opp i statsbudsjettet for 2006, finner vi budsjettposten med 130 mill. kr til dobbeltspor Sandvika–Asker – et prosjekt som på daværende tidspunkt trengte flere milliarder. Det er ikke visjon for en bedre jernbane, og det er i hvert fall ikke effektivt. Det betydde at hele denne dobbeltsporutbyggingen nesten stoppet helt opp. Anlegget måtte rigges opp – og ned. Det er ikke effektivt, det er dårlig bruk av fellesskapets penger, og det tok lengre tid å realisere jernbanen. Dette var altså Høyres visjoner på det daværende tidspunkt.

Så tror jeg det er grunn til å peke på at Arbeiderpartiet ikke ønsker en stor og bred debatt med Jernbaneverket om hvordan vi skal organisere framtidens jernbaneverk, vi trenger å fokusere på plankapasiteten. Skal vi få realisert alle store visjoner vi har for Jernbanen, trenger vi mer plankapasitet, og vi trenger raskere planprosesser.

Byggingen av dobbeltsporet Oslo–Ski gjøres ut fra statlig reguleringsplan. Da sparer vi noe tid. Men når vi skal bygge i et tett befolket område, gjennom Gamlebyen i Oslo, hvor folk har bodd i tusen år, vil vi selvfølgelig komme over gamle kulturminner. Det betyr at vi må bruke litt mer tid for å dokumentere det vi finner i jorda.

Så skal selvfølgelig Arbeiderpartiet når som helst stille opp og diskutere konkurranseutsetting med Høyre. Det gleder vi oss til. Det er en debatt vi tar på mange fronter, vi tar den gjerne også på jernbanefronten. Men for Arbeiderpartiet er ikke dette løsningen, aller mest fordi vi vet at private løsninger sjelden er billigere. Hvis det er snakk om å være effektiv, mener vi at også det må være et poeng.

Det er de årlige budsjettene vi har til drift og vedlikehold, som blir viktige. Det er det pendlerne ser. Nå ser pendlere i Oslo-området at togene er rute. Så kan vi gjerne diskutere framtidige kafétilbud på tog som går langt, men jeg mener at vi kan være stolte av det vi gjør.

Så har vi noen utfordringer foran oss, vi skal ikke legge skjul på det. Store visjoner må følges opp med penger og effektive finansieringsformer. Arbeiderpartiet har vedtatt

dette to ganger på landsmøtet, og vi skal gjerne diskutere det, men jeg tror nok at vi skal passe oss litt for å gå i den fella at hvis vi bare reorganiserer Jernbaneverket, så løser alt seg. Det er en for enkel løsning.

Bård Hoksrud (FrP) [12:26:27]: Jeg tenkte at nå skal vi virkelig begynne å diskutere, at interpellanten virkelig vil ha noen nye, gode visjoner om hva man vil, og at statsråden kanskje vil lette litt på sløret med hensyn til hva hun tenker om det å tenke nytt og moderne om jernbanesatsing. Dessverre endte det med et ganske stort gjesp. Det er lite nytt både fra interpellanten og fra statsråden i det vi diskuterer her.

Jeg synes det er bra at Høyre sier at de nå lager en ny jernbaneplan, for jeg tror at jernbanepolitikken til Høyre må tilbake på sporet igjen.

Jeg synes også det er viktig å ta med seg når noen sier at de skal sørge for at førstealternativet blir jernbane, at det er greit å se på hvor mye penger de bevilger for å oppnå det. I statsbudsjettet for 2012 bevilger SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet akkurat det samme til investering som det Høyre bevilger. Høyre kutter riktignok 10 mill. kr, men de kutter i drift og vedlikehold. Det er i hvert fall ikke lurt når vi ønsker at pendlerne skal være sikre på at togene kommer når de skal, og at folk faktisk kommer fram dit de skal.

Jeg og Fremskrittspartiet mener at det er viktig å ta noen skikkelige grep. Selvfølgelig er konkurranseutsetting en kjempemulighet for å få et bedre tilbud. Vi har sett det når det gjelder Gjøvikbanen – og vi har sett det andre steder – at konkurranseutsetting faktisk gir bedre tilbud. På den annen side har vi sagt at vi ønsker å organisere ting på en annen måte. Vi ønsker å opprette et statlig selskap som skal få mulighet til å ta opp lån, og som skal få mulighet til å være mer offensivt. Derfor har vi foreslått det i budsjettet for 2012 – vi gjør ikke som Høyre, tenker på det. Vi har foreslått det fordi vi mener at det er en god løsning for å komme videre.

Det samme må vi gjøre på veiområdet. Fremskrittspartiet er opptatt av at vi skal ha gode løsninger både på vei og på jernbane – og ikke minst på flyområdet, som jeg opplever at et stort flertall i denne salen gjerne skulle sett hadde avgått ved døden. Men med Bjørn Kjos' kjøp av 220 nye fly tenker jeg det fortsatt vil være mye flytrafikk også de neste 50–100 årene.

Jeg synes det er bra at vi diskuterer kvaliteten. Jeg skjønner at folk ikke akkurat synes det er veldig hyggelig å bli stappet inn i en togvogn og stå der og føle at man omtrent er i ferd med å bli kvalt. Så dårlig er altså det tilbudet vi har der.

Jeg opplever at verken statsråden eller Høyre – eller Arbeiderpartiet, for den saks skyld – diskuterer det som er utfordringen. Det er penger som må til. Når representanten fra Arbeiderpartiet står her og skryter av at vi nå er i gang med Oslo–Ski, vi har fått det på en egen post i statsbudsjettet, er det en post som er langt mindre enn det som var forutsatt i Nasjonal transportplan, eller – for å si det på en annen måte – når statsråden skryter av at vi skal starte opp med Eidangerparsellen i 2012, vi bevilger 100 mill. kr til et prosjekt som koster 6,3 mrd. kr, er det pinglete. Det er

pinglete å si at nå satser vi virkelig, og nå tar vi mange grep.

Vi må stikke fingeren i jorda og se på: Hvilke behov er det? Hvilke utfordringer er det der ute? Så må vi begynne å jobbe med hvordan vi skal løse de enorme utfordringene vi står overfor. Da må vi tenke nytt. Men det viktigste nye vi må tenke, er å bruke mer penger på å investere i infrastruktur, både på vei og på jernbane, og det må være politisk vilje til å gjøre det. For det er altså sånn at det som bygger jernbane, og det som bygger vei, verken er om det heter OPS eller prosjektfinansiering, eller om det får en post på statsbudsjettet – det er penger, og det er penger vi trenger. Så er vi enige om at OPS eller prosjektfinansiering kan være en god måte å organisere på, men man må sette av penger for å bygge ut på en mest mulig effektiv og rasjonell måte. Det er Fremskrittspartiets svar på hvordan vi skal møte utfordringene vi står overfor på infrastrukturområdet.

Det er nye tanker, fordi det handler om at man må opprette både for vei og bane egne selskaper som får muligheten til å investere, som får muligheten til å tenke langsiktig, og som har pengene til rådighet. Det er her jeg hadde håpet at statsråden kunne avslørt litt nå – hun sa for så vidt at vi skal vurdere det, men jeg synes at man har vurdert det lenge nok nå. Nå må vi begynne å handle, for det er både på vei- og jernbanenettet i ferd med å råtne mange steder, og det trengs mye, mye mer penger enn det som er bevilget så langt. Så må man gjerne slå seg på brystet for at man har bevilget 100 mill. kr til et prosjekt på 6,3 mrd. kr. Men det er ikke så veldig mye å slå seg på brystet for.

Borghild Tenden (V) [12:31:46]: Jeg vil først takke interpellanten for å reise dette viktige temaet. Når det er snakk om samferdsel og satsing på jernbane her i denne sal, blir det ofte skrytt av pengebruk og hvem som har bevilget mest over statsbudsjettet, jf. siste taler. Jeg følte – før siste taler – at det heldigvis kunne virke som om denne debatten var kommet litt lenger og kommet inn på et annet spor.

Jeg har ingen problemer med å berømme regjeringen for pengebruk til jernbane. Det var rom for et løft på samferdsel da de rød-grønne overtok. Det gjorde de, og Venstre fulgte opp – og vel så det – i våre alternative budsjetter. Penger er selvsagt viktig og nødvendig, men så er det også viktig hvordan man bruker disse pengene, og hvordan de forvaltes – om de utnyttes godt nok, eller om det er behov for nytenkning innenfor samferdselssektoren.

Venstre er vel ett av de partiene som mener det er behov for nytenkning, og vi viste det da vi satt med samferdselsministeren i Bondevik II-regjeringen. Konkurransetsetting av Gjøvikbanen, som representanten Ingjerd Schou viste til, er ett av eksemplene på grep som ble tatt. Da de rød-grønne overtok, ble det pøst på med nødvendige midler, men nytenkningen stoppet opp. Det mener vi i Venstre er beklagelig. I motsetning til samferdselsministeren hørte jeg at representanten Schou skrøt av Bondevik II-regjeringen og nytenkningen der.

Venstre har også i de årene vi har sittet i opposisjon, tatt til orde for nytenkning, spesielt med tanke på raskere fremdrift av prosjekter, senest ved et representantforslag

fra Venstre som ble debattert i vår. Bakgrunnen for det representantforslaget var at Venstre er svært utålmodig når det gjelder fremdrift av jernbaneprosjekter, bl.a. innenfor intercitytriangelet, som også samferdselsministeren nevnte. Årsaken til det er alle de rapportene som pekte på at det forventes en betydelig befolkningsvekst i byområdene i årene som kommer.

Økt satsing på jernbane vil også være et viktig bidrag til å nå målene om reduksjon av klimagassutslippene, slik de er nedfelt i klimaforliket, og som vi forventer vil stå helt sentralt i den klimameldingen som regjeringen – muligens – legger fram, og som vi har ventet på svært lenge.

I representantforslaget vårt i vår foreslo vi bl.a.:

- Prosjektorganiseringen må endres.
- Prosjektgjennomføringsmakten må bli sterkere.
- Prosjektfinansieringen må endres.

Jeg merker meg i denne debatten at Arbeiderpartiets representant er såre fornøyd med tingenes tilstand. Da mener jeg vedkommende burde lytte mer til sin egen statsminister, som i Aftenposten 18. april i fjor gikk ut og sa at vi må ha en raskere planlegging. Han innrømmer at planprosessene tar altfor lang tid, og han sa at man må bygge mer helhetlig. Det er akkurat det Venstre foreslo i sitt representantforslag, men som ble nedstemt i denne sal.

Jeg har også merket meg at jernbanedirektør Elisabeth Enger har sagt i Jernbanemagasinet at hun ønsker å tenke i nye baner, og at hun er åpen for å vurdere utbyggingsselskaper som får ansvar for å bygge ut lengre jernbanestrekninger. Dette er også i tråd med Venstres ønske, og vi ser fram til mer høytenkning og nytenkning fra jernbanedirektøren.

Samferdselsministeren var inne på det i sitt svarbrev til oss i forbindelse med vårt representantforslag:

«Regjeringen vil komme tilbake til eventuelle endringer av dagens finansieringsregime i forbindelse med rulleringen av NTP.»

Jeg hørte også i innlegget hennes her i dag at hun vil se på både hvordan man kan få til raskere planlegging, og en annen finansieringsmåte, i motsetning til sånn som det er i dag. Venstre venter i spenning, og jeg er glad for at debatten – iallfall blant noen som har tatt ordet – har hevet seg litt.

Arne Sortevik (FrP) [12:36:33]: Interpellantens tema er viktig, men ikke nytt. Jeg registrerer at hovedgrepene er konkurranseutsetting og reorganisering av jernbanesektoren. Omkring de temaene har Fremskrittspartiet hatt en rekke forslag knyttet til statsbudsjettet, og også egne forslag i Stortinget. Tilslutningen fra Høyre har vært litt varierende, men i hovedsak har Høyre vært med.

Det som trengs, er bokstavelig talt nye spor. Det må nye jernbanespor til for å kjøre flere tog, kjøre oftere tog og på en bedre måte. Da kommer vi fort til pengene og til finansieringen. Derfor er jeg glad for den smule nyhet som kommer fra interpellanten, at Høyre vil se på jernbanepolitikken sin – og kanskje komme litt ned på jorden. Vi fra Fremskrittspartiet håper i alle fall at det skal være større muligheter til å finne sammen når det gjelder finansiering. I stedet for å ha klokkeetro på at man kan bruke tusen

milliarder på å bygge ett nytt togkonsept, har vi i Fremskrittspartiet klokkertro på at vi med en del mindre midler enn det kan komme langt når det gjelder å ruste opp hele samferdselssektoren i Norge – dagens jernbane inklusiv.

Interpellanten sa noe slikt som at Høyre ønsket at toget skal bli «så bra at bilen blekner». Jeg tror det er viktig å ha litt edruelighet i samferdselspolitikken, i jernbanepolitikken. Det er slik at jernbanedrift er effektiv i mange transportsammenhenger, men langt fra i alle. Jernbanedriften får statlige bidrag årlig på mellom 13 mrd. og 14 mrd. kr. Samferdselsmessige transportkostnader per passasjer med tog er høy. De samferdselsmessige transportkostnadene ved persontransport med buss derimot er betydelig lavere. Det er et kostnadsbilde som ofte drukner både i samferdselspolitikken og i den konkrete jernbanepolitikken.

Det er også slik at samlede CO₂-utslipp fra togtransport ikke fremstår som klart bedre enn utslippene fra veibasert transport. Det er også et forhold som ofte drukner i samferdselspolitikken, og ikke minst i klimapolitikken. Det er nok nødvendig å ha langt mer edruelighet til de faktiske forhold knyttet til jernbanetrafikken og jernbanetransport, som er viktig likevel, og som vi bør kunne forbedre betydelig hvis vi bruker mer statlige midler. Det er det som skal til.

Men så til slutt et litt annet tema, knyttet til organiseringen. Det er samordning mellom de to store aktørene og den politiske ledelsen – altså departementet og selskapet NSB og etaten Jernbaneverket. Der er det slik at god samhandling langt fra er tydelig. Dette temaet er tatt opp med statsråden før, og jeg benytter denne anledningen til å gjøre det igjen. Jeg skal bruke et tydelig eksempel på det.

I Rogaland – nabofylket til Hordaland – er det bred enighet, slik vi har oppfattet det, mellom selskapet NSB, som frakter mye gods og passasjerer på tog, og Jernbaneverket. Når det gjelder utbygging, felles prosjekter og felles holdninger til felles prosjekter har det vært bred oppslutning fra det politiske miljøet – hvor også Arbeiderpartiet og Høyre er med – om at en slik samhandling er viktig, og man har fått til ting. I Hordaland derimot er det dessverre ikke slik. Der er det fullt sprik. Der er det fullt sprik mellom selskapet NSB – som har en mulighetsstudie på å kjøre flere tog i bergensregionen til landets nest største flyplass, og også til en av bydelene nord i Bergen som er på størrelse med de største byene i landet, Åsane bydel med 45 000 innbyggere – og Jernbaneverket, som ikke vil. De prioriterer utelukkende gods-transport og søker etter ny godsterminal og nye korridorer til sine spor til godsterminalen. Samordningen er fraværende.

I det politiske miljøet spriker det dessverre også. Partiet Høyre – interpellantens parti – er ikke opptatt av samordning og ikke opptatt av jernbaneutvikling. De er mer opptatt av å samle inn penger gjennom bompenger. Arbeiderpartiet er heller ikke på toget – dessverre. Jeg tror faktisk heller ikke Senterpartiet er på toget. Her trengs det mer tydelig samordning. Dette er et myndighetsansvar – først og fremst et politisk myndighetsansvar som ligger hos statsråden.

Tone Merete Sønsterud (A) [12:41:50]: Først en liten visitt til representanten Tenden, som hadde en visitt til Arbeiderpartiets representant, Siri Hov Eggen. Hun sier at representanten Hov Eggen var såre fornøyd med situasjonen. Representanten Tenden kunne umulig høre etter hva Hov Eggen egentlig sa. Hun sa at det skjer mye bra, men at det også er store utfordringer igjen, noe vi kommer til å ta på alvor, og som det jobbes kontinuerlig med. Det kommer også til å være en viktig del av ny Nasjonal transportplan. Hun var til og med inne på dette med at Arbeiderpartiet burde se nærmere på temaet prosjektfinansiering. Så mye bra skjer – det må vi kunne si. Men at det er store utfordringer, er vi alle enige om.

Det er vel ingen stor overraskelse at Høyre og Fremskrittspartiet finner hverandre godt når det gjelder temaet konkurranseutsetting og privatisering. Det er ingen stor overraskelse. Vi har diskutert dette temaet før, og de har stor tro på at bedriftsøkonomiske prinsipper løser det meste av det vi holder på med, også innenfor velferdsstaten vår.

Interpellanten viste til Sverige. Jeg må bare understreke at de meldingene vi får fra Sverige nå, og som vi har fått en stund, i hvert fall det siste året, er at der går det vel ikke mye på skinner. Der er det store forsinkelser. Det er slett ikke bare velstand innenfor jernbanesektoren der etter konkurranseutsettingen og etter at man slo alt sammen til én transportetat.

Representanten Hoksrud sier at OPS er nye tanker. Det er ingen nye tanker. OPS har vært utstrakt brukt i England. Vi ser jo resultatene av det – hvordan de sliter med å få tilbakebetalt sine OPS-prosjekter. De er jo tross alt bundet opp, og det går litt ut over budsjettet når de prøver å få dette i balanse der borte. Sverige går ikke inn på dette i det hele tatt, for de ser at det binder opp for mye.

Når det gjelder Norge, viser jeg bare til Den europeiske investeringsbanken som bidrar til finansiering av to av de tre norske OPS-prosjektene. De har gått gjennom alle OPS-prosjektene de har deltatt i, fra 1990 til 2005, og de konkluderer med at OPS-prosjektene i gjennomsnitt er 25 pst. dyrere enn prosjekter gjennomført på tradisjonell måte. Så hvis det er det som skal være svaret på utfordringene for oss i framtiden, og at det er en finansieringsform som er bra å ta i bruk, er jeg altså uenig.

I den forbindelse kan jeg også bare vise til prosjektet E18 Grimstad–Kristiansand. Det ble mye dyrere enn antatt. Det snakkes om 1,2 mrd. kr, og det har vært krangling i retten om hvem som skal betale denne regningen. Så vidt jeg vet, er ett av de selskapene faktisk gått konkurs.

Vi kan også vise til E6 – som er et sammenlignbart byggeprosjekt – som gikk mye fortere, og som slett ikke ble dyrere enn et OPS-prosjekt ville ha blitt.

Ingjerd Schou (H) [12:45:30]: Med dagens ambisjoner vil det altså ta 30 år før vi får dobbeltspor i intercity-trianglelet. Det er vel de ambisjonene jeg etterlyser som en del av en større strategi.

Til representanten Hov Eggen har jeg bare lyst til å si at det som faktisk er «besnærende», er en jernbanestruktur som ville gi en enda bedre jernbane.

Statsråden må jeg få lov til å følge opp med et spørsmål. Hvis Avinor kan skaffe finansiering på egen kjøp, hvorfor kan ikke jernbanesektoren gjøre det samme?

Så har jeg bare lyst til å si at Høyre har programfestet at vi ønsker å omdanne Jernbaneverket til et eget baneselskap.

Og når representanten Hoksrud påpeker at vi kutter 10 mill. kr til Jernbaneverket, anbefaler jeg ham å lese hele budsjettforslaget vårt – lese det innenat. Det er en kunst, men der står det faktisk 50 mrd. kr til et vedlikeholdsfond. Det vil være et godt tilskudd til vedlikeholdet på både vei og jernbane.

Til representanten Sortevik: Høyre vil ikke bruke «tusen milliarder» på høyhastighetsbane. Når det gjelder nye spor, spor som blir oppjustert, legger vi listen i forhold til det jeg kaller for «ille» hurtige tog, med en grense på 250 km/t. Det er vår førsteprioritet når det gjelder hele intercitytriangelet, og når det gjelder lange kryssningsspor på andre strekninger hvor befolkning og fart tilsier det. Da er det vel å si til representanten Sortevik at når Bergen og Bergen Høyre ønsker bybane først, virker lokaldemokratiet. De ønsker altså bybane før de ønsker NSB-jernbane.

Høyre arbeider nå med en total gjennomgang av hele jernbanesektoren. Vi ønsker også å komme med flere forslag til forbedringer. Dette er et viktig arbeid inn mot det valget som vi står foran i 2013, og et eventuelt regjeringsskifte. Jernbanen har vært forsømt gjennom mange år. Denne regjeringen har gjort mye, men denne regjeringen har ikke gjort nok for å heve kvaliteten på jernbanetilbudet. Det viser med all tydelighet at vi ennå ikke vet når den viktigste, tettbefolkede, strekningen som vi har i østlandsområdet – nemlig Oslo–Ski, begynnelsen på Østfoldbanen og veien til EU – skal stå ferdig.

Prosjektfinansiering er ikke prosjektfinansiering når vi ikke kan legge fram beløpet fra start til slutt og med sikkerhet vite når traseen står ferdig.

Jeg takker igjen statsråden for det svaret som er gitt, og ser fram til oppfølgingen.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:48:56]: Fyrst ein kommentar til intercitystrategien.

Eg meiner Ingjerd Schou har eit svært viktig poeng når ho etterlyser ein dato for ferdigstilling av intercity. I dag skriv vi den 14. februar. Den 16. februar kjem Jernbaneverket sitt svar på når det er teknisk mogleg å ferdigstilla dobbeltspor Oslo–Lillehammer, Oslo–Halden, Oslo–Skien og estimat på kva det kan kosta. Så kjem prioriteringsdebatten etter det. Men lat meg understreka: Vi må byggja ut jernbanetilbudet i Oslo-området, som eg allereie var inne på i det fyrste innlegget mitt. Det er òg ei viktig sak i Nasjonal transportplan. Då kjem det fyrste forslaget til kva som bør prioriterast fyrst, på bane, og så blir det ein prioriteringsdebatt utover våren og høyringar med dei ulike fylkeskommunane og mange andre.

Så til organiseringa av Jernbaneverket: Det er jo andre viktige forhold enn sjølve finansieringa av jernbaneutbygginga som er avgjerande for korleis Jernbaneverket bør organiserast. Jernbaneverket har i dag mange andre for-

valtingsoppgåver enn det å planleggja og byggja ut jernbanenettet i Noreg. Blant anna gjeld det arbeidet med togstyring, ruteplanlegging av all togtrafikk som har løyve til å køyra på jernbanenettet, og det heng tett saman med kapasitetsvurderingar og planlegging og utbygging av jernbanenettet. Eg meiner så avgjort at erfaringane frå andre land, med ulike måtar å organisera på, ikkje er eintydige. Det er altså gode eksempel på privatisering som har vorte flytta tilbake til eit statleg ansvar.

Heilt til slutt har eg lyst til å seia at eg er utolmodig. Det har eg sagt mange gonger før i denne salen. Eg er utolmodig på vegner av dei mange passasjerane som fortener eit betre tilbod, og at det skal bli plass til endå fleire på toget. Det er veldig bra å ha eit utolmodig og konstruktivt storting i ryggen.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 3 avsluttet.

Vi går vidare til sak nr. 4, interpellasjon fra representanten Bjørn Lødemel til miljø- og utviklingsministeren. Presidenten skal prøve å lese dette – på nynorsk.

Sak nr. 4 [12:52:04]

Interpellasjon fra representanten Bjørn Lødemel til miljø- og utviklingsministeren:

«Eit samrøystes storting vedtok nytt rovviltforlik 17. juni 2011. Forliket frå 2004 hadde som målsetjing å ta omsyn både til beitenæringa og til rovdyra, såkalla delt målsetjing. Denne sameksistensen har ikkje fungert, og konfliktane har vore aukande. Det har òg vore aukande mistillit til forvaltninga, og det er mange som meiner at det er ein av hovudgrunnane til at rovviltforliket frå 2004 har feila. No er det svært viktig at det nye forliket blir gjennomført på ein slik måte at det både skaper respekt for dei som bur og oppheld seg i rovviltbelasta område, og at det tek vare på Noreg sine plikter når det gjeld rovdyr. Det er avgjerande at regjeringa følgjer opp dei signala og forventningane som Stortinget har til det nye rovviltforliket, og rettar på dei manglane som var ved forliket frå 2004.

Korleis vil statsråden gjennomføre rovviltforliket i praktisk politikk?»

Bjørn Lødemel (H) [12:53:46]: Presidenten klarte seg rimeleg bra. Det kjem kanskje av god sidemålsopplæring i skulen!

Dette er første gongen Stortinget debatterer rovviltpolitikk etter forliket i 2011. Mange har venta i spenning på korleis det nye rovviltforliket ville bli gjennomført, og det har vore knytt stor spenning til om intensjonane og dei konkrete målsetjingane i forliket ville bli ein realitet.

Eg vil bruke mesteparten av denne interpellasjonen til å drøfte dei sidene av rovviltpolitikken som ikkje har fungert fram til no, og mindre tid på det som er bra.

Høgre er uroa over dei signala som har kome frå regjeringa si side, ikkje minst det vi har sett om fastsetjing av jaktkvotar for gaupe. Den overprøvinga av dei regionale rovviltnemndene vi har sett i denne saka, er svært beklageleg.

Høgre har jobba lenge for å få ein betre rovviltpolitikk. Allereie i 2007 hadde Høgre framlegg i Stortinget om ei grundig evaluering av rovviltforliket frå 2004. Regjeringa har ikkje følgd opp viktige føresetnader for rovviltforliket frå 2004, og det har vore aukande konflikhtar – det er noko som alle har sett.

Den største utfordringa i rovviltpolitikken fram til i dag har vore stor mistillit til forvaltninga frå landbruksnæringa og innbyggjarane i rovviltbelasta område. Forvaltninga har ikkje hatt evne eller vilje til å gjennomføre viktige sider av rovviltforliket frå 2004, som t.d. todelt målsetjing, og at område med stor rovviltbelastning skulle avlastast.

Då rovviltforhandlingane starta i 2011, var det viktig for Høgre å få ein breiare gjennomgang av heile rovviltpolitikken i staden for å ta føre seg berre nokre få tema, slik det var lagt opp til frå regjeringa si side. Heldigvis fekk vi gjennomslag for det, sjølv om vanskelege tema, som ulv, blei utsette.

Høgre ønskjer ein rovviltpolitikk som kan stå seg over tid, der kunnskap og tillit er avgjerande. Derfor arrangerte Høgre ei stor høyring på Stortinget i mars 2011, der fleire forskarar og mange organisasjonar med ulike syn var til stades. Det var ein konstruktiv og god debatt, og eg vil hevde at Høgre er eitt av dei partia som jobbar mest målretta med rovviltpolitikken for tida.

Også på siste landsmøte i Høgre var rovviltpolitikken tema. I ein resolusjon om landbruket står det i eit avsnitt:

«En forfeilet rovviltpolitikk truer og fortrenger i dag grunnlaget for landbruket. Stortingets forutsetninger fra 2004 er brutt og konfliktene blir flere. Høyre vil ha en forskningsbasert rovviltpolitikk basert på lokal forvaltning og respekt for eiendomsretten og enkeltmenneskers og lokalsamfunns rettigheter».

Den siste setninga er svært viktig for Høgre, fordi det vil vere nøkkelen til å skape gjensidig respekt mellom forvaltning og beitenæring, og det er kjekt å sjå at det har blitt ein del av teksten i rovviltforliket.

Høgre har store forventningar til at dette blir følgd opp. Derfor er dei siste dagars hendingar med reduksjon av gaupekvoten både skuffande og øydeleggjande – skuffande fordi det ikkje er i tråd med rovviltforliket når det gjeld formuleringane om at forvaltninga skal byggje på «vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap», og det er eit klart brot på formuleringa om at det skal «legges vekt på regional forvaltning».

Dei regionale rovviltnemndene har gjort ein samvitsfull og god jobb for å balansere bestanden etter bestandsmålet, og då blir det fullstendig feil at Miljøverndepartementet brukar ein halvferdig prognosemodell for å overprøve deira vurderingar.

Dette vidarefører den mistilliten som har vore til forvaltninga, og det er svært beklageleg at departementet på denne måten aukar konfliktnivået. Det vil vere skadeleg for gjennomføringa av resten av forliket dersom ikkje ministeren ryddar opp i dette.

Eg forventar at statsråden brukar dette høvet til å grunngje vedtaka, og at ministeren vil gripe inn for å endre kvotane.

Dagens rovviltpolitikk er mange stader ein rein fortrenningspolitikk. I forliket står det at rovviltforvaltninga skal utøvast på ein slik måte at det ikkje er behov for beitenekt på grunn av rovvilt i prioriterte beiteområde, og at det skal utbetalast full erstatning frå første dag dersom det blir innført beitenekt.

I Brennpunkt på NRK 8. november var det eit program om sauebonden Jostein Omli i Steinkjer, som blir trua med beitenekt på grunn av store tap til rovvilt.

I dette området er det dokumentert tap til bjørn, jerv, gaupe og kongeørn. Området ligg utanfor yngleområdet for bjørn, talet på ynglingar for gaupe er dobbelt så stort som bestandsmålet, og den store kongeørnbestanden blir ikkje forvalta.

Det er ikkje tvil om at forvaltninga har hovudansvaret for dei store tapa til sauebonden Jostein Omli. Derfor blir det fullstendig feil at det er han som skal få øydelagt moglegheitene for å drive garden på grunn av rovvilt.

Ein beitenekt vil vere feil medisin for å rette opp dette. Det offentlege kan ikkje berre skubbe ansvaret frå seg og krevje at ein bonde på denne måten skal ofrast. I staden må forvaltninga sørgje for at det totale rovviltpresset blir lågare, og dermed også at tapstala blir akseptable.

Den sørsamiske tamreindrifta er eit viktig tema i rovviltforliket. Det er ikkje tvil om at rovdyra har blitt ei større og større utfordring for den sørsamiske tamreindrifta.

I rovviltforliket heiter det at «det skal iverksettes nødvendige tiltak både innenfor rovdyrforvaltningen og rein-driften med sikte på å sikre situasjonen for sørsamisk tamreindrift», og at det ikkje skal vere «rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein».

Det siste punktet er ikkje gjennomført, og det skal bli interessant å høyre kva ministeren vil gjere for å sikre at rovdyr ikkje skal representere skadepotensial i kalvingsområde.

Eit viktig spørsmål når ein skal vurdere tiltak for å sikre tamreindrifta, er å setje inn tiltak som reduserer det totale rovviltpresset. Mange stader er også kongeørna ein trussel.

Eg stilte følgjande spørsmål om dette 30. november 2011:

«I rovviltforliket heiter det: «Kongeørn må inngå i overvåkingsprogrammet på lik linje med de øvrige rovviltartene, og kartlegging av kongeørnbestanden må ferdigstilles så raskt som mulig. Det er viktig å redusere usikkerheten knyttet til antall hekkende par av kongeørn og skadeomfanget forvoldt av kongeørn på husdyr og tamrein.» Bestanden er i dag langt over bestandsmålet. I Nord-Trøndelag er det betydeleg skadeomfang både på husdyr og på tamrein.»

I svaret frå stand-in-statsråd Lysbakken kom det fram at ein skal sjå på moglegheitene for å få kongeørn inn i det eksisterande forskingsprosjektet, saman med gaupe og jerv – eventuelt i komande forskingsprosjekt. Statsråd Lysbakken var einig i at dette var det behov for, og han ville bringe det vidare. Korleis er det med den saka no?

Det er også avgjerande at forvaltninga følgjer opp forliket og formuleringane om at det skal leggjast til rette for raskare uttak av skadedyr, uavhengig av om bestandsmåla

er nådde, og det skal setjast korte fristar for handsaming av søknader om skadefelling, slik at skadane på beitedyr blir minimale. Kva slags nye tiltak vil statsråden setje i verk på dette området?

Høgre ser at det er svært viktig å skape tillit til forvaltninga, og at ein byggjer på gode faglege råd. Det er også avgjerande at dei som kjem med desse råda, er heilt uavhengige av forvaltninga.

Derfor er det svært positivt at Rovdata og Statens naturoppsyn skal styrkjast som fagorgan, og at Rovdata no skal ha heile ansvaret for bestandsregistreringa og for å rapportere om avstanden mellom bestandsmål og faktisk måloppnåing. Eg meiner det er eit viktig verkemiddel for å skape tillit.

Når vi veit at dette er ei målsetjing, blir det endå meir uforståeleg at Miljøverndepartementet få månader etter at forliket blei godkjent i Stortinget, innfører ein ny prognosemodell som gjer at departementet kan redusere kvotane på gaupe – slik vi har sett no.

Sist veke var eg med på opninga av Norges Jeger- og Fiskerforbund sitt nye jakt- og fiskesenter i Flå i Hallingdal. Heile energi- og miljøfraksjonen frå Høgre besøkte Bjørneparken i haust, og vi var svært imponerte over det vi fekk sjå. Samlokaliseringa av Bjørneparken, Rovdyrsenteret og opplæringssenteret til Norges Jeger- og Fiskerforbund vil bli gull verd i framtida.

I rovviltforliket heiter det:

«Det skal arbeides aktivt med kompetansehevende tiltak for lisensfelling, og etableres et bedre kurstilbud med sikte på å effektivisere lisensfellingen. Slike tiltak bør gjennomføres i nært samarbeid med frivillige organisasjoner.»

Heile dette anlegget i Flå passar som hand i hanske til desse formuleringane. Auka kunnskap på fagleg grunnlag i Rovdyrsenteret og opplæring av jegerar i Norsk Jeger- og Fiskerforbund sitt nasjonale opplæringssenter i svært innbydande omgjevnader i Bjørneparken blir eit flott kinderegg for å auke kunnskapen og kompetansen når det gjeld rovvilt. Det bør ligge godt til rette for offentlig støtte til dette flotte anlegget framover.

Høgre er glad for at ein samla komité støtta seg til våre merknader i budsjetthandsaminga sist haust, og det lovar bra for vidare støtte.

Det er framleis mange viktige tema som ikkje er avklara i rovviltforliket. Det gjeld bl.a. naudverje og ulv. Høgre har gjort det klart at vi ønskjer naudverje for hund, og vi har problem med å forstå kvifor det blir somla slik. Når det gjeld ulv, har Høgre også sendt klare signal om at ulvebestanden må ned når bestandsmåla for ulv skal avgjerast i 2013.

I forliket blir det vist til at det skal setjast ned eit utval som skal evaluere ulvesona. Eg håpar at statsråden kan orientere om korleis dette blir gjort, og korleis det går med forhandlingane med Sverige om grenseflokkane.

Elles ser eg fram til ein god og konstruktiv debatt.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Erik Solheim [13:04:10]: La meg takke interpellanten for å ta opp et veldig viktig tema som det er stort engasjement om rundt omkring i det ganske land – et tema hvor Stortinget har inngått et bredt forlik, og hvor det er viktig at vi ikke bare inngår forlik og deler innflytelse. Vi må også dele ansvaret etterpå for å gjennomføre forliket. Han tar også opp et tema som det er – jeg får si – en årtusenlang historie for at mennesker er interessert i. Svært mange byer og steder i verden bygger sine myter rundt rovdyr. Det er nok å tenke på Roma, som ble bygd da Romulus og Remus ble tatt og satt i en kurv, eller eventyrene og mytene hvor rovdyr spiller en helt sentral rolle. Jeg tror at når jeg ligger på dødsleiet, er omtrent noe av det siste jeg vil komme til å glemme, det å gjengi Rødhetten og ulven og Ulven og de sju geitekillene utenat. Dette har jeg gjort så mange ganger for barna mine at det er omtrent det siste jeg kommer til å huske – sammen med et par skøyteperioder fra 1960-tallet. Så dette er sentralt for mennesker, og det har det alltid vært.

Jeg vil rose den samarbeidsviljen som Stortinget har vist gjennom rovdyrforliket, men jeg vil også invitere Stortinget til å være med og ta ansvaret for gjennomføringen av den politikken. Det er ikke slik, som det antydes i interpellantens spørsmål, at det meste går galt. Svært mye går framover og går bedre i norsk rovdyrpolitikk. Høyre burde være med og ta gleden og æren for det, for Høyre har vært en konstruktiv bidragsyter. Høyre var med på rovdyrforliket i 2004, Høyre spilte en sentral rolle i rovdyrforliket i 2011, og Høyre er dermed en viktig premissleverandør for dette.

Da er det heller ingen grunn til å svartmale. Tvert imot: Man bør dele alt det som går bra, og hvis Høyre vil være med og dele det, skal jeg med glede – på regjeringens vegne – også gjøre det.

Tapstallene for sau går ned, ikke opp. Fjorårets tapstall for sauer drept av rovvilt er de laveste på ti år. Tapene er siden 2007 gått ned med 25 pst. på landsbasis. Husk da på at dette er i en periode da det har vært en vesentlig økning av rovdyrbestandene. Likevel har tapstallene gått ned. Mer enn det: Det er historisk sett mer sauer i Norge enn noen gang før. Vi har gått fra 1,5 millioner sauer i 1925 til 2,3 millioner sauer i 2009. Den største økningen av sauer i Norge har vært i nettopp den perioden da vi også har hatt en økning av rovdyr – altså i perioden fra 1970. Som alle vet, var for alle praktiske formål noen av de store rovdyrer utryddet i Norge i 1970. Tallene for dem har økt siden, og det samme har saueholdet, så det er ikke noe belegg for påstanden om at det går galt på dette området. Det er mange problemer og konflikter, men hovedbildet er at vi har lavere tapstall for sau, til tross for at vi har flere rovdyr.

For det andre er vi i ferd med å nå de bestandsmålene som Stortinget har bestemt. Det er ikke noen liten prestasjon. For noen av dem når vi det ved å gå ned til de tallene Stortinget har bestemt – det gjelder gaupe og jerv – og for ulv og bjørn arbeider vi for å komme opp til de bestandsmålene Stortinget har bestemt. For ulv ble målet om tre ynglinger nådd for første gang i Norge i 2010, og så langt tyder mye på at det målet også ble nådd for 2011. For bjørn har vi et stort avvik fra bestandsmålet. Der er det fortsatt

et godt stykke igjen for å komme opp på det bestandsmålet Stortinget fastsatte. Det var 15 i 2004. Det er 13 ynglinger i henhold til fjorårets forlik. Vi er på ca. seks i dag, så det er et godt stykke igjen. Men også bjørnebestanden i Norge øker.

Gaupebestanden har i de senere år ligget betydelig over bestandsmålet. Men gjennom intensivert jakt har vi lyktes med å få gaupebestanden ned mot bestandsmålet. Det er ifølge den nye prognosemodellen – som også interpellanten var inne på – sannsynliggjort at vi før jakt i 2012 har en gaupebestand i Norge på 67 ynglinger, som er så nær bestandsmålet på 65 ynglinger som det går an å komme. Det er ikke et område hvor det er mulig å være absolutt presis, men sånn omtrentlig presis, og 67 sammenlignet med 65 tror jeg er så presis som vi kan klare å være.

Når det gjelder jerv, har det vært mer krevende, etter som lisensjegerne ikke har lyktes med å ta ut de tildelte kvotene. Derfor fortsetter vi, i tråd med rovviltforliket, med ekstraordinære uttak av jerv for å redusere bestanden i de regionene hvor det er nødvendig.

Så altså: Vi har mindre tap av sau, trass i flere rovdyr, og vi nærmer oss bestandsmålet som Stortinget har satt, ovenfra og nedenfra. Men det er jo Stortingets intensjon, som vi er satt til å forvalte.

For det tredje er den nye nemndmodellen i det store og det hele godt mottatt. Den ble opprettholdt og styrket i rovviltforliket våren 2011. Fylkesmennene, Direktoratet for naturforvaltning og Statens naturoppsyn får mye skryt for sin beredskap og raske saksbehandling av akutte skadesituasjoner. Det betyr ikke at det ikke fortsatt er mye å gjøre for å få dette til å fungere enda bedre. Men ofte når jeg reiser, møter jeg folk selv blant de mest kritiske til rovdyrpolitikken som sier at jammen fylkesmannen i mitt fylke kan man nå på telefon og få en rask skadefellingstillatelse når det er en akutt situasjon. Så også her er det mye skryt, trass i at det selvsagt er mye som kan gjøres bedre.

Overvåkingen fungerer bedre enn tidligere, og jeg er veldig glad for at Lødemel også trakk fram det nye Rovdata. Det er positivt mottatt og nyter stor tillit. La meg legge til at dette «ting for ting» bare er mulig fordi man bevilger mer penger på dette området – som den rød-grønne regjeringen har gjort. Sammenlignet med andre, tidligere regjeringer har det altså vært vesentlig økt bevilgning på området, og det gjør at ting som Rovdata og mange andre gode tiltak er mulig.

Så har det vært en spesiell kritikk av at vi har gjort om gaupekvotene i tre regioner. La meg da først si at det er svært få av vedtakene fra rovviltnemndene som er blitt omgjort av Miljøverndepartementet eller meg. I fem av de åtte regionene er det ikke gjort endringer – bare i tre. La meg for å forklare hvorfor ta Nordland som eksempel. I Nordland finnes det et bestandsmål på ti ynglinger. Vi vil nå 5,3 ynglinger i Nordland fylke med et bestandsmål på ti. Med andre ord: Man ligger vesentlig under bestandsmålet for det fylket. Da har ikke rovviltnemnda i Nordland gjort jobben sin når de setter en gaupekvote som vil føre til at man ikke kommer opp mot Stortingets fastsatte bestandsmål. Dette er nettopp basert på den vitenskapelig erfaringsbaserte prosessen som interpellanten etterspør.

Problemet med tidligere beregningsmåter er at det ikke er tatt hensyn til fjorårets jakt når man har fastsatt bestandsmålene. Nå er det blitt laget en prognosemodell som tar hensyn til fjorårets jakt, og vi tror den er den mest presise det er mulig å komme fram til. Men la meg også si det veldig klart at dersom det skulle vise seg at Miljøverndepartementet her tar feil, og at gaupebestanden blir en annen i de tre utsatte regionene enn hva vi tror, skal vi selvsagt korrigere den feilen og sørge for at det da blir anledning til å ta ut flere gauper i de regionene. Vi har, for å si det slik, en bibel på dette området, og det er Stortingets fastsatte bestandsmål. Vi skal prøve å nå dem – ikke over og ikke under, men sånn omtrent. Og – igjen: Skulle det vise seg at Miljøverndepartementet tar feil, skal vi selvsagt korrigere kursen i tråd med interpellantens ønsker. Men så langt tror vi at vi nå baserer oss på det beste vitenskapelige grunnlag som det er mulig å ha.

Når det gjelder rovviltforliket fra 2011, så la meg bare si at vi har fastsatt regionale bestandsmål for bjørn. Trass i at vi jo er langt fra å nå målet, synes vi likevel det er naturlig å fordele den endringen fra 15 til 13. Vi setter i gang, som interpellanten også etterspør, overvåkingsprogram for kongeørn, med mer intensiv overvåking og mer forskning og med det siktemål at vi kan få kongeørn med inn i den normale rovviltforvaltningen. Vi har tatt initiativ til et samarbeid med Sverige. Jeg har hatt flere møter med den svenske miljøvernministeren. Statssekretær Heidi Sørensen har møtt den svenske statssekretæren. Så snart Sverige er ferdig med sin rovdyrutredning, vil vi ta sikte på å komme videre i et felles norsk-svensk samarbeid om bl.a. forvaltning av ulvestammen. La meg også si at vi i de samtalene har gjort det veldig klart at vi fra norsk side ikke synes det er noen god idé å sette ut valper fra svenske dyreparker som et ledd i ulvebestanden, fordi det forkludrer bildet mellom ville dyr og tamme dyr, men også fordi vi ikke kan være helt sikre på at ikke dyr fra dyreparker har en annen oppførsel enn ulver født i det ville. Vi setter i gang det arbeidet som interpellanten spurte om når det gjelder ulvesonen.

Man kan si at vi gjør en masse tiltak på informasjonsområdet i samarbeid med en rekke ulike rovdysentre. Flå, som ble nevnt her, er et av de sentrene som har nytt godt av rause bevilgninger fra den rød-grønne regjeringen. Jeg er glad for at det har også Høyres støtte. Namsskogan Familiepark er et annet eksempel, og det kan nevnes flere.

Vi vil selvfølgelig også sørge for at Stortinget får forslag til lovendring rundt nødvergebestemmelsene for hund. La meg til slutt si at Rovdata nå legger ut og lanserer en såkalt app som gjør det enda enklere for folk der ute å registrere sine rovdyrobservasjoner.

Bjørn Lødemel (H) [13:14:21]: Eg takkar for ein grundig gjennomgang.

Det er spesielt at heile Stortinget er samla om eit rovviltforlik, og derfor er det også store forventningar, bl.a. frå Høgre, til at dei intensjonane som låg i forliket, skal følgjast opp. Derfor ønskte eg også å reise ein sånn debatt i Stortinget her i dag.

Når det gjeld fastsetjinga av jaktkvote på gaupe, er det ikkje tvil om at det er ein uferdig prognosemodell som er

laga. Det er heller ikkje tvil om at det blir oppfatta som sterk mistillit til rovviltneemdene. Det må rettast opp.

Når det gjeld tapstalet for sau, er det heller ikkje tvil om at sauenæringa har blitt fortrent frå sterkt rovviltbelastade område. Når det gjeld jerv, er det ei stor utfordring. Eg vil bruke eit eksempel frå mitt eige heimfylke, Sogn og Fjordane. I rovviltforliket er det mest sentrale punktet om beiteprioritert område at det ikkje skal vere rovdyr som representerer eit skadepotensial i prioriterte beiteområde for husdyr. Sogn og Fjordane er i dag prioritert beiteområde. Likevel opplever ein i Indre Sogn at særleg jerven gjer stor skade på sau. Truleg er det sju jervar som har gjort skade på sau sist sommar.

I dag er det lisenskvote på fire jervar i Sogn og Fjordane. I tillegg har det blitt gjeve to skadeløyve. Problemet er berre at desse dyra ikkje blir tekne ut. Lisensjakta går ut i morgon, og ingen av dei fire jervane er felte. SNO har teke del i jakta på slutten, utan resultat. Dermed er det stor fare for at alle dei sju jervane som har gjort skade sist beitesesong, vil halde fram også det komande året. Det er ikkje akseptabelt. Både Miljøverndepartementet og SNO må ta affære.

I 2011 blei ynglingsområdet for jerv i sone 3 utvida til grensa mot Sogn og Fjordane. Vi veit at sone 1 i Sogn og Fjordane er prioritert beiteområde. Når vi har sett korleis jervuttaket i fylket fungerer, treng ein ikkje vere rakettforskar for å sjå at den utvidinga av yngleområdet som er gjort i sone 3, vil få svært negative konsekvensar for beitenæringa i grenseområda i Sogn og Fjordane.

Når vi i tillegg ser at myndighetene ikkje er i stand til å handtere dei utfordringane som er i dag med uttak av skadedyr, vil dette kunne få dramatiske konsekvensar for heile beitenæringa i desse grenseområda – frå Stryn i nord til Lærdal i sør. Kva vil statsråden gjere for å rette opp dette?

Elles er eg svært spent på kva som kjem frå dei andre partia. I aviser og tidsskrift er det blitt signalisert sterk uenighet om det som har skjedd når det gjeld fastsetjing av gaupekvotar. Eg er spent på å høyre kva partia seier, både dei som er i regjering, og dei som er utafor regjeringa.

Statsråd Erik Solheim [13:17:36]: La meg først si til interpellanten at han selvsagt har helt rett, til tross for at rovdyrpolitikken det siste tiåret totalt sett må kunne sies å være svært vellykket for Norge – vi har hatt et redusert tapstall for sau samtidig som vi har hatt en vesentlig økt rovdyrbestand, nøyaktig hva Stortinget har ønsket med den dobbelte politikken, at vi skal ha beitenæring, og vi skal ha rovdyr, så det må kunne sies at totalt sett har Norge lyktes – betyr det selvsagt ikke at det ikke er mange lokale konflikter, og at det er mange mennesker som føler seg utsatt. Det kan være hjerteskjærende å se store tap i sin egen saueflokk eller reinflokk som følge av rovdyr. Folk kan føle seg truet av rovdyr. Så det betyr ikke at det ikke er mange konflikter knyttet til det.

Et av de viktigste virkemidlene i så måte er soneinndelingen, hvor noen områder skal være prioritert for rovdyr og andre skal være prioritert for sauehold og andre utmarksnæringer. Vi vil gjøre hva vi kan for at den soneinndelingen skal fungere bedre. Vi mener det er gode

tegn på at den fungerer, men den bør absolutt fungere bedre.

Jeg er ikke spesielt kjent med situasjonen i Sogn og Fjordane som ble tatt opp. Jeg vil bare innby til en dialog om det, både med Lødemel og selvfølgelig også med den rovviltnemda som dekker Sogn og Fjordane. Vi ønsker mest mulig dialog om alle disse spørsmålene.

Det samme gjelder for jerv. Som jeg sa innledningsvis, har det vist seg å være mye vanskeligere å få lisensjakt til å fungere når det gjelder jerv, og derfor har vi hatt ekstraordinære uttak. Det er også et tema som vi vil innby til dialog om. Vi vil i dag sende ut et brev til alle våre forlikspartnere for å innby til en dialog om alle disse spørsmålene og hvordan vi kan bli bedre.

Til slutt, om gaupe, siden det har vært det mest omstridte: La meg si at i region 2, som er Vestfold, Aust-Agder, Buskerud og Telemark, la rovviltnemda opp til en jakt på 32 dyr, og Miljøverndepartementet har vedtatt 15. Grunnen til det er at riktignok har gaupebestanden i dette området ligget over bestandsmålet, men som representanten Ropstad veldig godt fikk fram i spontanspørretimen forrige onsdag, har den nå gått ned, og prognosemodellen viser at vi vil ha 11,5 ynglinger i dette området før jakt, mot et regionalt bestandsmål på 12. I Midt-Norge er det mye av den samme situasjonen. Også der er det etter vår oppfatning sann at man nå vil ligge under bestandsmålet hvis man legger seg på det jaktnivået som rovviltnemda har lagt opp til. Aller klarest er dette i Nordland, som jeg tidligere viste til, hvor man er nede mot det halve av Stortingets bestandsmål hvis man skulle legge det til grunn som foreslås av rovviltnemda. Så vi har gjort dette i beste hensikt for å oppnå de målene Stortinget har satt.

Marianne Marthinsen (A) [13:20:53]: Takk til interpellanten. Det er grunn til å takke interpellanten, for han var en av dem som bidro til å oppnå den enigheten vi fikk til i Stortinget i forrige sesjon. Det at man maktet å få til en sann enstemmighet i Stortinget rundt forvaltningen av en så viktig del av naturen vår, er et kvalitetstegn ved det norske parlamentet.

Så mener jeg også at det er bra at Stortinget er med på å diskutere og følge med på oppfølgingen av forliket.

Det er ingen klokke som går, president.

Presidenten: Det skal vi ordne.

Marianne Marthinsen (A) [13:21:30]: Takk, president.

Jeg vil gjerne begynne med å forsvare den todelte målsettingen, for den er det mange som angriper. Det er mange som hevder at det er helt umulig å skulle kombinere det å ha beitedyr, det å utnytte hele denne utmarksressursen som vi har, med det å ha levedyktige bestander av rovdyr. Men det er min påstand at alternativene til en todelt målsetting er fryktelig dårlige. Det ene er utryddelse. Én ting er at vi er internasjonalt forpliktet til å ta vare på rovviltbestandene våre, at det er moralsk feil å utrydde dem. Men rovdyra har en faktisk verdi i norsk natur som det store flertall av befolkningen setter pris på. Så vil det også være moralsk feil

å forvalte rovdyra på en sånn måte at det ikke lar seg gjøre å drive beitenæring i landet. Dessuten viser de store tallene, som statsråden også refererte til, at todelt målsetting lar seg gjennomføre. Vi har bygd opp rovviltbestandene våre samtidig som det aldri har vært flere beitedyr i Norge enn det det er akkurat nå.

Men det er også viktig for meg å få sagt at vi ser at det er noen områder hvor konfliktene er veldig store. Det at tallene i stort er gode, oppleves nok som ganske uvesentlig der man opplever store tap, der man f.eks. ser at man ikke får kontroll på jervebestanden, der man ser store utfordringer i forhold til sørsamisk tamreindrift eller føler at man ikke får gehør for sin egen virkelighetsbeskrivelse. Derfor mener jeg det er bra at man fikk til et nytt forlik. Jeg mener at forliket tar en del grep som er med på å styrke den todelte målsettingen og dempe konflikt.

Statsråden har jo gått igjennom den rent praktiske oppfølgingen av forliket, så det skal ikke jeg gjøre, men jeg vil gjerne understreke noen punkter som er viktige for oss. For det første har forliket et veldig tungt fokus på bestands- overvåking og registrering, og det mener jeg er et nøkkelpunkt. Det er gjort mye her de siste årene, og det er bra, for det er umulig å bli enig om hvordan man skal forvalte en rovdyrbestand hvis man ikke er enig om hvor mange dyr man har, og om hvordan verden ser ut. Det er enormt konfliktskapende dersom man opplever at det går bjørn oppe i lia, men får beskjed av staten om at nei, det gjør det ikke.

Nå har vi bedre tall enn noensinne, men det har vært et forbedringspotensial med hensyn til kontakt med publikum, så jeg synes at denne utviklingen – hvor f.eks. Rovdata kommer med en «app» – er veldig bra. Jeg tror også at vi har en del å gå på når det gjelder oppfølging av disse observasjonene, at man ser at observasjonene tas på alvor og følges opp i forvaltningen.

Et annet nøkkelpunkt var hvordan vi skulle få effektivisert jakta. Da regjeringen inviterte til forlik, var det med utgangspunkt i bestandstall for bjørn og ulv og nødverge for hund. Stortinget valgte å utvide det, og det mener jeg var riktig og viktig. For noen av de største utfordringene vi har knyttet til tap, til konflikter med beitenæring, handler jo først og fremst om forvaltning av jerv og gaupe. Det å klare å effektivisere jakta er et nøkkelpunkt her. Vi har fortsatt store utfordringer på jerv. Det var interpellanten inne på i sitt andre innlegg. Også på bjørn sliter vi med å ta ut de kvotene som blir fastsatt, og her var forliket veldig tydelig på at staten skal ta et større ansvar enn det man så langt har gjort. Man kan aldri garantere for et resultat – man styrer ikke vær og vind, og man har ikke ubegrenset med ressurser – men nemndene har nå fått mulighet til å få staten på banen tidligere. Det er viktig at det følges opp, både gjennom budsjett og gjennom instruks ut i forvaltningen, og det oppfatter jeg også at skjer.

Så raskt til nemndenes rolle, som ble styrket gjennom forliket, særlig sekretariatsfunksjonen: Nemndene skal være i førersetet i dialogen med staten om hvor den ekstre innsatsen skal inn. Men i kjølvannet av den debatten som har oppstått rundt gaupekvotene, er det viktig for oss å få sagt at det *ikke* var slik at Miljøverndepartementet og regjeringen ble fratatt det politiske ansvaret for å sikre at

Stortingets mål nås. Vi har en rett og en plikt til overprøving. Den terskelen skal være høy, det har vi understreket. Overprøving er ikke noen ønskesituasjon, men man kan få inntrykk av at enkelte mener at det var i strid med rovdyrforliket at det ble overprøvd. Det er det ikke. Det er umulig å pålegge regjeringen mål uten praktisk mulighet til å sørge for at de oppnås.

Så vil jeg helt til slutt nevne at nødverge for hund var et viktig punkt for Arbeiderpartiet i forliket. Det er bra at statsråden signaliserer at det følges opp, og det er viktig at det skjer raskt, slik at paragrafen gjøres gjeldende for kommende jaktseason.

Oskar J. Grimstad (FrP) [13:26:48]: Gjennom den siste tida har vi opplevd at det har gått ein ny – og ganske høgroysta – debatt om det samrøystes vedtekne rovdyrforliket. Debatten går på tolkinga av forliket. Mange meiner at Miljøverndepartementet legg til grunn ei tolking som nettopp truar dette breie forliket. Resolusjonar og fråsegner kjem på løpande band og er harde i sine karakteristikkar av Miljøverndepartementet. Også fylkeslag i Senterpartiet har kome med knusande fråsegner – sist no frå Sør-Trøndelag senterparti. Dei forlangar at rovdyrforliket blir følgt opp på alle punkt, og at ei overprøving av viltmemnder er fullstendig uakseptabel.

Beitenæringane gleder seg over at Stortinget i juni i fjor vedtok at det ikkje skal vere rovdyr med skadepotensial i prioriterte beiteområde. Senterpartiets Erling Sande seier i media at det er greitt å sjå an situasjonen i tida før beitesesongen, men når beitesesongen nærmar seg og det er rovdyr i beiteområde, skal dei takast ut eller flyttast. Så eg ser fram til å sjå korleis regjeringspartnaren Senterpartiet vil argumentere og te seg denne gongen.

Per 2010 var det, som vi veit, 113 hannbjørn – 33 for mange, ifølgje Miljøverndepartementet. Her må ein også sørge for å få på plass eit uttaksregime, eksempelvis sporsnø, for å nå målet. Men det framstår noko underleg når Miljøverndepartementet i sitt brev til Direktoratet for naturforvaltning gir klart uttrykk for at ein har låg forventning til å kunne ta ut den avtalte kvoten. Det sender eit signal det også.

Framstegspartiet er oppteke av at rovdyrforliket ikkje misser sin legitimitet, og at teksta i forliket ikkje blir utvatna. Det bør heller ikkje dei andre forlikspartnarane kunne leve med – spesielt ikkje Senterpartiet. Bakgrunnen for denne frykta er at Miljøverndepartementet overkøyrer den rovviltmemnda som i særklasse har levert mest gaupe til norsk natur gjennom tidene. Større mistillit er det vanskelig å finne eksempel på i norsk rovdyrforvaltning. Også frå region 2 er det sendt ei knusande fråsegn mot departementet si overprøving. Også Sametingsrådet har kome på bana, ved Ellinor Marita Jåma, som seier at demokratiet blir undergrave. Ho sa dette under feiringa av samane sin nasjonaldag. Og i spørjetimen sist onsdag stilte eg spørsmålet: Ser ikkje miljøvernministeren at rovviltforliket og skjørheita i det blir trua av den parten som nettopp skulle sørge for å vareta det? Svaret blei dessverre ikkje som forventet. Eg høyrer at ministeren i dag beskriv det som «svært vellykket». Ein opplever det ikkje slik i mange bygder.

Når det blir argumentert med at tapstala har gått ned, står det i eit underleg lys i forhold til budsjettet som er vedteke for 2012, der beløpet er auka betydeleg nettopp til erstatning.

Rovviltforliket har eit todelt mål om å sikre ei berekraftig rovviltstamme og grunnlaget for beitenæringa i heile landet. Men det ser ut som om det er berre det eine målet om berekraftige rovviltbestandar miljøvernministeren vel å styre etter. Også fleire meiner at Stortinget sitt vedtak blir utfordra, slik saka framstår no. Det framstår svært uheldig.

Så til sjølvros. Sjølvros skal ein naturlegvis lytte til, så når representanten Lødemel meiner at Høgre er det partiet som har arbeidd mest målretta, høyrer vi det. Men vi gløymmer heller ikkje at Høgre var med på eit forlik tidlegare som knapt har skapt meir strid. Lat oss derfor sørgje for at dagens forlik ikkje får same skjebne.

Eli Skoland (H) [13:31:08]: Den offentlige debatten når de samme høyder når strandproblematikken diskuteres som når vi diskuterer de begrensninger ulvens gjeninntreden legger på oss som bor i den østlige delen av landet. For en bydame som meg tok det tid før jeg virkelig skjønnte hvilken belastning rovdyrproblematikken representerer for Bygde-Norge, men nå etter nærmere 20 års fartstid har jeg ingen problemer med å sette meg inn i hvilken belastning det må være for dem som mister sitt livsverk som offer for rovdyrangrep.

Et motiv for å drive jakt har helt siden middelalderen vært å bekjempe rovdyrplagen. «Bjørn og ulv skal i alle høve vera utlæge» – altså fredløse – «deira verk vil ingen mann svara for – utan berre i det tilfellet at bjørn er innringa i hi», står det i Gulatingsloven. Fram til midten av 1800-tallet var ulven svært utbredt her i landet. Fra da avtok bestanden, og det forhatte rovdyret forsvant fra store deler av Sør-Norge. Før forliket i 2003 ble vi fortalt at den skandinaviske ulvestammen var tilbake, den var svært truet, den måtte vernes mot innvandrende ulv fra Russland for ikke å få genblanding, og utsetting var helt uaktuelt. I dag oppfatter jeg at den samme miljøbevegelsen sier at det alltid har vært en stamme, vandringsen har vært stor, genetisk må vi sikre verdifulle innvandrende gener fra Russland – og vi skal til og med akseptere utsetting av dyreparkulver. Nå hører jeg riktignok at ministeren sier at han ikke stiller seg bak dette.

Vi skal selvsagt ta vare på det som er vårt ansvar, men å ta ansvar for en russisk ulvestamme som det skytes mellom 12 000 og 15 000 av i året i Russland, og som de ikke klarer å holde nede, er – med all respekt – forunderlig. Russisk ulv er utbredt fra Stillehavet til Atlanterhavet gjennom hele Sibir. Norge blir alltid i ytterkant av dens utbredelse. Den skandinaviske ulvestammen finnes ikke. Nå bestyrer vi en innvlet ulvestamme som er adskilt fra sine artsfrrender i Russland. Russisk ulv er ikke truet, men svært livskraftig. Norge har ingen betydning for dens overlevelse. Norsk utmarksbruk – beite, jakt og landskap preget av bruk – er atskillig mer truet.

Så et eksempel fra et lokalt miljø i Elverum. I forrige måned besluttet sauebøndene Eli Dørum og Kåre Kleiva seg for å anke beslutningen i Eidsivating lagmannsrett,

der de ble dømt for ikke å ha opptrådt aktsomt da de i 2007 slapp sauene sine på utmarksbeite. Tapet den beitesesongen var 98 sauer, som enten ble drept eller skadd av ulv og bjørn. Begge parter har erkjent dette tapet, men Dørum og Kleiva ble nektet fullverdig erstatning for de drepte dyrene. Regjeringsadvokaten mente at bøndene i stor grad kunne bebreides for tapet som hadde oppstått, og at dyreeiere er forpliktet til å gjøre alt i deres makt for å hindre tap av dyr. Dommen fra Eidsivating lagmannsrett vil, dersom den blir stående, få betydning ikke bare for disse sauebøndene, men også for sauebønder i andre deler av landet. Det er derfor svært viktig for dem å slå fast om utmarksrettighetene er reelle eller ikke. Får vi ikke bruke beiteretten vår så fort det oppstår problemer med rovdyr, sier de to, har vi heller ingen reell beiterett. Da må sauebonden avvikle så fort rovdirene kommer. Det kan ikke være slik at utmarksrettighetene våre bare skal stå på papiret. De må være reelle.

Det prinsipielle i denne saken blir understreket ved at Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Sau og Geit, i tillegg til Elverum kommune, er parts- hjelpere. De går inn med økonomisk støtte, slik at de to skal makte å gjennomføre en sak for Høyesterett. Det hører med til historien at Kleiva og Dørum i 2008 inngikk en avtale med staten om å begynne med rugeeggproduksjon. Dette skulle de få omstillingsmidler til, som kompensasjon for bortimot å avvikle sauedriften. Prosjektet står i stampe. De har en tomt på fire mål som står klar, men markedet har endret seg. Dette er dessverre et eksempel på fantasifulle og feilslåtte ideer til verdiskapingsprosjekter fra tiltaksapparatet, og det bare understreker at det er bønder som skal drive landbruk, og ikke tiltaksapparatet.

Mennesker fordrives ikke over natten, men blir grunnlaget for et liv i Bygde-Norge borte og muligheten til å råde over egen eiendom og økonomien i landbruket for liten, vil det kun være flukten tilbake.

Erling Sande (Sp) [13:36:22]: Rovdyrproblematikk er eit politikkområde som skapar stort engasjement, både i og utanfor denne salen. Noko av grunnen til det er at for nokon er ikkje rovdyr ei problemstilling ein blir kjend med gjennom folkeeventyra, det er faktisk ramme alvor. Det er slik at folk lever livet sitt og har arbeidsplassane sine i område med rovdyr, der storsamfunnet har sagt at det skal vere rovdyr. Dei har stor kunnskap om naturen og dyra i sitt område som dei har tileigna seg gjennom lang tid, erfaringsbasert kunnskap i tillegg til teoretisk kunnskap, som er verdifull. Dei opplever stundom at verkelegheita er noko annleis sett frå deira ståstad, enn hos dei som har gjerne har stor teoretisk kunnskap om rovdyr, men som sit langt unna det å oppleve dei.

Med det som bakteppe var det ikkje minst gledeleg, òg sett frå Senterpartiet si side, at eit samla storting klarte å bli einig om eit forlik i rovviltpolitikken i fjor vår, eit forlik som for fyrste gong – etter vårt syn – gjekk i retning av å lyfte fram nettopp den erfaringsbaserte kunnskapen, som vektla den regionale forvaltninga, og – ikkje minst – i tydelegare grad enn tidlegare tok på alvor dei som lever livet sitt og driv næring i område med mykje rovvilt.

Det er svært mykje bra i det forliket, og mykje går no i riktig retning. Men det viser seg likevel at nokre av dei premissane, eller – skal vi seie – nokre av dei elementa som dette forliket inneheld, blir tolka ulikt rundt omkring av forvaltninga. Eg skal omtale nokre av desse momenta. Eit av dei er det som går på praktisering av uttak av dyr som representerer eit skadepotensial i prioriterte beiteområde. Det blir òg stilt spørsmål ved forholdstala som skal gje eit maks tak på talet på hannbjørnar. Og så blir forvaltninga sitt ansvar for å ta ut dyr problematisert, slik at ein ikkje endar opp med eit tal som er mykje høgare enn det som blei vedteke i denne salen.

Frå Senterpartiet si side meiner vi det er liten grunn til å tolke desse momenta på annan måte enn slik dei er utforma i forliket etter dei intensjonane som låg bak. Då det blei drøftingar kring det å ta ut rovdyr som representerer eit skadepotensial, var bakgrunnen for den debatten at ein hadde hatt fleire tilfelle der ein hadde gjort observasjonar og funn som tydde på at det var rovdyr i beiteområdet i perioden før beitesesongen. Ein kunne late vere å gjere noko, fått store skadar, fått konflikt, fått ei dyr og ressurskrevjande jakt som kanskje òg var resultatlaus, og på den måten fått masse minusteikn etter at beitesesongen opna, i staden for å ta desse skadedyra ut i forkant, unngått konflikten, unngått skadeuttaksjakt og unngått erstatningsutbetalingane. Då seier det seg sjølv at når nokre fylke framleis krev to kadaverfunn før ein ser på eit dyr som skadedyr, er det dagens praksis. Men det kan umogleg vere den praksisen som fleirtalet i denne salen la opp til då ein skreiv inn dei setningane.

Vi vil frå vår side derfor leggje til grunn at observasjonar og funn som tyder på at det er rovdyr i eit område ved inngangen til beitesesongen, må resultere i jakt og uttak av desse. Når det gjeld forholdet til naturmangfaldslova, er det viktig å understreke at i lovarbeida for den lova lyftar faktisk eit samla storting fram den koplinga det er mellom lovverket og den særskilde rolla som rovdyrpolitikken har der, og som er den rovdyrpolitikken som denne salen har sagt skal vere gjeldande – at det er det som gjeld.

Forliket tydeleggjer forvaltninga sitt ansvar for å ta ut både skadedyr, potensielle skadedyr og dyr som det er gjeve lisensfelling på, men som ikkje er felte i den ordinære jakta.

Når det gjeld bestandtalet, er det heller ikkje der, etter Senterpartiet sitt syn, noko stort tolkingsrom. Og tilsvarende gjeld at det ikkje skal praktiseraast beitenekt etter dyrevelferdslova i område som er prioriterte beiteområde. Der har Landbruksdepartementet òg bedt Mattilsynet rapportere der det ser ut til å vere tilfellet.

Heilt til slutt: Overstyringa som Miljødepartementet hadde av nemndene når det gjaldt rovvilttalet på gaupe, meiner vi er uheldig fordi det bidreg til å svekkje den intensjonen ein hadde om å styrkje den regionale forvaltninga. Skal ein få ei god forvaltning, skal ein få rapportar inn til Rovdata, må ein ha tillit.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:41:45]: Jeg vil først takke interpellanten for en sak som har store konsekvenser i store deler av landet, mens den i andre deler har mindre interesse, selvfølgelig avhengig av om en har rovdyr eller ikke.

For oss som lever med rovdyrene, fikk rovdyrforliket en blandet mottakelse. Personlig var jeg noe skeptisk til det, mens andre mente at det i hvert fall var et skritt i riktig retning, hvor en både tok hensyn til det å opprettholde en rovdyrstamme og samtidig tok hensyn til dem som har bufe som næring – alt dette en god måte å håndtere og løse en vanskelig sak på, men teori og praksis er ikke alltid så enkelt.

I mitt hjemfylke, Hedmark, har vi hatt store rovdyrskader gjennom alle år. Som et grensefylke til Sverige har vi i tillegg ikke bare vært avhengig av de norske avgjørelsene, men også hva Sverige ønsker å gjøre. Det som nå uroer mange, er svenskenes planer om å sette ut ulv fra dyreparker, eventuelt importere ulv fra andre steder i verden. Dette for å få nye gener og nytt blod i den svenske ulvestammen, da den plages med innavl. Denne utplasseringen er noe mange av oss ikke ønsker, da vi tror at ulveproblemene vil øke betraktelig etter dette. Dermed vil vi få en enda vanskeligere hverdag for våre bufeholdere, inklusiv dem som driver med reindrift. Bare i Glåmdalsregionen har saueholdet blitt halvert siden 1999. Min påstand er at dette stort sett skyldes vår rovdyrpolitikk.

Det blir stadig færre som har bufe som enten hel- eller deltidsjobb, og som dermed danner grunnlag for en inntekt. Dermed forsvinner arbeidsplassene og distriktene avfolkes, for det å finne nye arbeidsplasser er ofte svært vanskelig.

Det er også vanskelig å få omstillingsmidler for å satse på alternativ drift. Dette er også svært dyrt. Ofte gir disse omstillingsmidlene kun midler til noen få søkere, da potten er for liten til at alle relevante søkere kan få.

En annen ting som er urovekkende med en stor rovdyrstamme, er menneskenes reduksjon av livskvalitet. Livskvalitet er så mangt, men det kan være fritt å bevege seg ute i naturen og høste av naturens goder uten å føle frykt eller redsel. Det å kunne jakte i henhold til gjeldende bestemmelser og lover er en annen del av livskvaliteten til folk flest. Deler av Hedmark vurderer nå å redusere f.eks. elgjakten, da rovdyrene tar så stor del av elgbestanden at elgjakt vil kunne redusere elgstammen til et minimum og under det som er tilrådelig.

Jakt og naturopplevelser er for mange grunnen til at de lever og bor ute i distriktene. I tillegg er dette blitt en mulighet til nye arbeidsplasser og hertil positive ringvirkninger. Forsvinner også dette, blir det enda mindre igjen å leve av og for.

Jeg tror at vi må ta sterkere grep i rovdyrforliket. Det vi har bestemt, må evalueres ved behov, og det må eventuelt tas nye avgjørelser. De forskjellige sonene må respekteres, og når ting ikke fungerer, må man ta grep. Det å true med beitenekt var vel kanskje ikke det lureste overfor dem som opplever store tap av dyr.

Jeg mener at skal vi ha levende distrikter med livskvalitet og et variert næringsliv, må vi ha en rovdyrpolitikk

som styres av dette, ikke av det å ha en stor, bærekraftig rovdyrstamme.

Ingjerd Schou (H) [13:45:38]: Jeg er veldig glad for at denne interpellasjonen er satt på dagsordenen. Det gir oss en god anledning både til å drøfte rovviltforliket og til å ta opp problemer som er aktuelle i dagens situasjon. På denne dag kan vi lese på TV 2s nyhetssider at ulven går over 120 mil for å finne seg en mer eller mindre fast eller løs forbindelse for å oppfylle sitt kjærlighetsforhold. Det passer bra på valentinsdagen, men det betyr vel også at genene blandes over mil og grenser og landegrenser.

Statsråd Solheim uttalte til TV 2, slik det kan leses, at han gjerne ser at vi setter ut vill, finsk ulv for å blande genene og sånn få en mer bæredyktig stamme. Da er det naturlig å spørre statsråden: Hvor i forliket ligger dette?

I mitt fylke, Østfold, har dette i løpet av helgen og dagen i dag medført utallige henvendelser. Det er en høy-røstet debatt, særlig i grensetraktene i mitt fylke, Østfold – i Rømskog, Aremark, Marker og Halden – der man veldig klokt melder tilbake at her kommer regjeringen med ganske mange regionale midler for at det skal være trivelig og artig å bo i Distrikts-Norge, bygge og bo og etablere næring som tilpasses det Bygde-Norge man er en del av. Så plasserer man ulv i tillegg og tar gjerne inn litt vill, finsk ulv for å gjøre det mer attraktivt å bo i disse grensetraktene. Det er med andre ord å blande to tiltak som gjør at det for det første ikke er mulig å drive den næringen man holder på med, ikke jakte og ei heller med trygghet gå rundt hushjørnet uten at man hører et ulvehyl eller oppdager ulven. I Eidsberg kommune i mitt fylke er det nå rapportert om et mulig nytt ulverevir, og at det er ulveunger i vente i løpet av våren.

Det er utfordrende å bo i disse områdene med en stor belastning av rovdyr og samtidig drive næring og jaktvirksomhet. Det gir noen ekstra utfordringer. Det setter sinne i kok. Det er belastninger som man påfører bygdene og grunneierne. Man mister livsverk, og man forringer også jaktmulighetene og den ekstra inntektskilden som ligger i dette.

Jeg vil veldig gjerne at statsråden gir en tilbakemelding på om det er slik at man nå har en bestand som er for stor, at det er 33 ulvedyr for mange, samtidig som man ønsker å importere vill, finsk ulv og vet at ulven går langt for å finne seg en make. Er det slik at dette er hjemlet i rovviltforliket, og er det slik at statsråden faktisk har tenkt å gjennomføre dette med de utfordringene som allerede ligger i Distrikts-Norge?

Heidi Greni (Sp) [13:49:14]: Først vil jeg takke interpellanten for å ta opp et grundig viktig spørsmål. Konflikten mellom rovdyr og beitenæringen har vært økende over årtier i store deler av Norge. Rovviltforliket som vi fikk i juni 2011, var etter min mening et klart steg i riktig retning, i hvert fall hvis vi hadde fått øyeblikkelig iverksetting av de tiltakene som der er skissert. Ja, det var en forutsetning for å bevare det som er igjen av beitenæringen, og for å kunne opprettholde tamreindriften. Vi kan ikke stille oss slik at en feilslått rovdyrpolitikk skal bety den visse død for den sørsamiske tamreindriften.

Som vi så på tv i går kveld, er det stadig større utfordringer som truer tamreindriften i Norge. Det nye rovdyrforliket tydeliggjorde at det skal være lokal og regional forvaltning. Det var en presisering av at der bestandsmålene var nådd, skulle det være lokal forvaltning, og det var rovviltnemndene som skulle sette kvotene. Likevel opplever vi nok en gang at disse lokale rovviltnemndene blir overprøvd.

For to år siden møtte jeg som vara i Stortinget. Da var det akkurat samme situasjon. De ble overprøvd. Jeg mente det også var i strid med det gamle rovdyrforliket. Nå var jeg glad for at vi ikke skulle få den situasjonen en gang til. Men til tross for at det er presisert at det skal være lokal forvaltning, opplever vi nå dette igjen. Rovviltnemnda i region 6, som består av Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag, ble overprøvd av Miljøverndepartementet. Startkvoten på 50 gauper ble redusert til 44. Reservekvoten på ti dyr ble fjernet, på tross av at man hadde forvaltet denne stammen veldig godt, kanskje altfor godt, for den ligger bortimot 50 pst. over bestandsmålet. På landsbasis ble nemndas kvote på 157 dyr kuttet til 118. Som det heter i rovdyrforliket:

«Det er et mål at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes.

Rovdyrforvaltningen må baseres på en politikk der hensynet til å sikre overlevelse til alle de store rovviltartene i norsk natur må kombineres med en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og motvirke utrygghet innenfor den todelte målsettingen.»

Rovviltforliket ble framforhandlet med bakgrunn i et stadig økende problem med rovdyrangrep på bufe. Vi ble enige om at det skulle legges vekt på regional forvaltning og den todelte målsettingen om beitebruk og rovdyr og om enkeltmenneskets og lokalsamfunnets livskvalitet.

For oss som har levd årtier i rovdyrpressede områder, er ikke dette et eventyr om Rødhet og ulven, det er faktisk ramme alvor. Det er på tide at beitenæringen, reindriften og alle de som lever med rovdyr utenfor stueveggen, blir tatt på alvor. Problemet vårt er at mange stort sett har et forhold til Rødhet og ulven og ikke kjenner dette på kroppen.

I helgen var jeg på fylkesårsmøtet til Sør-Trøndelag Senterparti. Tilbakemeldingen derfra var soleklar: Overprøving av vedtak om gaupekvoten, som rovviltnemnda har fattet på faglig grunnlag, er uakseptabelt. Det oppfattes som en omkamp om rovdyrforliket.

For oss i Senterpartiet er det viktig at rovviltforliket umiddelbart følges opp før det er for sent. Beitenekt i prioriterte beiteområder skal ikke lenger forekomme. Tapstallene må ned i beitenæringen. Vi er utålmodige.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [13:53:58]: Jeg synes det er verdt å reflektere over hvorfor denne saken skaper så stort engasjement, og hvorfor så mange ble så sinte da Miljøverndepartementet kom med sin beslutning om å overprøve de lokale rovviltnemndene. Jeg tror det skyldes tre ting.

For det første tror jeg veldig mange hadde en forhåpning om at man etter rovviltforliket skulle klare å få ro

i forvaltningen av rovdynene i Norge. Det er bare verdt å minne om, som også tidligere taler her sa, hvor imponerende det egentlig er at man på et felt hvor det er så stor uenighet både mellom partiene og i og for seg også innad i mange partier, hvor det er så mange forskjellige meninger og så stort engasjement både blant dem som er såkalt *for* rovdyr og dem som er såkalt *mot* rovdyr, at man klarte å samle et bredt flertall på Stortinget for en rovdyrforvaltning. Det ga forhåpninger lokalt – med rette. Jeg tror mange blir ekstra skuffet og sinte når de nærmest ved første korsvei ser at det ikke blir mer ro rundt rovdyrforvaltningen i Norge, snarere tvert imot.

Den andre grunnen – tror jeg – er nettopp det som var en sentral bestanddel i rovdyrforliket, nemlig poenget om lokal forvaltning. Nå kan det selvfølgelig være faglig uenighet om hva som er en riktig måte å se en ansvarlig rovdyrbestand på, men det var uten tvil en av de aller viktigste delene for Høyre og for andre i rovviltforliket, at man skulle ha delegering av makt og reell myndighet til lokale myndigheter.

Den tredje tingen – og det synes jeg dessverre begynner å bli symptomatisk for veldig mange saker som ligger i skjæringspunktet mellom forvaltning, vern og bruksinteresser – er måten det skjer på. Her kommer det altså en beslutning som for området som Telemark er en del av, innebærer at fellingskvoten går ned fra 32 til 15 dyr. Det er ikke bare en justering, det er over en halvering av antall fellingstillatelser dagen før jakten skal starte.

Som vanlig, må jeg nesten si, i denne type saker, føler ikke partene seg involvert, de føler seg ikke engasjert, og løftet om dialog kommer i etterkant. Det er blitt symptomatisk for denne regjeringen og for Miljøverndepartementet at ministeren og statsråden alltid – eller i hvert fall ofte – kommer til Stortinget med en ydmyk holdning. Det er beundringsverdig, og det setter jeg pris på, men det er altså i etterkant av konflikten. Jeg skjønner at folk nå begynner å bli litt utålmodige når det hele tiden sies at man skal ha dialog, at man skal klare å få forståelse, og at man skal forsøke å finne fram til omforente løsninger – men i etterkant av at konfliktene igjen blusser opp. Det synes jeg er unødvendig.

Jeg tror at man også i denne saken, om man da ikke hadde noen intensjon fra regjeringens og departementets side om å gjøre noe med hvert av disse tre punktene – altså om man ikke mente at det var noe overordnet poeng å ha ro og stabilitet i rovdyrforvaltningen, om man ikke mente at det var et overordnet poeng at man skulle fokusere mer på lokal forvaltning – i hvert fall kunne tenkt på måten dette legges fram på, og måten dette gjøres på.

Jeg innser at det sannsynligvis er for sent å gjøre noe med dette i år, men jeg håper ikke at vi også neste år og i årene fremover vil komme i en situasjon hvor statsråden må komme og appellere – eller love dialog – etter at det har blusset opp en ny konflikt. Jeg synes folk fortjener ro, orden og stabilitet i rovdyrforvaltningen. Det betyr også at det norske embetsverket – eller staten, departe-

mentet, direktoratet – er nødt til å forholde seg til situasjonen på en langt mer ydmyk måte enn det man har gjort til nå.

Bård Hoksrud (FrP) [13:58:18]: Dette er en sak som virkelig vekker følelser, vil jeg tro, i de aller fleste fylker. Jeg synes det er ganske interessant å registrere at det etter forliket sist sommer har vært bred politisk enighet om hva man vil. Senest bare for noen dager siden var Senterpartiets leder, kommunalministeren, ute og skrøt hemningsløst av at man ønsket å åpne for mer lokal styring og selvråderett. Det var statsrådens egne ord, at man ønsket at det skulle være mer kommunal selvråderett. Så opplever vi altså dagen før man skal starte gaupejakten i Telemark, at det kommer et vedtak fra Miljøverndepartementet, som kun er basert på de innspillene man har fått fra direktoratet, som klart og tydelig slår fast at man ser helt bort fra de lokale rovdyrnemndenes anbefalinger og vedtak. Det betyr at man i den delen som Telemark er med i, skal redusere fra 32 til 15 dyr, som foregående taler også sa. Da er det viktig å ha med seg at miljøvernavdelingen i Buskerud fylkeskommune, som er saksforbereder for saken til rovvilt-nemnda, anbefaler 30. Likevel anbefaler departementet tolt å neglisjere det som fylkesmannens miljøvernavdeling, som saksforebereder i Buskerud, anbefaler, og halverer altså anbefalingen fra den instansen.

Det som er trist med det som nå skjer – jeg er redd for at jeg må være enig med foregående taler – er at vi nok er kommet litt for langt i år. Men det dette bidrar til, er at det forliket man inngikk sist sommer, er i ferd med å bli undergravd. Ikke minst er tilliten til de lokale rovdyrnemndene i ferd med å bli undergravd. Det er veldig trist at departementet på denne måten kun tar hensyn til den ene parten, altså direktoratet og anbefalingene som kommer derfra, og ikke tar hensyn til dem som sitter som folkevalgte i rovdyrnemndene. Jeg tror faktisk de har veldig god kompetanse til å si hva som er best for deres region og deres anvarsområde.

Jeg håper virkelig at dette er siste gang vi opplever at man undergraver det forliket som denne salen har fattet vedtak om, og at man for fremtiden lytter til de lokale rovdyrnemndene og sørger for at det som blir vedtatt der, faktisk også blir fulgt opp, for å sikre legitimiteten til disse utvalgene og ikke minst sikre legitimiteten til de vedtak vi fatter i denne sal.

Bjørn Lødemel (H) [14:01:50]: Eg vil takke for ein god debatt. Eg vil også ta imot invitten frå ministeren om dialog. Men det er også viktig, slik som representanten Torbjørn Røe Isaksen seier, at den bør koma på førehand. Det vi ser no, er uheldig.

Marianne Marthinsen snakka om todelt målsetjing. Det er ei todelt målsetjing vi ønskjer å praktisere. Det er ingen som ønskjer å utrydde rovviltet i Noreg, men ei todelt målsetjing er krevjande. Det betyr at ein må ha ei forvaltning som er rask på labben, og som har tillit – ikkje minst. Ho seier også at Miljøverndepartementet har rett og plikt til å overprøve. Eg tykkjer det høyrer veldig ut. Det er vel det vi har sett resultatet av no: reaksjonane på at dei har brukt

rett og plikt til å overprøve. Når vi veit at grunnlaget er ein uferdig prognosemodell, er dette uheldig.

Elles var det eit forsøk på ros frå representanten Grimstad, og det tek vi sjølvstilt til oss. Denne interpellasjonsdebatten er eit initiativ til å få ein debatt om rovviltspolitikken, og til liks med representanten Grimstad har Høgre vore uroleg for den behandlinga av rovviltforliket frå 2004 som vi har sett.

Representanten Eli Skoland fastslo det som også ligg i grunnlagspapira for rovviltforhandlingane, at den ulven som er i Noreg, er russisk. Ho peika også på saka til Dørum og Kleiva, som no er anka inn for Høgsterett – ei veldig alvorleg og viktig sak. Det er eit eksempel på fortrenging av rettar og næringsmoglegheter.

Elles har representanten Sande roa seg ein del i høve til dei uttalanane som har kome i media. Men det er viktig å ta med seg det som blir sagt om å ta ut skadedyr før beitesesongen startar. Eg vil berre vise til det som skjer, og dei utfordringane som ein har i Sogn og Fjordane, der ingen av dei fire jervane som går på jervekvota, har blitt tekne ut. Det er ei utfordring som også statsråden må ta med seg, korleis ein løysar det vidare framover.

Det har vore mange spennande innspel. Eg ser heilt klårt at det er behov for å ha ein debatt gåande om rovvilt. Det er mange som er opptekne av desse utfordringane, og eg trur vi gjer rett i å vidareføre den debatten også på ein sakleg og god måte. Høgre skal gjerne vere vertskap for det også vidare.

Statsråd Erik Solheim [14:05:00]: La meg også takke representanten Bjørn Lødemel for en god interpellasjon, en skikkelig fin debatt som det er lagt til rette for, og også innby til videre samarbeid. Som sagt vil forlikspartnerne bli innkalt til et møte i nær framtid, og det blir sikkert rik anledning til å komme tilbake til dette i Stortinget.

Jeg bygger på det jeg er sikker på er det store, brede, ofte tause flertallet i Norge – i en debatt som ofte er dominert av ytterpunktene – som ønsker å støtte Stortingets politikk, nemlig at vi skal ha både utmarksnæring og rovdyr i Norge. Det er slått fast nå av et enstemmig storting, og inn-til nylig av et nesten enstemmig storting. Alle undersøkelser viser at det er det store, store flertallet av folket som er der. Da påligger det oss, og også Stortinget, et ansvar for ikke å la de ytterliggående få lov til å prege debatten.

Jeg tar til meg det som Torbjørn Røe Isaksen sa, og som andre også har vært inne på i ulike former, nemlig at jeg er sikker på at miljøforvaltningen kan være mer ydmyk, at vi skal være flinkere til å gå i dialog i forkant av beslutningene og ikke i etterkant. Samtidig spiller jeg ballen litt tilbake til Stortinget, for noen av innleggene jeg hører her, er for alle praktiske formål et angrep på selve rovdyrforliket. Når man f.eks. argumenterer for at vi ikke skal ha ulv i Norge fordi man har ulv i Russland og andre steder, er det stikk i strid med hva Stortinget selv har fastsatt. Og det er uheldig hvis stortingsrepresentanter – de står selvfølgelig fritt til å gjøre det – argumenterer for sine meninger, men da må man også tydeliggjøre at man argumenterer mot sitt

eget parti og det Stortinget har fastsatt, for ellers blir debatten uryddig. Det blir en veldig vanskelig debatt hvis man først vedtar noe her, og så skal representanter løpe rundt og finne noe som er galt ved det, og kritisere.

Det som særlig har vært framme, er gaupekvotene. La meg bare si at jeg har én ambisjon: Vi skal oppfylle Stortingets rovviltforlik til punkt og prikke. Det skal vi gjøre ved å bruke de lokale rovviltneemndene som viktigste redskap. De skal ha ansvaret.

Alle de som har kritisert, har hoppet over et forhold: Hva skal Miljøverndepartementet gjøre når en rovviltneemd legger opp til en jaktkvote som åpenbart bryter med Stortingets rovviltforlik? Det kan hende det ikke er like klart i de to andre tilfellene, men i tilfellet Nordland vil det altså bli en halvering av gaupebestanden der, slik vi oppfatter det, i forhold til Stortingets rovviltforlik. Det fører til at vi bør gripe inn. Hvis Stortinget mener man ikke skal gripe inn, bør det komme tydelig fram, så vi iallfall kan innby til en dialog om hva vi skal gjøre i slike tilfeller.

Det sies at det er en uferdig modell. Ja, jeg er enig i det. Den er uferdig, som alt på dette området, men det er den beste vi har. Vi har ikke noen bedre måte å beregne dette på.

La meg til slutt igjen understreke det jeg har sagt: Der- som det skulle vise seg at Miljødepartementet har tatt feil i dette, at vi får høyere gaupebestand i de tre områdene enn hva vi tror, skal vi selvsagt være de første til å korrigere den feilen og sørge for at flere gauper blir tatt ut.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 4 avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse i sak nr. 1 er allerede vedtatt lagt ut for behandling i et senere møte.

I sakene nr. 2–4 foreligger det ikke noe voteringstema.

S a k n r. 5 [14:13:26]

Referat

1. (168) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 121/2011 av 21. oktober 2011 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2008/50/EF av 21. mai 2008 om luftkvaliteten og renere luft for Europa (luftkvalitetsdirektivet) (Prop. 61 S (2011–2012))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

2. (169) Stat og kommune – styring og samspel (Meld. St. 12 (2011–2012))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.